

Univerza v Ljubljani
Pravna fakulteta
Katedra za mednarodno pravo

**SODNA PRESOJA RESOLUCIJ VARNOSTNEGA SVETA OZN
V EVROPSKI UNIJI**

(diplomska naloga)

Avtorica: Nina Zupan
Mentorica: dr. Vasilka Sancin

Ljubljana, januar 2010

Diplomsko nalogo posvečam staremu očetu Janezu, čigar želja je bila, da si izberem pravo za poklicno pot.

Poleg tega se iskreno zahvaljujem družini in Joštu za podporo tekom študija, posebna zahvala pa gre mentorici, dr. Vasilki Sancin, za pomoč pri pisanju diplomske naloge.

POVZETEK

SODNA PRESOJA RESOLUCIJ VARNOSTNEGA SVETA OZN V EVROPSKI UNIJI

Avtorica: Nina Zupan

Mentorica: dr. Vasilka Sancin

Varnostni svet OZN je v okviru boja proti mednarodnemu terorizmu vzpostavil sistem sankcij, usmerjenih proti posameznikom. Na podlagi uvrstitve na sankcijski seznam se jim med drugim lahko zamrznejo finančna sredstva, pri čemer je vprašljiva stopnja varstva njihovih temeljnih pravic, saj niso seznanjeni z razlogi za uvrstitev na seznam, nimajo pravice do zaslišanja ipd. Čeprav Varnostni svet uživa precejšnjo diskrecijo pri sprejemanju svojih ukrepov, pri tem vendarle ni popolnoma neomejen – načeloma mora spoštovati cilje in načela Združenih narodov ter kogentne norme mednarodnega prava. Ker pa v okviru OZN ni redne sodne presoje resolucij Varnostnega sveta, se le-ta lahko posredno zagotavlja prek nacionalnih in regionalnih sodišč.

O aktih Evropske skupnosti, ki so implementirali sankcije Varnostnega sveta, je v primeru *Kadi in Al Barakaat* odločalo Sodišče I. stopnje in odreklo njihovo presojo z vidika kršitve temeljnih pravic ter presojalo le same resolucije glede na standard *ius cogens*, kjer pa ni našlo kršitev. V pritožbenem postopku je Sodišče ES razsodilo v korist pritožnikov z obrazložitvijo, da je sodna presoja aktov Skupnosti ustavno zagotovilo avtonomnega pravnega reda Skupnosti, ki ga ne more prejudicirati mednarodni sporazum, ter ugotovilo, da je prišlo do očitne kršitve temeljnih pravic pritožnikov.

Temeljno vprašanje, ki se je zastavilo v navedenem primeru, se nanaša na odnos med mednarodnim pravom in pravom Evropske skupnosti oz. Evropske unije. Čeprav v skladu s prednostnim pravilom, ki izhaja iz 103. člena Ustanovne listine Združenih narodov, obveznosti po Ustanovni listini, vključno z resolucijami Varnostnega sveta, uživajo prednost pred drugimi mednarodnimi obveznostmi držav, je Sodišče ES v primeru *Kadi in Al Barakaat* dalo prednost temeljnim pravicam, kot jih zagotavlja Skupnost, kar je po eni strani sprožilo pohvale, po drugi strani pa kritičen akademski odziv, češ da se sodišče pomika v sfero pluralizma mednarodnih pravnih redov in ne upošteva ustaljene hierarhije v mednarodnem pravu. Hkrati sodba v neugoden položaj postavlja države članice ES, saj so zavezane tako s pravom Evropske unije kot tudi z resolucijami Varnostnega sveta, vendar pa si obveznosti med seboj nasprotujejo.

Kljub temu omenjena sodba in sledeča sodna praksa v mednarodni skupnosti nista bili sprejeti negativno in sta vodili v močnejša prizadevanja za spremembo sankcijskega režima tudi na ravni OZN, kar dolgoročno pomeni izboljšanje varstva temeljnih pravic posameznikov.

Ključne besede: Varnostni svet OZN, Sodišče Evropskih skupnosti, protiteroristični ukrepi, človekove pravice, sodna presoja.

ABSTRACT

JUDICIAL REVIEW OF THE UN SECURITY COUNCIL RESOLUTIONS IN THE EUROPEAN UNION

Author: Nina Zupan

Mentor: Vasilka Sancin, Ph.D.

In the context of the fight against international terrorism, the UN Security Council has established a regime of targeted sanctions directed against individuals. After being listed on the Consolidated list, suspects' assets can be frozen, arguably in violation of their fundamental human rights, e.g. the right to be presented with reasons for their listing and the right to a fair hearing. Although the Security Council has a certain degree of discretion when adopting its resolutions, its power to employ counter-terrorism policies is nevertheless limited – it has to act in accordance with *jus cogens* and the purposes and the principles of the UN. Since there is no established system of regular judicial review of the Security Council resolutions, measures can only be indirectly reviewed by national and regional courts.

The Court of First Instance held in its judgement in the *Kadi* and *Al Barakaat* cases regarding the European Community regulations transposing the Security Council resolutions into the Community law that it can only review Security Council decisions to determine whether the Council has observed the rules of *jus cogens* and found no infringements. The European Court of Justice, however, dismissed the reasoning of the Court of First Instance and held that the European Community is an autonomous legal system which is not to be prejudiced by an international agreement. Respect for the constitutional principles of the EC Treaty constitutes a condition of lawfulness of the Community acts which is for the Court to review. It concluded that the rights in issue were patently not respected.

The underlying issue in the case was the relationship between the international legal order and the Community legal order. Although the rule of primacy enshrined in Article 103 of the UN Charter stipulates the primacy of the UN Charter and the Security Council resolutions over all other international agreements, the European Court of Justice in the *Kadi* judgment gave the priority to the fundamental rights of individuals, as protected by the Community legal order. The decision was received with both, positive and negative, academic response, with critics mainly accusing the Court of disregarding the established hierarchy in international law and adopting a strongly pluralist approach to the relationship between legal orders. Moreover, the

EC Member States have found themselves in an inconvenient position, since they are now obliged to respect two conflicting legal obligations.

Nevertheless, neither the *Kadi* judgment nor the subsequent judicial decisions were negatively accepted in the international community and they increased the efforts for the reform of the UN counter-terrorism regime, which is promising for the improvement of the human rights protection in the future.

Key words: UN Security Council, European Court of Justice, anti-terrorism measures, human rights, judicial review.

SEZNAM KRATIC IN OKRAJŠAV

DKPP	Dunajska konvencija o pogodbenem pravu
Doc.	Documents (dokumenti)
EC	European Community
ECJ	European Court of Justice
ECHR	European Court of Human Rights
EKČP	Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin
ES, Skupnost	Evropska skupnost
ESČP	Evropsko sodišče za človekove pravice
EU	Evropska unija
GA	General Assembly
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade
HRC	Human Rights Committee
ICJ	International Court of Justice
ILC	International Law Commission
ipd.	in podobno
K-FOR	Kosovo Force
Komisija	Evropska komisija
MPDPP	Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah
NATO	North Atlantic Treaty Organization
No.	Number
npr.	na primer
oz.	oziroma
OZN	Organizacija združenih narodov

PCIJ	Permanent Court of International Justice
PDEU	Pogodba o delovanju Evropske unije
PEGS	Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti
PES	Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti
PEU	Pogodba o Evropski uniji
Res.	Resolution
SC	Security Council
Sodišče ES	Sodišče Evropskih skupnosti
Sodišče EU	Sodišče Evropske unije
str.	stran(i)
Svet	Svet Evropske unije
SZVP	Skupna zunanja in varnostna politika
št.	številka
t.i.	tako imenovani
t.j.	to je
UL OZN	Ustanovna listina OZN
UN	United Nations
UN GAOR	United Nations General Assembly Official Records
UNMIK	United Nations Mission in Kosovo
UN SCOR	United Nations Security Council Official Records
UNTS	United Nations Treaty Series
ur.	urednik(i)
VS	Varnostni svet OZN
ZDA	Združene države Amerike
ZN	Združeni narodi

KAZALO

1. UVOD.....	1
2. UKREPI VARNOSTNEGA SVETA OZN	4
2.1. NARAVA IN UČINKI UKREPOV	4
2.2. UKREPI V OKVIRU BOJA PROTI TERORIZMU.....	5
2.3. OMEJITVE PRI SPREJEMANJU UKREPOV	6
2.3.1. Cilji in načela Združenih narodov.....	7
2.3.2. Kogentne norme mednarodnega prava.....	8
3. PRESOJA RESOLUCIJ VARNOSTNEGA SVETA OZN	10
3.1. MEDDRŽAVNO SODIŠČE KOT FORUM ZA SODNO PRESOJO RESOLUCIJ VARNOSTNEGA SVETA.....	10
3.2. DRUGE MOŽNOSTI ZA PRESOJO RESOLUCIJ VARNOSTNEGA SVETA	11
4. SODNA PRESOJA RESOLUCIJ VARNOSTNEGA SVETA OZN V EVROPSKI UNIJI.....	13
4.1. SPLOŠNA PRISTOJNOST SODIŠČA ES	13
4.2. JUDIKATURA SODIŠČA ES PRED PRIMEROM KADI IN AL BARAKAAT.....	13
4.2.1. Primer <i>Centro-Com</i>	14
4.2.2. Primer <i>Bosphorus</i>	15
4.3. IMPLEMENTACIJA PROTITERORISTIČNIH RESOLUCIJ VARNOSTNEGA SVETA V EU PO L. 2000	15
4.4. PRIMERA YUSUF IN AL BARAKAAT TER KADI.....	17
4.4.1. Sodbi Sodišča I. stopnje v primerih <i>T-306/01 (Ahmed Ali Yusuf in Al Barakaat International Foundation proti Svetu Evropske unije in Komisiji Evropskih skupnosti)</i> in <i>T-315/01 (Yassin Abdullah Kadi proti Svetu Evropske unije in Komisiji Evropskih skupnosti)</i>	17
4.4.1.1. Prvi tožbeni razlog: nepristojnost Sveta za sprejetje izpodbijane uredbe.....	18
4.4.1.2. Drugi tožbeni razlog: kršitev člena 249 PES	19
4.4.1.3. Tretji tožbeni razlog: kršitev temeljnih pravic tožečih strank	19
a) Pristojnost sodišča za presojo zatrjevanih kršitev.....	19
b) Kršitev pravice do razpolaganja z lastnimi dobrinami	21
c) Kršitev pravice do obrambe	22
d) Kršitev pravice do učinkovitega pravnega sredstva	23
4.4.2. Sodba Sodišča ES (veliki senat) v združenih primerih <i>C-402/05 P</i> in <i>C-415/05 P (Yassin Abdullah Kadi in Al Barakaat International Foundation proti Svetu Evropske unije, Komisiji Evropskih skupnosti in Združenemu kraljestvu)</i>	23
4.4.2.1. Mnenji generalnega pravobranilca v pritožbenem postopku.....	23
4.4.2.2. Prvi pritožbeni razlog: pravna podlaga izpodbijane uredbe.....	24
4.4.2.3. Drugi pritožbeni razlog: kršitev člena 249 PES	25
4.4.2.4. Tretji pritožbeni razlog: kršitev določenih temeljnih pravic	26
4.4.2.5. Odločitev glede tožb.....	29
4.4.3. <i>Nov postopek pred Sodiščem I. stopnje: primer T-85/09 (Yassin Abdullah Kadi proti Komisiji Evropskih skupnosti)</i>	30

4.4.4. Razmerje med mednarodnim pravom in pravom ES v luči primera Kadi in Al Barakaat	30
4.4.4.1. Teorije o odnosu med mednarodnim pravom in drugimi pravnimi redi	31
4.4.4.2. Položaj Ustanovne listine OZN	31
4.4.4.3. Avtonomnost pravnega reda ES.....	32
4.4.4.4. Evropsko stališče pred sodbo Sodišča ES v primeru Kadi in Al Barakaat.....	33
4.4.4.5. Primer Kadi in Al Barakaat – mejnik pri pojmovanju odnosa med mednarodnim pravom in pravom ES? ..	35
4.5. KASNEJŠA JUDIKATURA SODIŠČA I. STOPNJE IN SODIŠČA ES	38
4.5.1. Primera Hassan in Ayadi.....	38
4.5.2. Primeri Sison, Sticing Al-Aqsa in Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran.....	40
5. PRIMERJALNOPRAVNI VIDIK: PRESOJA RESOLUCIJ VARNOSTNEGA SVETA OZN PRED DRUGIMI SODIŠČI IN TELESI.....	43
5.1. EVROPSKO SODIŠČE ZA ČLOVEKOVE PRAVICE	43
5.1.1. Primer Bosphorus Airlines proti Irski	43
5.1.2. Primera Behrami in Saramati	45
5.2. ODBOR ZA ČLOVEKOVE PRAVICE: PRIMER SAYADI PROTI BELGIJI.....	46
6. ZAKLJUČEK.....	48
7. BIBLIOGRAFIJA.....	52
7.1. MONOGRAFIJE, ZBIRKE ESEJEV IN DISERTACIJE	52
7.2. PERIODIKA	53
7.3. RAZISKOVALNE ŠTUDIJE IN PROJEKTI	54
7.4. DRUGI INTERNETNI VIRI	55
7.5. MEDNARODNI DOKUMENTI.....	55
7.5.1. Dokumenti OZN.....	55
7.5.2. Dokumenti ES in EU.....	57
7.5.3. Drugi dokumenti.....	58
7.6. JUDIKATURA.....	59
7.6.1. Judikatura Sodišča ES in Sodišča I. stopnje.....	59
7.6.2. Judikatura Meddržavnega sodišča in Stalnega meddržavnega sodišča	60
7.6.3. Judikatura drugih mednarodnih sodišč in teles.....	61
7.6.4. Nacionalna judikatura	62

1. UVOD

Za moderno mednarodno pravo sta značilna dva procesa: proliferacija pravnih pravil in povečanje števila subjektov, ki nastopajo v mednarodnem pravu, zlasti mednarodnih organizacij. Posledica je fragmentacija mednarodnega prava na specializirana področja, ponekod pa celo nastanek relativno avtonomnih specializiranih režimov. V zvezi s tem zato obstaja nevarnost normativnih konfliktov med tovrstnimi sistemi, nekonsistentnosti v razvoju mednarodnega prava ter vprašanje hierarhije različnih norm.¹

Drug trend, ki se pojavlja, pa je povečevanje vloge posameznika v mednarodnem pravu. Klasični subjekti mednarodnega prava so države in mednarodne organizacije, medtem ko so posamezniki lahko objekti urejanja, sami pa načeloma pravil ne morejo soustvarjati oz. uveljavljati njihovih kršitev – to lahko namesto njih stori država, katere državljani so.² Do določene mere je tudi posameznikom omogočen neposredni dostop do mednarodnih sodišč, in sicer zlasti na področju prava človekovih pravic, temelji pa predvsem na regionalnih dokumentih, kot je npr. Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: EKČP), na podlagi katere je bilo ustanovljeno Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju: ESČP).³

Evropska skupnost (v nadaljevanju: ES ali Skupnost) je bila ustanovljena kot ekonomska skupnost⁴ in njene ustanovitvene pogodbe o človekovih pravicah niso govorile, kasneje pa je Sodišče ES odločilo, da splošna načela skupnostnega prava vključujejo varstvo temeljnih pravic, ki izvirajo iz skupnih ustavnih tradicij držav članic in so vsebovane tudi v mednarodnih sporazumih o človekovih pravicah, katerih pogodbenice so države članice.⁵ To stališče je bilo nato potrjeno v PEU,⁶ dodaten korak naprej pa pomeni Listina o temeljnih

---

¹ Shaw, M. N.: INTERNATIONAL LAW, 2008, str. 65-66 in 123.

² Ibidem, str. 258.

³ Türk, D.: TEMELJI MEDNARODNEGA PRAVA, 2007, str. 172-173.

⁴ Začetki integracije segajo v obdobje po 2. svetovni vojni, namen pa je bilo ekonomsko povezovanje in stabilizacija odnosov med Francijo in Nemčijo. Prvotno so bile ustanovljene tri skupnosti: Evropska skupnost za premog in jeklo, Evropska gospodarska skupnost in Skupnost Euratom. Šele l. 1992 z Maastrichtsko pogodbo, ki je spremenila obstoječe temeljne pogodbe in prinesla novo Pogodbo o Evropski uniji, se vzpostavi struktura treh stebrov, ki razširi področje delovanja med drugim tudi na zunanjo in varnostno politiko ter policijsko in pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah. Za obširnejši pregled zgodovine integracije glej: Craig, P. in De Burca, G.: EU LAW, TEXT, CASES AND MATERIALS, 2008, str. 3-36.

⁵ Prvotno je Sodišče ES zavračalo sklicevanje na človekove pravice (npr. primeri *Stork*, *Geitling*, *Sgarlata*), a je kasneje zavzelo drugačno stališče (primeri *Stauder*, *IHg*, *Nold*). Glej tudi Craig, P. in De Burca, G., op. cit., str. 381-383.

⁶ Prvi in drugi odstavek 6. člena PEU: »(1) Unija temelji na načelih svobode, demokracije, spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravne države, na načelih, ki so skupna vsem državam članicam. (2) Unija spoštuje temeljne pravice, kakršne zagotavlja Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisana v Rimu 4. novembra 1950, in ki kot splošna načela prava Skupnosti izhajajo iz skupnih ustavnih tradicij držav članic.«

pravicah EU, ki dobiva zavezujočo naravo z začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe. Že dlje časa poteka tudi razprava o možnosti pristopa Evropske unije (v nadaljevanju: EU) k EKČP, posledica česar bi bila, da bi ESČP presoјalo akte evropskih institucij glede zatrjevanih kršitev človekovih pravic.⁷ Dejstvo je, da se tudi Sodišče ES v praksi že dlje časa v svojih sodbah sklicuje na EKČP in na judikaturu ESČP.⁸

Državljan ene izmed držav članic EU, ki so hkrati tudi vse pogodbenice EKČP, ima tako na razpolago več nivojev mednarodnega varstva v primeru kršitve človekovih pravic. Kadar mu pravice krši država pogodbenica EKČP, se lahko obrne na ESČP, če so kršiteljice institucije ES, pa mu varstvo zagotavljata Sodišče I. stopnje in Sodišče ES. V primeru kršitve s strani tretje države mu država njegovega državljanstva lahko nudi diplomatsko zaščito.⁹

Situacija pa je bolj zapletena v primeru, kadar posameznikove pravice krši druga mednarodna organizacija - še zlasti, kadar znotraj organizacije ne obstaja sistem rednega sodnega nadzora aktov organizacije, ki bi bil dostopen prizadetim posameznikom. Tak primer je tudi OZN, saj Meddržavno sodišče, ki je njen glavni sodni organ, odloča samo v sporih med državami in na zahtevo pooblaščenih subjektov daje nezavezujoča svetovalna mnenja.¹⁰ V zadnjem času se pogosto izpostavlja predvsem problem kršitev človekovih pravic v okviru boja proti terorizmu, in sicer tako osumljencev že storjenih terorističnih dejanj kot tudi posameznikov, ki so prizadeti v boju za preprečevanje terorizma. Do sedaj so bili za boj proti terorizmu sprejeti številni ukrepi na mednarodni univerzalni in regionalni ravni, pri čemer vodilno vlogo igra Varnostni svet OZN (v nadaljevanju: VS).

V diplomski nalogi se tako ukvarjam z vprašanjem možnosti sodne presoje resolucij VS v luči kršitev človekovih pravic posameznikov. Najprej predstavljam splošno ureditev ukrepov, ki jih VS lahko sprejme za zagotavljanje mednarodnega miru in varnosti, nato pa se osredotočam na ukrepe, ki jih sprejema v okviru boja proti terorizmu. Glede na poseben položaj, ki ga VS uživa v skladu z Ustanovno listino OZN (v nadaljevanju: UL OZN), se sprašujem o omejitvah, ki jih mora upoštevati pri sprejemanju ukrepov, ter raziskujem možnost, ali so v primeru zatrjevane kršitve njegove resolucije sploh lahko predmet sodne (ali

---

⁷ Craig, P. in De Burca, G., op. cit., str. 420.

⁸ Ibidem, str. 384, 419.

⁹ Pri diplomatski zaščiti država, katere državljanu so bile kršene pravice, uveljavlja mednarodno odgovornost države kršiteljice. Pri tem država po mnenju Meddržavnega sodišča v primeru *Mavrommatis Palestine Concessions* pravzaprav zahteva varstvo svojih lastnih pravic. Glej Shaw, M. N., INTERNATIONAL LAW, str. 809-810 in *Mavrommatis Palestine Concessions* (Greece v. United Kingdom) [1924], P.C.I.J. (Ser. A), No. 2, str. 12.

¹⁰ 1. odstavek 34. člena in 1. odstavek 65. člena Statuta Meddržavnega sodišča. Znotraj OZN sicer deluje tudi Sodišče za uslužbenice, ki je pristojno za odločanje v sporih v zvezi s kršitvami pogodb o zaposlitvi uslužbenecv Sekretariata OZN, zato se mu v okviru obravnavane tematike ne posvečam. Ravno tako se ne ukvarjam s specializiranimi sodišči v sistemu OZN, kot sta npr. Mednarodno kazensko sodišče za nekdanjo Jugoslavijo in Mednarodno kazensko sodišče za Ruando, pred katerimi se sicer sodi posameznikom.

drugačne) presoje in katero telo je zanjo lahko pristojno. Z ozirom na specifičen značaj EU kot *sui generis* mednarodne organizacije se v nadaljevanju osredotočam na sodno prakso Sodišča I. stopnje in Sodišča ES, povezano z implementacijo protiterorističnih resolucij v EU, s posebnim poudarkom na odločitvah v primerih *Yusuf in Al Barakaat* ter *Kadi*. Odmevnost teh primerov je namreč predvsem v tem, da temeljno predpostavko za odločitev predstavlja vprašanje odnosa med mednarodnim pravom in pravom ES kot avtonomnim pravnim redom. V tem okviru analiziram tudi nekaj starejših odločitev omenjenih sodišč ter se zaradi primerjalnopravnega pregleda na kratko ustavljam pri sorodni judikaturi ESČP in Odbora za človekove pravice, zaključujem pa z analizo prihodnjih izzivov za implementacijo ukrepov VS v EU.

Na koncu želim dodati še pojasnilo, da je ob zaključku pisanja diplomske naloge že začela veljati tudi Lizbonska pogodba,¹¹ ki je uvedla nekaj pomembnih sprememb ravno v zvezi z obravnavano tematiko. Te novosti zato v zaključku omenjam, sicer pa v nalogi ohranjam staro terminologijo glede institucij¹² in se navezujem na vsebino PES in PEU, kot sta veljali pred Lizbonsko pogodbo, saj je to nujno za razumevanje obravnavane sodne prakse.

---

¹¹ Veljati je začela 1. decembra 2009.

¹² Z Lizbonsko pogodbo se med drugim nekoliko spreminja terminologija, vključno s poimenovanjem sodišč, ter struktura sodne veje oblasti. PES se preimenuje v Pogodbo o delovanju Evropske unije, Sodišče ES pa postane Sodišče EU.

2. UKREPI VARNOSTNEGA SVETA OZN

2.1. Narava in učinki ukrepov

Skrb za ohranitev mednarodnega miru in varnosti je glavna naloga VS, za izvrševanje katere so mu bile z UL OZN poverjene številne pristojnosti – tako na področju mirnega reševanja sporov kot tudi za akcije v primeru ogrožanja ali kršitve miru ter agresivnih dejanj.¹³ V okviru VII. poglavja UL OZN ima na voljo različne ukrepe, ki se raztezajo od neoboroženih sankcij do avtorizacije uporabe sile. Ukrepi iz 41. člena¹⁴ ne vključujejo uporabe sile in so naštetih le primeroma,¹⁵ kar VS omogoča, da jih prilagodi ustrezno posamezni situaciji. V ta sklop tako spadajo različne ekonomske, finančne, diplomatske sankcije, prekinitve komunikacijskih sredstev, prepoved trgovanja z orožjem, ustanavljanje specializiranih tribunalov ipd. Vseeno je bila narava nekaterih ukrepov problematična. Posebej sporno je bilo npr. ustanavljanje kazenskih tribunalov, saj so se pojavili ugovori proti pristojnosti VS za tako aktivnost;¹⁶ podobno sporni so bili nekaj časa tudi ukrepi za boj proti mednarodnemu terorizmu.¹⁷ VS svoje odločitve navadno sprejema v obliki resolucij. Odločitve, sprejete v okviru VII. poglavja, so za države članice OZN zavezujoče in so jih dolžne izvrševati bodisi neposredno ali pa prek mednarodnih ustanov, katerih članice so,¹⁸ v skladu s 103. členom UL OZN pa imajo tudi prednost pred drugimi pogodbenimi obveznostmi držav članic.¹⁹ Protiteroristične resolucije VS, ki bodo obravnavane kasneje, se večinoma izrecno sklicujejo na prednostno pravilo.²⁰ Ključno pa je sodelovanje držav pri izvajanju ukrepov, saj je od tega odvisna njihova učinkovitost.²¹

---

¹³ Prvi odstavek 24. člena UL OZN. Na mirno reševanje sporov se nanaša VI. poglavje UL OZN, na akcije v primeru ogrožanja miru, kršitve miru in agresivnih dejanj pa VII. poglavje UL OZN.

¹⁴ Ukrepov iz 42. člena, ki vključujejo uporabo sile, v okviru te diplomatske naloge ne bom obravnavala.

¹⁵ Zgonec–Rožej, M.: *MEJE PRISTOJNOSTI VARNOSTNEGA SVETA ZDRUŽENIH NARODOV*, doktorska disertacija, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, 2006, str. 75.

¹⁶ Tak spor je nastal npr. v primeru pred Mednarodnim kazenskim sodiščem za nekdanjo Jugoslavijo v primeru *Prosecutor v. Duško Tadić*, ICTY, Case No. IT-94-1-AR72, Appellate Chamber, Judgment of the 2 October 1995 (glej tudi op. 73.).

¹⁷ Türk, D., op. cit., str. 547.

¹⁸ 25. člen in drugi odstavek 48. člena UL OZN. Pravno zavezujoče odločitve VS sprejema tudi po VIII. poglavju, medtem ko po VI. poglavju lahko sprejema le nezavezujoča priporočila. Glej: Zgonec–Rožej, M., op. cit., str. 23-24.

¹⁹ Simma, B., et al: *THE CHARTER OF THE UNITED NATIONS: A COMMENTARY* (2. izdaja), 2002, str. 1295; *Case Concerning Questions of Interpretation and Application of the 1971 Montreal Convention Arising from the Aerial Incident at Lockerbie* (Libyan Arab Jamahiriya v. United States of America, Libyan Arab Jamahiriya v. United Kingdom), [1998] I.C.J. Reports 9, str. 15 in 126.

²⁰ Npr. SC Res. 1267 (1999), §7: »Calls upon all States to act strictly in accordance with the provisions of this resolution, notwithstanding the existence of any rights or obligations conferred or imposed by any international agreement or any contract...«; SC Res. 1333 (2000), §17.

²¹ Türk, D., op. cit., str. 529.

2.2. Ukrepi v okviru boja proti terorizmu

VS je že zelo zgodaj terorizem proglasil za grožnjo mednarodnemu miru in varnosti, tekom zadnjih dveh desetletij pa je sprejel tudi številne konkretne ukrepe, vključno z ukrepi za preprečevanje financiranja terorističnih aktivnosti. Leta 1999 je bila tako sprejeta Resolucija 1267,²² ki se nanaša tudi na zamrznitev sredstev pravnih in fizičnih oseb, povezanih s Talibani, leto kasneje pa Resolucija 1333,²³ ki uvaja enake ukrepe za osebe, povezane z Osamo Bin Ladmom in Al Kaido. S prvo resolucijo je bil ustanovljen tudi odbor za nadzor nad implementacijo sankcijskega režima (Sankcijski odbor).²⁴

Še zlasti aktiven je VS postal po napadih v ZDA 11. septembra 2001. Že konec istega meseca je bila sprejeta Resolucija 1373,²⁵ ki je postala krovna resolucija za boj proti mednarodnemu terorizmu in med drugim ustanovila Protiteroristični odbor, katerega naloga je skrb za implementacijo resolucije. Tudi ta resolucija države zavezuje k preprečevanju financiranja terorizma, vključno z zamrznitvijo sredstev fizičnih ali pravnih oseb, ki so neposredno ali posredno povezane s terorizmom.

Sankcijski režim, ustanovljen z Resolucijo 1267, je bil kasneje še večkrat dopolnjen in spremenjen.²⁶ Uveden je bil sistem t.i. »pametnih oz. ciljnih sankcij«, usmerjenih samo zoper posameznike, ki ogrožajo mednarodno varnost, da ne bi prizadele nedolžnega prebivalstva.²⁷ Sankcijski odbor je sestavil seznam osumljencev (sankcijski seznam),²⁸ ki je razdeljen na 4 dele:

- posamezniki, povezani s Talibani,
- pravne osebe in druga združenja, povezana s Talibani,

---

²² SC Res. 1267 (1999) on the situation in Afghanistan, UN SCOR, 4051st mtg, UN Doc. S/RES/1267 (15 October 1999).

²³ SC Res. 1333 (2000) on the situation in Afghanistan, UN SCOR, 4251st mtg, UN Doc. S/RES/1333 (19 December 2000).

²⁴ T.i. »1267 Committee« ali tudi »Al-Qaida and Taliban Sanctions Committee«.

²⁵ SC Res. 1373 (2001) on threats to international peace and security caused by terrorist acts, UN SCOR, 4385th mtg, UN Doc. S/RES/1373 (28 September 2001).

²⁶ SC Res. 1390 (2002) on the situation in Afghanistan, UN SCOR, 4452th mtg, UN Doc. S/RES/1390 (16 January 2002), SC Res. 1452 (2002) on threats to international peace and security caused by terrorist acts, UN SCOR, 4678th mtg, UN Doc. S/RES/1452 (20 December 2002), SC Res. 1455 (2003) on threats to international peace and security caused by terrorist acts, UN SCOR, 4686th mtg, UN Doc. S/RES/1455 (17 January 2003), SC Res. 1526 (2004) on threats to international peace and security caused by terrorist acts, UN SCOR, 4908th mtg, UN Doc. S/RES/1526 (30 January 2004), SC Res. 1617 (2005) on threats to international peace and security caused by terrorist acts, UN SCOR, 5244th mtg, UN Doc. S/RES/1617 (29 July 2005), SC Res. 1735 (2006) on threats to international peace and security caused by terrorist acts, UN SCOR, 5609th mtg, UN Doc. S/RES/1735 (22 December 2006), SC Res 1822 (2008) on threats to international peace and security caused by terrorist acts, UN SCOR, 5928th mtg, UN Doc S/RES/1822 (30 June 2008).

²⁷ Gre za usmerjene in selektivne ukrepe, kot npr. embargo na orožje, prepoved potovanj, zamrznitev finančnih sredstev itd., namesto splošnega trgovinskega embarga.

²⁸ T.i. »Consolidated List«.

- posamezniki, povezani z Al Kaido,
- pravne osebe in druga združenja, povezana z Al Kaido.

Seznam odbor sprti dopolnjuje in obnavlja s predlogi držav članic OZN.²⁹ Način dodajanja in odstranjevanja oseb s seznama pa je že dlje časa predmet kritik. Glavna težava je v tem, da posamezniki nimajo neposrednega dostopa do Sankcijskega odbora, temveč lahko tako njihovo uvrstitev na seznam kot tudi odstranitev z njega predlagajo samo države.³⁰

Spornosti postopkov se zaveda tudi Generalna skupščina OZN, ki je med drugim na panelu o grožnjah, izzivih in spremembah pozvala k postopku, ki bo posameznikom, uvrščenim na seznam, zagotavljal možnost ponovne presoje njihovega primera, saj bi v nasprotnem primeru lahko prišlo do resnih kršitev pravil in konvencij o temeljnih pravicah ter vzpostavljanja odgovornosti.³¹ V kasnejši resoluciji, sprejeti na vrhu l. 2005, je ponovno pozvala VS, naj s pomočjo Generalnega sekretarja zagotovi poštenost in transparentnost postopkov ter možnost humanitarnih izjem.³² Skupina za analitično podporo in spremljanje sankcij, ki deluje v sistemu OZN,³³ je v svojih poročilih že večkrat poudarila, da bi bilo za večjo kredibilnost sistema treba uveljaviti posameznikom bolj dostopen postopek, saj se zavedajo odvisnosti prizadetih oseb od dobre volje države, da predlaga odstranitev s seznama. Določen napredek sicer predstavlja ustanovitev središčne točke,³⁴ kjer lahko posamezniki, uvrščeni na seznam, predlagajo ponovno presojo, vendar pa se dopustno prošnjo še vedno najprej pošlje v odgovor državi posameznikovega državljanstva.

2.3. Omejitve pri sprejemanju ukrepov

Postavlja se vprašanje, ali je VS kot povsem politični organ pri sprejemanju svojih odločitev s čim omejen. Mnenja o tem so različna in odgovore najdemo na celotnem spektru – od trditev, da je dolžan spoštovati mednarodno pravo, do stališč, da ga mednarodno pravo ne zavezuje, najbolj sprejeta pa je sredinska pot.³⁵ Navaja se, da omejitve pristojnosti predstavljajo predvsem mednarodno pogodbeno in običajno pravo, vključno s kogentnimi normami, ter cilji

²⁹ Zadnja različica seznama je začela veljati 3. decembra 2009 in je dostopna na spletni strani Sankcijskega odbora (<http://www.un.org/sc/committees/1267/consolist.shtml>).

³⁰ Guidelines of the Committee 1267 for the conduct of its work (Adopted on 7 November 2002, as amended on 10 April 2003, 21 December 2005, 29 November 2006, 12 February 2007, and 9 December 2008).

³¹ A More Secure World: Our Shared Responsibility, Report of the High-Level Panel on Threats, Challenges and Change, UN GAOR, 59th Session, UN Doc. A/59/565 (2004), §152.

³² GA Res. 60/1: 2005 World Summit Outcome, UN GAOR, 60th Session, UN Doc. A/RES/60/1 (24 October 2005), §109.

³³ Skupino je ustanovil VS z Resolucijo 1526, deluje pa pod nadzorom Sankcijskega odbora.

³⁴ T.i. »focal point«, ki ga upravlja Generalni sekretar. Ustanovljen je bil l. 2006 z Resolucijo VS 1730.

³⁵ Zgonec-Rožej, M., op. cit., str. 104-110.

in načela ZN.³⁶ Največjo mero diskrecije in s tem možnost odmika od mednarodnega prava VS uživa pri izvajanju svoje primarne odgovornosti, t.j. ohranjanju mednarodnega miru in varnosti, manj pa pri sekundarnih dejavnostih, kot so npr.: razglasitev določenih dejanj za nezakonite in nične, ustanavljanje mednarodnih sodišč, sprejetje ukrepov ekonomskega embarga itd.³⁷ Narava ukrepa zamrznitve finančnih sredstev posameznikov je preventivna – gre za preprečevanje potencialnih terorističnih dejanj in na ta način za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti. Poglavitne protiteroristične resolucije so bile sprejete v okviru VII. poglavja UL OZN. Menim pa, da tovrstne sankcije niso namenjene takojšnji neposredni odstranitvi konkretne grožnje, saj gre za široko prevencijo v zelo zgodnji fazi in grožnja niti še ni jasno in določno opredeljena. Iz tega razloga tudi ne morejo spadati v kategorijo ukrepov, pri katerih je VS praktično neomejen.

V kontekstu diplomske naloge se bom osredotočila na dve vrsti omejitev: cilje in načela ZN ter kogentne norme, saj vsebujejo tudi določbe o človekovih pravicah, katerih kršitev je v konkretnem primeru pod drobnogledom.

2.3.1. Cilji in načela Združenih narodov

Meddržavno sodišče je zavzelo stališče, da je VS zavezan z določbami same UL OZN,³⁸ ki določa, da mora VS pri sprejemanju odločitev ravnati v skladu s cilji in načeli ZN,³⁹ med katere sodi tudi spodbujanje spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin.⁴⁰ Vendar pa je v drugem svetovalnem mnenju sodišče to konkretiziralo s pojasnilom, da velja domneva, da odločitev ni *ultra vires*, v kolikor je primerna za izpolnitev katerega izmed omenjenih ciljev.⁴¹

Ali to pomeni, da mora VS zagotoviti, da temeljne pravice spoštujejo drugi, ali je temeljne pravice dolžan spoštovati tudi sam? Mnenja o slednjem so deljena, med drugim težavo predstavlja določitev obsega pravic, ki naj bi jih spoštoval. Večina avtorjev se strinja, da

---

³⁶ Ibidem, str. 102.

³⁷ Shaw, M. N.: The Security Council and the International Court of Justice, v: Muller, S., Raič, D. in Thuránzky, J. M. (ur.): THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: ITS FUTURE ROLE AFTER FIFTY YEARS, 1997, str. 234-235.

³⁸ *Conditions of admission of a State to a membership in the United Nations (Article 4 of the Charter)*, Advisory opinion [1948] I.C.J. Reports 57, str. 64. Podobno tudi Mednarodno kazensko sodišče za nekdanjo Jugoslavijo v primeru *Prosecutor v. Duško Tadić*, ICTY, Case No. IT-94-1-AR72, Appellate Chamber, Judgment of the 2 October 1995, §28.

³⁹ Drugi odstavek 24. člena UL OZN. Glej tudi: Simma, B., op. cit., str. 448; *Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide* (BiH v. Serbia and Montenegro), Provisional measures, Order of 13 September 1993, I.C.J. Reports 325, Separate opinion of judge ad hoc Lauterpacht, §101.

⁴⁰ Tretji odstavek 1. člena in 55. člen UL OZN.

⁴¹ *Certain expenses of the United Nations* (Article 17, paragraph 2, of the Charter), Advisory Opinion, [1962] I.C.J. Reports 151, str. 537.

dolžnost spoštovanja temeljnih pravic načeloma obstaja, vendar pa to načelo zanj ne velja tako rigidno – za doseganje svojega primarnega cilja je pravice včasih (seveda ob upoštevanju načela sorazmernosti) primoran omejiti.⁴² Kot bomo videli, pa to ne velja za kogentne norme. Pri sankcijah zoper posameznike, osumljene povezave s teroristi, pogosto lahko pride do kršitev različnih pravic, npr. lastninske pravice, svobode gibanja, pravice do družinskega življenja ter procesnih garancij, kot so pravica do zaslišanja, pravičnega sojenja in učinkovitega pravnega sredstva – torej neodvisnega in nepristranskega sodnega nadzora, ki je ključen tudi za varstvo vseh ostalih pravic.⁴³ Od narave teh pravic je odvisno, ali in v kolikšni meri jih VS lahko omeji. Pravica do zaslišanja pred uvrstitvijo na sankcijski seznam⁴⁴ je npr. utelešena v 14. členu MPDPP, vendar pa težavo predstavlja dejstvo, da se nanaša na kazenski postopek.⁴⁵ Ni popolnoma jasno, ali bi se postopek uvrščanja na seznam lahko kvalificiral kot kazenski postopek, številni pa na to vprašanje spričo zelo resnih posledic, ki jih sankcija ima, odgovarjajo pozitivno.⁴⁶ Poleg tega se poudarja, da četudi pravica morda ni absolutna, nikakor ne more biti omejena do te mere, da bi bilo prizadeto njeno bistvo ali da bi bila celo popolnoma zanikana – prizadeti posameznik mora imeti vsaj pravico do *ex post* zaslišanja po uvrstitvi na seznam in zamrznitvi sredstev.⁴⁷

2.3.2. Kogentne norme mednarodnega prava

Posebno mesto znotraj sistema pravil mednarodnega prava zavzemajo kogentne oz. peremptorne norme – t.i. *ius cogens*. Pojem v mednarodnem pravu še ni povsem razjasnjen, vendar se vse pogosteje uporablja tako v doktrini kot v praksi. Dunajska konvencija o pogodbenem pravu definira kogentno normo kot » ... pravilo, ki ga mednarodna skupnost držav v celoti sprejema in priznava kot pravilo, ki ne dovoljuje nobene izjeme in ki ga lahko spremeni le novo pravilo splošnega mednarodnega prava z enakimi lastnostmi.«⁴⁸ Za *ius cogens* se štejejo npr. prepoved uporabe sile, genocida, mučenja, piratstva, suženjstva, rasne diskriminacije in apartheida, nekateri pa omenjajo tudi pravico do samoodločbe, na drugih

⁴² Zgonec-Rožej, M., op. cit., str. 166-173.

⁴³ Bianchi, A.: Enforcing international law norms against terrorism: achievements and prospects; v: Bianchi, A.: ENFORCING INTERNATIONAL LAW NORMS AGAINST TERRORISM, 2004, str. 525.

⁴⁴ Glej podpoglavje 2.2.

⁴⁵ Besedilo člena govori o t.i. »criminal charge«.

⁴⁶ De Wet, E.: The role of human rights in limiting the enforcement power of the Security Council: a principled view, v: De Wet, E. and Nollkaemper, A. (ur.): REVIEW OF THE SECURITY COUNCIL BY MEMBER STATES, 2003, str. 14-16.

⁴⁷ Ibidem, str. 18-19.

⁴⁸ Člen 53 DKPP. Čeprav resolucije VS niso mednarodne pogodbe in kljub temu, da pristojnosti VS izhajajo iz UL OZN, ki je bila sklenjena pred DKPP, je vsebina norme zanj uporabna, ker gre za kodifikacijo pravil, ki so obstajala že pred sklenitvijo UL OZN. Glej: Hossain, K.: The Concept of Jus Cogens and the Obligation Under The U.N. Charter; v: Santa Clara Journal of International Law (2005), str. 86-89.

področjih pa zaenkrat ni nespornih primerov tovrstnih norm.⁴⁹ Bistveno je, da peremptorne norme ščitijo posebej pomembne vrednote in so zato hierarhično nad mednarodnim pogodbenim in običajnim pravom,⁵⁰ vključno z normami UL OZN. Še zlasti v primeru UL OZN se mnoge od obojih med sabo sicer prekrivajo, vendar pa v primeru konflikta prevladajo prve. V skladu s tem morajo delovati tudi organi OZN, ki svojo pristojnost črpajo iz UL OZN.⁵¹ VS mora pri sprejemanju odločitev tako vedno upoštevati kogentne norme,⁵² sicer bo odločitev *ultra vires* in tako avtomatično nična.⁵³

Čeprav je, kot že rečeno, število priznanih kogentnih norm v tem trenutku majhno, se v zvezi s prej omenjeno pravico do zaslišanja pojavljajo mnenja, da bi se lahko uvrščala med *ius cogens*. Po črki določbe v MPDPP ne spada med absolutne pravice, ki jih v nobenem primeru ni dopustno omejiti, a so mnogi njeni elementi dobili tak značaj v praksi, kar bi sčasoma lahko vodilo tudi v pridobitev statusa peremptorne norme.⁵⁴

---

⁴⁹ Shaw, M. N.: INTERNATIONAL LAW, op. cit., str. 126.

⁵⁰ Primer *Prosecutor v. Anto Furundžija*, ICTY, Case No. IT-95-17/1, Judgment of 10 December 1998, §153; Fassbender, B.: The United Nations Charter as a constitution of the international community, v: Columbia Journal of Transnational Law (1998), str. 590.

⁵¹ ILC, Fragmentation of International Law: Difficulties arising from the Diversification and Expansion of International Law, Report of the study group of the International Law Commission, UN Doc. A/CN.4/L.682, 13 April 2006, §360.

⁵² *Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide* (BiH v. Serbia and Montenegro), Provisional measures, Order of 13 September 1993, I.C.J. Reports 325, Separate opinion of judge ad hoc Lauterpacht, §100. Enako Shaw, M. N.: The Security Council and the International Court of Justice, op. cit., str. 230.

⁵³ Simma, B., op. cit., str. 1299; Zgonec-Rožej, M., op. cit., str. 123.

⁵⁴ De Wet, E.: The role of human rights in limiting the enforcement power of the Security Council: a principled view, op. cit., str. 22-23. Norme, ki ne dovoljuje derogacije sicer niso nujno kogentne norme, velja pa obratno: kogentne norme praktično nikoli ne dovolijo derogacije. Glej: HRC, General Comment No. 29, States of Emergency, UN Doc. CCPR/C/21/Rev.1/Add.11 (2001), §11.

3. PRESOJA RESOLUCIJ VARNOSTNEGA SVETA OZN

Uvodoma velja pojasniti, da v tem poglavju ne bom obravnavala vprašanja vsebinske razlage resolucij VS, temveč vprašanje, ali so slednje lahko predmet sodnega oz. drugačnega nadzora v primeru, da VS domnevno preseže svoje pristojnosti in ravna *ultra vires*.

Vprašanje odgovornosti mednarodnih organizacij (in njihovih organov) na sploh še ni razjasnjeno v tolikšni meri kot odgovornost držav, vendar se načeloma ravna po analogiji s slednjo.⁵⁵ Mednarodna organizacija tako odgovarja za mednarodni delikt, ki je vsako dejanje ali opustitev, pripisljivo tej organizaciji in predstavlja kršitev njene mednarodne obveznosti.⁵⁶ V konkretnem primeru se torej soočamo z dvema vprašanjema. Na prvo, t.j. ali resolucija VS, ki domnevno krši temeljne pravice posameznikov, s tem krši tudi mednarodno obveznost OZN oz. VS, deloma odgovarja prejšnje poglavje, zato se bom na tem mestu osredotočila predvsem na drugo vprašanje: katero telo je pristojno za presojo utemeljenosti trditve o kršitvah.⁵⁷

3.1. Meddržavno sodišče kot forum za sodno presojo resolucij Varnostnega sveta

Meddržavnemu sodišču, ki bi bilo kot glavni sodni organ OZN morda najprimernejši forum za redno sodno presojo, ta pristojnost ni bila podeljena. Čeprav je struktura in vloga organov OZN na prvi pogled morda podobna tipični državni ureditvi, vloga Meddržavnega sodišča dejansko ni enaka vlogi nacionalnih sodišč, ki nadzorujejo zakonitost aktov izvršilne veje oblasti.⁵⁸ Organi OZN namreč ne delujejo po sistemu »zavor in ravnovesij«, temveč po načelu samostojnosti in funkcionalnega sodelovanja.⁵⁹ Niti UL OZN niti statut sodišča nikjer izrecno ne omenjata pristojnosti sodišča za presojo dejanj organov OZN, ravno tako ta možnost ni razvidna iz *travaux préparatoire*, saj je bil belgijski predlog v zvezi s tem celo izrecno zavrnjen.⁶⁰ Prevladuje mnenje, da sodišče vsekakor nima pravice do nadzora *proprio motu*, medtem ko so mnenja glede implicitne možnosti nadzora v postopkih sporov med državami

---

⁵⁵ O odgovornosti držav glej ILC, Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, UN GAOR, 56th Session, Annex, UN Doc. A/RES/56/83 (2001).

⁵⁶ ILC, Report on the Work of its 56th Session, Responsibility of international organizations, §61-72, UN GAOR, 59th Session, Supplement No. 10, UN Doc. A/59/10 (2001); Shaw, M., INTERNATIONAL LAW, op. cit., str. 1312.

⁵⁷ Od odgovora na slednje vprašanje je seveda odvisno, kdo je aktivno legitimiran za vložitev zahtevka.

⁵⁸ Simma, B., op. cit., str. 1145.

⁵⁹ Rosenne, S.: THE PERPLEXITIES OF MODERN INTERNATIONAL LAW, 2004, str. 439; De Wet, E.: THE CHAPTER VII POWERS OF THE SC, 2004, str. 109.

⁶⁰ Watson, G. R.: Constitutionalism, judicial review, and the World Court, v: Harvard international law journal (1993), str. 8-14.

ali izdaje svetovalnih mnenj deljena.⁶¹ VS, Generalna skupščina ali drugo pooblaščenno telo bi tako lahko Meddržavno sodišče izrecno zaprosili za svetovalno mnenje o zakonitosti določene resolucije VS, ki pa bi bilo seveda nezavezujoče.⁶² Tudi če bi se resolucijo presojo v okviru meddržavnega spora, bi odločitev veljala le *inter partes*.⁶³ V tem smislu torej sodišče resolucije ne more razglasiti za nične, saj bi ničnost učinkovala proti vsem državam in tudi proti VS samemu.⁶⁴

Samo sodišče se je sicer že izreklo, da nima pravice do sodnega nadzora nad delovanjem drugih organov OZN,⁶⁵ vendar ga je nato vseeno na nek način presojo. V teh primerih⁶⁶ je ugotovilo, da je VS ravnal *intra vires*, vendar je bila zlasti v primeru *Lockerbie* nakazana možnost, da bi bila odločitev lahko nasprotna, v kolikor bi prišlo do meritorne faze postopka.⁶⁷

3.2. Druge možnosti za presojo resolucij Varnostnega sveta

Postavlja se vprašanje, ali lahko npr. države same neposredno presojo zakonitost resolucij VS. Na to napeljuje zlasti dostavek »v skladu s to Ustanovno listino« v 25. členu UL OZN,⁶⁸ ki je predmet različnih interpretacij. Nekateri menijo, da se nanaša na obveznost izvrševanja odločb VS, drugi pa, da se nanaša na skladnost odločb z UL OZN.⁶⁹ Posledica slednje razlage je, da odločb, ki bi npr. nasprotovale namenom in ciljem ZN oz. bi bile *ultra vires*, ne bi bilo treba spoštovati. Tako bi se lahko celo vsaka država sama odločila, ali resolucijo šteje za skladno z UL OZN in ali jo bo spoštovala, kar bi seveda vodilo v oslabitev avtoritete VS na področju ohranjanja mednarodnega miru in varnosti.⁷⁰ Ta razlaga zato ni večinsko sprejeta.⁷¹

---

⁶¹ Amr, M.: THE ROLE OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE AS THE PRINCIPAL JUDICIAL ORGAN OF THE UNITED NATIONS, 2003, str. 326-327.

⁶² Zgonec-Rožej, M., op. cit., str. 426.

⁶³ Ibidem, str. 427.

⁶⁴ Alvarez, J.: Judging the Security Council, v: American journal of international law (1996), str. 5-7.

⁶⁵ *Certain Expenses of the United Nations*, Advisory Opinion [1962] I.C.J. Reports 151, str. 157; *Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970)*, Advisory Opinion [1971] I.C.J. Reports 16, §89; *Case Concerning Questions of Interpretation and Application of the 1971 Montreal Convention Arising from the Aerial Incident at Lockerbie* (Libyan Arab Jamahiriya v. United States of America, Libyan Arab Jamahiriya v. United Kingdom), Dissenting Opinion Schwebel, [1998] I.C.J. Reports 115, str. 168.

⁶⁶ V primeru *Certain Expenses* je šlo sicer za ravnanje Generalne skupščine, za ravnanje VS pa v primerih *Namibia* in *Lockerbie*.

⁶⁷ White, N.: To review or not to review? The Lockerbie cases before the world court; v: Leiden journal of international law (1999), str. 403.

⁶⁸ 25. člen UL OZN: »Clani Združenih narodov soglašajo v tem, da sprejemajo in izvršijo odločbe Varnostnega sveta v skladu s to Ustanovno listino.«

⁶⁹ Simma, B., op. cit., str. 455.

⁷⁰ Ibidem, str. 459; Schweigman, D., THE AUTHORITY OF THE SECURITY COUNCIL UNDER CHAPTER VII OF THE UN CHARTER: LEGAL LIMITS AND THE ROLE OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE, 2001, str. 208.

V primeru kršitev državam torej ostane le možnost protesta, saj bi nespoštovanje odločitev VS pomenilo kršitev njihovih lastnih obveznosti po UL OZN.⁷²

Drugo vprašanje pa je presoja resolucij prek drugih teles: mednarodnih in nacionalnih sodišč, arbitraž, odborov ipd. V tem primeru imamo dve možnosti: incidenčno presojo, kjer gre za presojo v okviru neke druge zadeve, ki je v postopku pred telesom,⁷³ ter posredno presojo, kjer se odloča o zakonitosti akta drugega organa, ki implementira odločitev VS.⁷⁴ V drugem primeru gre zlasti za sodno presojo nacionalnih ukrepov oz. ukrepov mednarodnih organizacij, pri čemer se bo seveda presojalo skladnost teh ukrepov z nacionalnimi ustavami ali z ustanovnimi dokumenti mednarodnih organizacij oz. drugimi relevantnimi mednarodnimi dokumenti.⁷⁵ Posredno se bo torej tudi resolucijo VS presojalo glede na ta standard in ne glede na UL OZN. Take odločitve pa seveda učinkujejo zgolj znotraj jurisdikcije posamezne države ali organizacije, ne morejo pa biti zavezujoče za sam VS.⁷⁶

Konkretno v zvezi s sistemom pametnih sankcij in prej omenjenim sankcijskim seznamom velja omeniti tudi poročilo posebnega poročevalca ZN o spodbujanju in varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin pri preprečevanju terorizma, kjer je med drugim navedeno: »Ker je posledica vključitve [na seznam] zamrznitev sredstev, je pravica do izpodbijanja vključitve nujna. Na mednarodni ravni ti postopki sedaj ne obstajajo. Vendar obstajajo na določenih stopnjah na nacionalni ravni. Posebni poročevalec meni, da so, kadar ni ustreznega ali primerne mednarodnega nadzora, nacionalni postopki nadzora – tudi za mednarodni seznam – nujni. Ti bi morali biti na voljo v državah članicah, kjer se sankcije izvršijo.«⁷⁷ V sledečih poglavjih bom tako analizirala nekaj odločitev v zvezi z ukrepi ES ter se na kratko primerjalnopravno ustavila pri sorodnih odločitvah nekaterih drugih teles.

---

⁷¹ Pojavlja pa se druga teorija o vplivu držav na veljavnost odločitev – gre za t.i. doktrini »estoppel« in »acquiescence«, ki imata podoben učinek: v kolikor države članice mednarodne organizacije ne ugovarjajo aktu, ki bi bil sicer očitno ničen oz. *ultra vires*, akt ostane v veljavi, njegova napaka je sanirana. Glej: Klabbers, J.: AN INTRODUCTION TO INTERNATIONAL INSTITUTIONAL LAW, 2002, str. 241.

⁷² Schweigman, D., op. cit., str. 210.

⁷³ Kot tak primer se navaja npr. primer *Tadić*, kjer je bila pod vprašanjem resolucija VS, s katero je Varnostni svet ustanovil Mednarodno kazensko sodišče za nekdanjo Jugoslavijo. Sodišče jo je samo presojalo v okviru vprašanja lastne pristojnosti, saj je tožnik izpodbijal pristojnosti VS za ustanovitev sodišča, ker naj bi bila *ultra vires*. Podrobneje glej: Zgonec-Rožej, M., op. cit., str. 433.

⁷⁴ Zgonec-Rožej, M., op. cit., str. 433.

⁷⁵ Gowlland-Debbas, V.: NATIONAL IMPLEMENTATION OF UNITED NATIONS SANCTIONS: A COMPARATIVE STUDY, 2004, str. 59.

⁷⁶ Ibidem, str. 656.

⁷⁷ Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism, A/61/267 (16 August 2006), §39.

4. SODNA PRESOJA RESOLUCIJ VARNOSTNEGA SVETA OZN V EVROPSKI UNIJI

4.1. Splošna pristojnost Sodišča ES

Sodišče ES nikakor ni pristojno za neposredno presojo resolucij VS kot aktov organa druge mednarodne organizacije. Predmet razprave je zgolj posredna presoja prek nadzora zakonitosti aktov institucij EU v okviru PES, za katero je pristojno na podlagi 230. člena PES. Postopek lahko sprožijo tudi fizične ali pravne osebe, in sicer zoper posamične akte, ki so naslovljeni nanje, pa tudi zoper uredbe, če jih neposredno in posamično zadevajo. Če je tožba utemeljena, sodišče razglasi zadevni akt za ničnega, institucija, ki je akt izdala, pa mora sprejeti ukrepe, potrebne za izvršitev sodbe.⁷⁸ Od ustanovitve Sodišča I. stopnje dalje v skladu z 225. členom na prvi stopnji odloča le-to, Sodišče ES pa le o pritožbah, ki jih je mogoče vložiti glede pravnih vprašanj.⁷⁹ Poleg tega Sodišče ES v skladu z 234. členom PES odloča o predhodnih vprašanjih nacionalnih sodišč glede razlage PES, veljavnosti in razlage aktov institucij Skupnosti ter razlage statotov organov, ustanovljenih z aktom Sveta EU.⁸⁰

Na področju mednarodnega prava je Sodišče ES pristojno za presojo mednarodnih pogodb, ki jih sklene ES,⁸¹ ter mednarodnih pogodb, ki jih sklene EU,⁸² z izjemo pogodb, sprejetih na področju skupne zunanje in varnostne politike (v nadaljevanju: SZVP) ter policijskega in pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah. Poleg tega presoja tudi skladnost delovanja institucij EU z drugim odstavkom 6. člena PES, ki se nanaša na spoštovanje pravic, ki jih zagotavlja EKČP.⁸³

4.2. Judikatura Sodišča ES pred primerom Kadi in Al Barakaat

Problematika v zvezi z implementacijo sankcij VS v pravni red ES ni nova. Za obdobje po l. 1990 so npr. značilni ukrepi ekonomskega embarga za Irak, Libijo ter Srbijo in Črno goro, ki so bili sprejeti na podlagi resolucij VS. Težave so se pojavile že pri izbiri pravne podlage za uredbe Sveta ES, saj določbe PES ne pokrivajo vseh raznolikih sankcij, ki jih na podlagi 41.

---

⁷⁸ Člena 231 in 233 PES.

⁷⁹ Prvi odstavek 225. člena PES.

⁸⁰ Člen 234 PES.

⁸¹ V skladu s členi 133, 300 in 310 PES.

⁸² V skladu s členoma 24 in 38 PEU.

⁸³ Člen 46 (točka d) PEU.

člena UL OZN lahko sprejme VS.⁸⁴ Poleg tega bi na podlagi 297. člena PES⁸⁵ država članica EU lahko tudi zaobšla evropsko zakonodajo in neodvisno od nje sprejela implementacijske ukrepe.⁸⁶

4.2.1. Primer Centro-Com

L. 1996 je pred Sodišče ES prišel primer italijanskega farmacevtskega podjetja Centro-Com, ki je v Srbijo in Črno goro izvažalo določena zdravila. Londonska banka, pri kateri je Srbija in Črna gora imela odprt račun, ni hotela izvesti plačila, saj so bila sredstva Srbije in Črne gore zamrznjena kot posledica odloka Združenega kraljestva, ki je implementiral resolucijo VS 757. Resolucija je sicer določala, da dobava zdravil spada pod t.i. humanitarne izjeme, na katere se embargo ne nanaša, vendar je Združeno kraljestvo razlagalo to določbo kot opcijsko. Taista resolucija VS je bila v skupnostni pravni red prenesena z Uredbo Sveta št. 1432/92⁸⁷ in Sodišče ES je v postopku izdaje predhodnega mnenja odločilo, da je britanski odlok z njo v neskladju. V obrazložitvi sodbe pa je med drugim zapisalo, da je vsaka država v okviru svoje zunanje politike pristojna implementirati sankcije OZN, ki so primarno političnega značaja, vendar pa jih mora izvajati skladno s skupnostnim pravom.⁸⁸ Dejstvo, da so sprejete v okviru zunanje in varnostne politike namreč ne prekludira možnosti, da hkrati spadajo tudi v okvir skupne trgovinske politike.⁸⁹ Ta sklep je bil kritiziran, saj po eni strani priznava pristojnost držav članic za implementacijo resolucij, hkrati pa jim ne omogoča nobene samostojnosti, saj morajo biti njihovi ukrepi skladni s skupnostnimi.⁹⁰ *De facto* je Sodišče ES pravzaprav presojalo resolucijo VS, kajti vprašanje je bilo, ali je pravilna razlaga resolucije taka, da je relevantna določba zgolj opcijska ali da je obvezna.

Sodišče se je opredelilo tudi do 307. člena PES, ki določa, da PES ne vpliva na pravice in obveznosti iz prejšnjih sporazumov med državami članicami ES in tretjimi državami.⁹¹

---

⁸⁴ Sprva so bile sankcije implementirane na podlagi 133. člena PES, kasneje sta pravno podlago dopolnjevala še člena 80 in 308, z Maastrichtsko pogodbo pa člena 60 in 301. Glej tudi: Pavoni, R.: UN sanctions in EU and national law: The Centro-com case; v: The international and comparative law quarterly (1999), str. 588-589 in 592-593.

⁸⁵ Glej op. 128. Pred preštevilčenjem PES je bil to člen 224.

⁸⁶ Pavoni, R.: UN sanctions in EU and national law: the Centro-Com case, op. cit., str. 590.

⁸⁷ Council Regulation (EEC) No 1432/92 of 1 June 1992 prohibiting trade between the European Economic Community and the Republics of Serbia and Montenegro.

⁸⁸ Primer C-124/95: *The Queen, ex parte Centro-Com Srl v HM Treasury and Bank of England* [1997] ECR I-81, §24-25.

⁸⁹ Ibidem, §26.

⁹⁰ Pavoni, R.: UN sanctions in EU and national law: the Centro-Com case, op. cit., str. 607.

⁹¹ Prvi in drugi odstavek 307. člena PES: »(1) Določbe te pogodbe ne vplivajo na pravice in obveznosti, ki izhajajo iz sporazumov med eno ali več državami članicami na eni strani ter eno ali več tretjimi državami na drugi strani, sklenjenih pred 1. januarjem 1958 ali za države, ki pristopajo, pred datumom njihovega pristopa.

Zapisalo je, da so sicer nacionalni ukrepi, ki so potrebni za izvrševanje tovrstnih sporazumov, upravičeni, tudi če nasprotujejo določbam PES o skupni trgovinski politiki, vendar je dodalo, da se mora država članica ES, kadar je soočena z ukrepom, pri katerem lahko v skladu z mednarodnim pravom izbira, ali ga bo sprejela ali ne, takšnega ravnanja vzdržati, v kolikor je v nasprotju s skupnostnim pravom.⁹²

4.2.2. Primer Bosphorus

Turška letalska prevozniška družba Bosphorus Hava Yollari Turizm (Bosphorus Airways) je vzela v najem dve letali v lasti družbe, ki je bila registrirana v Srbiji in Črni gori. Na servisu v Dublinu so irske oblasti letalo zadržale na podlagi Uredbe Sveta št. 990/93/EC,⁹³ ki je bila sprejeta za implementacijo sankcijskega režima VS proti nekdanji Jugoslaviji.⁹⁴ Družba je sprožila postopek pred irskimi sodišči, ki so Sodišče ES zaprosila za predhodno mnenje. V odločbi je sodišče zapisalo, da so uporabljena sredstva sorazmerna cilju, ki ga zasledujeta embargo in uredba Sveta, zato ni prišlo do kršitve lastninske pravice kot temeljne pravice. Končanje vojne in ustavitev masovnih kršitev človekovih pravic ter humanitarnega prava na območju nekdanje Jugoslavije je namreč cilj, ki je v splošnem interesu mednarodne skupnosti.⁹⁵ Pri tem ni pomembno, da letalo sploh ni pod nadzorom srbskih oblasti, temveč je v najemu pri družbi iz tretje države, saj iz uredbe in resolucije VS izhaja, da omejitev temelji na lastništvu. Izjeme bi namreč omogočile izigravanje sankcije.⁹⁶

Sodišče se v tem primeru torej ni spraševalo o lastni pristojnosti za presojo uredbe, ki implementira resolucijo VS, niti ni dvomilo o ukrepu, ki popolnoma nedolžni stranki krši temeljne pravice. Irsko vrhovno sodišče je temu mnenju sledilo, zato se je družba Bosphorus Airlines pritožila še na ESČP.⁹⁷

4.3. Implementacija protiterorističnih resolucij Varnostnega sveta v EU po l. 2000

Boj proti mednarodnemu terorizmu konceptualno spada na področje SZVP, ki je do uveljavitve Lizbonske pogodbe predstavljala II. steber t.i. evropskega templja. Pristojnosti na

---

(2) Kolikor takšni sporazumi niso združljivi s to pogodbo, država članica ali države članice, ki jih to zadeva, ustrezno ukrepajo, da bi odpravile ugotovljeno nezdržljivost. V ta namen si države članice po potrebi pomagajo, in kadar je primerno, sprejmejo skupno stališče.«

⁹² *Centro-Com* (C-124/95), §60-61.

⁹³ Council Regulation (EEC) No 990/93 of 26 April 1993 concerning trade between the European Economic Community and the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro).

⁹⁴ SC Res. 820 (1993) on the situation in BiH, UN SCOR, 3200th mtg, UN Doc. S/RES/820 (17 April 1993).

⁹⁵ Primer C-84/95: *Bosphorus Hava Yollari Turizm ve Ticaret AS v Minister for Transport, Energy and Communications and others* [1996] ECR I-3953, §26.

⁹⁶ *Ibidem*, §17-18.

⁹⁷ Glej podpoglavje 5.1.1.

tem področju so bile uvedene šele s PEU z namenom uveljavljanja identitete EU na mednarodnem prizorišču in postopnega oblikovanja skupne obrambne politike.⁹⁸ 11. člen PEU izrecno določa, da EU določi in izvaja SZVP ter ohranja mir in mednarodno varnost skladno z načeli UL OZN. Instrumenti, ki jih EU na tem področju uporablja, so predvsem politične narave: načela in splošne smernice, skupne strategije, skupni ukrepi in skupna stališča.⁹⁹ Ker pa sankcije pogosto posegajo tudi na področje, ki spada pod I. steber, se v tem primeru impletirajo z akti s tega področja, da jih dosežejo učinki skupnostnega prava: supremacija oz. prevlada ter neposredna uporabnost in učinek. Pri tem se Svet EU navadno ne sklicuje izrecno na resolucije VS, ki jih implementira, kar mu omogoča tudi sprejetje ukrepa, ki je po obsegu drugačen od predvidenega v resoluciji – v praksi je običajno šlo za širši obseg ukrepov.¹⁰⁰ Sklicevanje na resolucije pa je običajno pri sprejemanju skupnih stališč.

Ukrepe, ki jih je VS predvidel v protiterorističnih resolucijah 1267 in 1333 ter kasnejših resolucijah, ki so prvi dve spreminjali, je v ES¹⁰¹ implementiral Svet EU na podlagi Skupnega stališča Sveta 1999/727/SZVP, in sicer najprej z Uredbo Sveta št. 337/2000.¹⁰² Ker je VS sankcijski režim kasneje spreminjal in dopolnjeval, je tudi na ravni ES prvotno uredbo nadomestila Uredba Sveta št. 467/2001,¹⁰³ le-to pa Uredba Sveta št. 881/2002.¹⁰⁴ Temeljili sta na Skupnih stališčih Sveta 2001/154/SZVP in 2002/402/SZVP. Slednja je bila kasneje na podlagi skupnega stališča Sveta novelirana z Uredbo Sveta št. 561/2003.¹⁰⁵ Priloge uredb vsebujejo seznam pravnih in fizičnih oseb, na katere se nanaša zamrznitev sredstev – gre za osebe, ki so tudi na seznamu Sankcijskega odbora. V skladu z uredbami je za spreminjanje in dopolnjevanje prilog na podlagi odločb VS ali Sankcijskega odbora pristojna Komisija ES.

---

⁹⁸ Člen 2 PES.

⁹⁹ Člen 12 PEU.

¹⁰⁰ Gowlland-Debbas, V., op. cit., str. 155.

¹⁰¹ Izraz ES uporabljam, ker so bili ukrepi, o katerih bom govorila, sprejeti v okviru nekdanjega 1. stebra, torej gre za skupnostno in ne unijsko pravo.

¹⁰² Council Regulation (EC) No 337/2000 of 14 February 2000 concerning a flight ban and a freeze of funds and other financial resources in respect of the Taliban of Afghanistan. Postopek je sicer tak, da Svet EU najprej sprejme skupno stališče, ki mu sledi uredba.

¹⁰³ Council Regulation (EC) No 467/2001 of 6 March 2001 prohibiting the export of certain goods and services to Afghanistan, strengthening the flight ban and extending the freeze of funds and other financial resources in respect of the Taliban of Afghanistan, and repealing Regulation (EC) No 337/2000.

¹⁰⁴ Council Regulation (EC) No 881/2002 of 27 May 2002 imposing certain specific restrictive measures directed against certain persons and entities associated with Usama bin Laden, the Al-Qaida network and the Taliban, and repealing Council Regulation (EC) No 467/2001. Relevantni prvi odstavek 2. člena uredbe se glasi: »Zamrznejo se vsa sredstva in gospodarski viri, ki pripadajo, so v lasti ali z njimi razpolaga fizična ali pravna oseba, skupina ali entiteta, ki jo imenuje Sankcijski odbor in je navedena v Prilogi I.«

¹⁰⁵ Council Regulation (EC) No 561/2003 of 27 March 2003 amending, as regards exceptions to the freezing of funds and economic resources, Regulation (EC) No 881/2002.

Za implementacijo Resolucije VS 1373 pa je Svet EU 1. 2001 sprejel skupno stališče 2001/931/SZVP¹⁰⁶ ter na njegovi podlagi Uredbo Sveta št. 2580/2001.¹⁰⁷ Ukrepi so med drugim predvideli zamrznitev sredstev oseb, ki so zagrešile, poskušale zagrešiti ali sodelovale pri zagrešitvi terorističnih dejanj, pri čemer se za razliko od prejšnjih ukrepov niso osredotočali na določeno skupino oseb, povezano npr. s Talibani ali Al-Kaido. Imena oseb so bila vključena na seznam, vzpostavljen z odločitvijo Sveta št. 2001/927/EC, ki se je kasneje večkrat dopolnil, pri čemer oseb ni določil VS oz. kateri izmed njegovih odborov, temveč Svet EU s pomočjo nacionalnih organov.

4.4. Primera Yusuf in Al Barakaat ter Kadi

S spremembo Priloge I Uredbe Sveta št. 467/2001 so se na seznamu znašli tudi Yassin Abdullah Kadi,¹⁰⁸ Ahmed Ali Yusuf in Al Barakaat International Foundation,¹⁰⁹ prvi s prebivališčem v Savdski Arabiji, ki je imel sredstva med drugim tudi v Združenem kraljestvu, slednja pa s prebivališčem oz. sedežem na Švedskem; vsi so bili kasneje navedeni tudi v Prilogi I Uredbe Sveta št. 881/2002. Posledično so jim bila zamrznjena finančna sredstva.

4.4.1. Sodbi Sodišča I. stopnje v primerih T-306/01 (Ahmed Ali Yusuf in Al Barakaat International Foundation proti Svetu Evropske unije in Komisiji Evropskih skupnosti) in T-315/01 (Yassin Abdullah Kadi proti Svetu Evropske unije in Komisiji Evropskih skupnosti)

Ahmed Ali Yusuf in Al Barakaat International Foundation sta na Sodišču I. stopnje 10. decembra 2001 vložila tožbo proti Svetu in Komisiji in zahtevala razglasitev ničnosti relevantnih uredb Sveta in Komisije ter plačilo stroškov.¹¹⁰ 18. decembra 2001 je enak zahtevek vložil tudi Yassin Abdullah Kadi. Sodišče I. stopnje je 21. septembra 2005 v zadevah T-306/01 in T-315/01 izdalo ločeni sodbi s skoraj identično vsebino.

---

¹⁰⁶ Common Position 2001/931/CFSP of 27 December 2001 on the application of specific measures to combat terrorism.

¹⁰⁷ Regulation (EC) No 2580/2001 of 27 December 2001 on specific restrictive measures directed against certain persons and entities with a view to combating terrorism and repealing Decision 2002/460/EC.

¹⁰⁸ Commission Regulation (EC) No 2062/2001 of 19 October 2001 amending, for the third time, Council Regulation (EC) No 467/2001.

¹⁰⁹ Commission Regulation (EC) No 2199/2001 of 12 November 2001 amending, for the fourth time, Council Regulation (EC) No 467/2001.

¹¹⁰ Prvotno sta bila med vlagatelji tožbe še Abdirisak Aden in Abdulaziz Ali, vendar sta tožbo kasneje umaknila, saj sta bila vmes že umaknjena s sankcijskega seznama VS. Kot intervenient je na strani Sveta in Komisije tako v zadevi *Yusuf* kot *Kadi* nastopalo Združeno kraljestvo.

4.4.1.1. Prvi tožbeni razlog: nepristojnost Sveta za sprejetje izpodbijane uredbe¹¹¹

Tožbi sta bili prvotno vloženi zoper Uredbo Sveta št. 467/2001 in Uredbo Komisije št. 2199/2001 v primeru *Yusuf in Al Barakaat* ter Uredbo Komisije št. 2062/2001 v primeru *Kadi*. Ker pa je Svet v času, ko je postopek pred sodiščem že tekel, sprejel novo Uredbo Sveta št. 881/2002, s katero je razveljavil prejšnjo, je sodišče dovolilo prilagoditev tožbenega predloga. Stranke so tako predlagale razglasitev ničnosti nove uredbe Sveta, o uredbah Komisije pa ni bilo več treba odločati.¹¹²

Pravna podlaga za sprejetje izpodbijane uredbe so bili členi 60, 301 in 308 PES.¹¹³ Ukrepi VS, ki jih je treba implementirati, naj bi spadali v okvir pristojnosti PES, zato je zlasti v izogib omejevanju konkurence treba sprejeti zakonodajni akt Skupnosti.¹¹⁴ Tožniki so zatrjevali, da se člena 60 in 301 nanašata na omejitev gospodarskih odnosov s tretjimi državami, zato ne omogočata sprejetja omejevalnih ukrepov, ki neposredno prizadanejo osebe s prebivališčem ali sedežem v Skupnosti. Sodišče je to razlogovanje zavrnilo z obrazložitvijo, da zahteva po učinkovitosti sankcij upravičuje sprejem ukrepov proti posameznikom in to ne glede na njihovo prebivališče, če so posredno ali neposredno povezani s tretjimi državami.¹¹⁵ Ker pa po razpadu talibanskega režima ni več obstajala vez z ozemljem in vodilnim režimom, ampak so se sankcije nanašale bolj na Osamo bin Ladna in Al Kaido, je Svet uredbo dodatno utemeljil na členu 308.¹¹⁶ Sodišče je ugotovilo, da kombinacija vseh treh členov na področju ekonomskih in finančnih sankcij tako omogoča uresničitev cilja, ki ga ne zasleduje ES, temveč EU v okviru SZVP.¹¹⁷

---

¹¹¹ Ta tožbeni razlog sta uveljavljala tožnika Yusuf in Al Barakaat, medtem ko je Kadi od njega naknadno odstopil, a se je sodišče vseeno odločilo za preizkus tega vprašanja po uradni dolžnosti.

¹¹² *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §71-77; *Kadi* (T-315/01), §52-58.

¹¹³ Prvi odstavek 60. člena: »Če se v primerih, predvidenih v členu 301, šteje za potrebno ukrepanje Skupnosti, lahko Svet v skladu s postopkom iz člena 301 sprejme potrebne nujne ukrepe na področju pretoka kapitala in plačil, ki se nanašajo na zadevne tretje države.«

Člen 301: »Kadar skupno stališče ali skupni ukrep, sprejet v skladu z določbami Pogodbe o Evropski uniji glede skupne zunanje in varnostne politike, predvideva, da Skupnost delno ali v celoti prekine ali omeji gospodarske odnose z eno ali več tretjimi državami, sprejme Svet potrebne nujne ukrepe. Svet odloča s kvalificirano večino na predlog Komisije.«

Člen 308: »Če bi se med delovanjem skupnega trga izkazalo, da je zaradi doseganja enega od ciljev potrebno ukrepanje Skupnosti, ta pogodba pa ne predvideva potrebnih pooblastil, Svet na predlog Komisije in po posvetovanju z Evropskim parlamentom soglasno sprejme ustrezne ukrepe.«

¹¹⁴ Council Regulation (EC) No 881/2002, preambula, §4.

¹¹⁵ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §115-116; *Kadi* (T-315/01), §89-91.

¹¹⁶ Sodišče v obsežni argumentaciji razloži, zakaj tudi ta člen sam po sebi ni zadostna podlaga. Predvsem poudari, da se ne more nanašati na ukrepe SZVP, saj spadajo v PEU in ne v PES. Glej: *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §134-157; *Kadi* (T-315/01), §98-121.

¹¹⁷ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §166-167; *Kadi* (T-315/01), §130-131. Gre za 11. člen PEU, ki določa cilje SZVP.

4.4.1.2. Drugi tožbeni razlog: kršitev člena 249 PES¹¹⁸

249. člen PES opredeljuje vrste in temeljne značilnosti aktov, ki jih izdajajo organi Skupnosti.¹¹⁹ Tožnika sta zatrjevala kršitev, ker naj se sporna uredba ne bi uporabljala splošno, temveč naj bi dejansko šlo za sklop posamičnih odločb, nanašajočih se na posameznike, poimensko navedene v prilogi uredbe. Tu gre seveda za napačno sklepanje, saj uredba ravnanja ne narekuje tem posameznikom, temveč vsakomur prepoveduje, da bi jim dal na voljo sredstva ali gospodarske vire – velja torej *erga omnes*.¹²⁰

4.4.1.3. Tretji tožbeni razlog: kršitev temeljnih pravic tožečih strank

a) Pristojnost sodišča za presojo zatrjevanih kršitev

Tožniki so zatrjevali kršitve treh temeljnih pravic, in sicer pravice do razpolaganja s svojimi dobrinami oz. lastninske pravice, pravice do obrambe oz. zaslišanja ter pravice do učinkovitega sodnega nadzora oz. pravnega sredstva.¹²¹ Za jedro problema pa se je izkazala pristojnost Sodišča I. stopnje za presojo zatrjevanih kršitev pravic. Svet in Komisija sta bila namreč mnenja, da bi morala biti pristojnost omejena na preizkus, ali so institucije Skupnosti očitno napačno izvršile obveznosti iz Resolucije VS 1390. Vse, kar bi bilo več kot to, bi pomenilo posredni nadzor nad ukrepi VS.¹²² Institucije namreč pri izvajanju resolucij VS v skladu s členi 24, 25, 41, 48 in 103 UL OZN nimajo pravice odločanja po prostem preudarku in ne morejo spreminjati njihove vsebine. Hkrati opozarjata na DKPP, ki v 27. členu določa, da določbe notranjega prava držav niso opravičilo za neizvrševanje mednarodne pogodbe – po analogiji bi to veljalo tudi za notranje določbe prava EU.¹²³ Nasprotno sta tožnika Yusuf in Al

¹¹⁸ Ta tožbeni razlog sta uveljavljala samo Yusuf in Al Barakaat.

¹¹⁹ Člen 249: »Za izpolnjevanje svojih nalog v skladu z določbami te pogodbe Evropski parlament skupaj s Svetom ter Svet in Komisija sprejemajo uredbe in direktive, sprejemajo odločbe, pripravljajo priporočila ali dajejo mnenja. Uredba se splošno uporablja. Zavezujoča je v celoti in se neposredno uporablja v vseh državah članicah. Direktiva je za vsako državo članico, na katero je naslovljena, zavezujoča glede cilja, ki ga je treba doseči, vendar prepušča nacionalnim organom izbiro oblike in metod. Odločba je v celoti zavezujoča za vse, na katere je naslovljena. Priporočila in mnenja niso zavezujoča.«

¹²⁰ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §186-188.

¹²¹ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §190; *Kadi* (T-315/01), §139.

¹²² *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §219; *Kadi* (T-315/01), §162.

¹²³ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §206,209; *Kadi* (T-315/01), §153. Relevantni člani UL OZN se glasijo:

Člen 24: »(1) Da bi se zagotovila takojšnja in učinkovita akcija Organizacije združenih narodov, nalogajo njeni člani Varnostnemu svetu prvenstveno odgovornost za ohranitev mednarodnega miru in varnosti in so soglasni s tem, da Varnostni svet pri opravljanju svojih dolžnosti na temelju te odgovornosti dela v njihovem imenu.«

Člen 25: »Člani Združenih narodov soglašajo v tem, da sprejemajo in izvršijo odločbe Varnostnega sveta v skladu s to Ustanovno listino.«

Člen 41: »Varnostni svet sme odločiti, katere ukrepe, ki ne vključujejo uporabe oborožene sile, je treba izvajati, zato da bi se izvršile njegove odločbe, in sme pozvati člane Združenih narodov, naj izvedejo te ukrepe. Med te

Barakaat trdila, da člena 25 in 103 UL OZN ne določata brezpogojnih obveznosti ter da se resolucije VS v državah ne uporabljajo neposredno, temveč šele po prenosu v notranje pravo v skladu z ustavno ureditvijo konkretne države.¹²⁴

Sodišče I. stopnje ugotavlja, »...da v mednarodnem pravu obveznosti držav članic OZN na podlagi Ustanovne listine Združenih narodov nesporno prevladajo nad vsako drugo obveznostjo notranjega prava ali mednarodnega pogodbenega prava, vključno z obveznostmi članov Sveta Evrope na podlagi EKČP in z obveznostmi na podlagi Pogodbe ES za člane Skupnosti.«¹²⁵ Pri tem se podobno kot Svet in Komisija sklicuje na 103. člen UL OZN in na 27. člen DKPP, ki predstavlja kodifikacijo mednarodnega običajnega prava. Poleg tega navaja mnenje Meddržavnega sodišča v primeru *Nikaragva*, kjer le-to ugotavlja, da so bilateralni, regionalni in multilateralni sporazumi, ki so jih sklenile stranke v tem primeru in se nanašajo tudi na vprašanje reševanja sporov, vedno podrejeni 103. členu UL OZN.¹²⁶ V zvezi s tem Sodišče I. stopnje opozarja tudi na prvi odstavek 307. člena PES,¹²⁷ spoštovanju pravila prednosti pa je namenjen tudi 297. člen PES.¹²⁸ Sodišče na podlagi vsega tega sklene, »...da imajo države članice pravico in celo obveznost, da ... ne uporabijo določbe prava Skupnosti, pa naj gre za določbo primarne zakonodaje ali za splošno načelo tega prava, ki bi ovirala izvrševanje njihovih obveznosti na podlagi Ustanovne listine Združenih narodov.«¹²⁹

Sodišče sicer priznava, da UL OZN in resolucije VS Skupnosti neposredno ne zavezujejo, saj le-ta ni članica OZN.¹³⁰ Vendar pa so z njimi zavezane države članice ES in so jih tudi dolžne spoštovati – s tem namenom so bile že ob ustanovitvi EGS v PEGS vključene nekatere

---

ukrepe lahko sodijo popolna ali delna prekinitev ekonomskih odnosov in železniških, pomorskih, zračnih, poštinih, telegrafskih, radijskih in drugih komunikacijskih sredstev ter pretrganje diplomatskih odnosov.«

Člen 48: *»Ukrepe, potrebne za izvršitev odločb Varnostnega sveta za ohranitev mednarodnega miru in varnosti, izvajajo vsi člani Združenih narodov ali pa nekateri izmed njih, kakor to določi Varnostni svet.*

Člani Združenih narodov izvršijo take odločbe neposredno in s svojo dejavnostjo v ustreznih mednarodnih ustanovah, katerih člani so.«

Člen 103: *»Če je navzkrižje med obveznostmi članov Združenih narodov po tej Ustanovni listini in med njihovimi obveznostmi po kateremkoli drugem meddržavnem dogovoru, prevladujejo njihove obveznosti po tej Ustanovni listini.«*

Člen 27 DKPP: *»Država se ne more sklicevati na določbe svojega notranjega prava, da bi upravičila neizvršitev pogodbe. To pravilo ne prejudicira člena 26.«*

¹²⁴ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §201-202.

¹²⁵ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §231; *Kadi* (T-315/01), §181.

¹²⁶ *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua* (Nicaragua v. USA), Jurisdiction and Admissibility [1984] I.C.J. Reports 392, §107.

¹²⁷ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §235; *Kadi* (T-315/01), §185. Za besedilo člena glej op. 91.

¹²⁸ Člen 297 PES: *»Države članice se med seboj posvetujejo o skupnem ravnanju, zato da na delovanje skupnega trga ne bi vplivali ukrepi, ki bi jih bila prisiljena sprejeti ena od držav članic ob resnih notranjih nemirih z negativnim vplivom na javni red, v primeru vojne, resnih mednarodnih napetosti, ki bi pomenile vojno nevarnost, ali zaradi izpolnjevanja obveznosti, ki jih je prevzela za ohranjanje miru in mednarodne varnosti.«*

¹²⁹ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §240; *Kadi* (T-315/01), §190.

¹³⁰ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §242; *Kadi* (T-315/01), §192.

določbe.¹³¹ Sodišče poudarja, da »...ker so bile pristojnosti, potrebne za izvrševanje obveznosti držav članic iz Ustanovne listine Združenih narodov, prenesene na Skupnost, so se države članice po mednarodnem javnem pravu zavezale k temu, da jih bo sama Skupnost izvrševala v ta namen.«¹³² Posledično »...Skupnost ne sme kršiti obveznosti svojih držav članic iz Ustanovne listine Združenih narodov ne ovirati njihovega izvrševanja...«,¹³³ pri čemer pa ta dolžnost izvira iz samega skupnostnega prava in ne iz splošnega mednarodnega prava.¹³⁴

V kakšnem obsegu naj torej Sodišče I. stopnje opravi preizkus zakonitosti izpodbijane uredbe? Ker uredba implementira sankcije, določene z resolucijami VS, bi vsebinska presoja pravzaprav pomenila posredni nadzor nad zakonitostjo teh resolucij. Institucije EU so uredbo namreč sprejele na podlagi vezane pristojnosti in niso imele možnosti spreminjanja njene vsebine.¹³⁵ Glede na prej ugotovljeno razmerje med mednarodnim in skupnostnim pravom sodišče odloči, da tak nadzor ne bi bil upravičen in združljiv z obveznostmi držav članic OZN, ter opozarja na načelo, v skladu s katerim je treba pristojnosti Skupnosti, vključno s pristojnostmi Sodišča I. stopnje, izvrševati spoštujoč mednarodno pravo.¹³⁶

Vendar pa se sodišče vseeno odloči za posredni nadzor nad zakonitostjo resolucij glede na *ius cogens*, ki ga pojmuje kot mednarodni javni red, ki je obvezen za vse subjekte mednarodnega prava, vključno z organi OZN, in od katerega ni mogoče odstopati.¹³⁷ Pri tem se sklicuje na 53. člen DKPP.¹³⁸ V skladu s tem mora tudi VS spoštovati kogentne norme – v kolikor jih ne, njegove resolucije nimajo zavezujočega učinka za države članice OZN.

b) Kršitev pravice do razpolaganja z lastnimi dobrinami

Sodišče I. stopnje je presodilo, da ni prišlo do kršitve navedene pravice v smislu kršitve *ius cogens*, saj »[i]zrecne možnosti izjem in odstopanj, iz katerih izhaja zamrznitev sredstev oseb, vpisanih na seznam sankcijskega odbora, jasno kažejo, da namen in učinek tega ukrepa nista nečloveško ali ponižujoče obravnavanje teh oseb.«¹³⁹ Ravno tako ni prišlo do samovoljnega odvzema lastninske pravice, saj gre za ukrep v okviru boja proti terorizmu, ki ne ogroža

¹³¹ Gre predvsem za člen 224 PEGS, ki je po preštevilčenju postal člen 297 PES.

¹³² *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §248; *Kadi* (T-315/01), §198.

¹³³ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §254; *Kadi* (T-315/01), §204.

¹³⁴ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §257; *Kadi* (T-315/01), §207.

¹³⁵ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §265-266; *Kadi* (T-315/01), §214-215.

¹³⁶ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §272-274; *Kadi* (T-315/01), §221-223.

¹³⁷ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §277; *Kadi* (T-315/01), §226.

¹³⁸ Za podrobnejšo razlago o splošnem pojmu *ius cogens* glej podpoglavje 2.3.2, za analizo argumentacije Sodišča I. stopnje pa podpoglavje 4.4.4.4.

¹³⁹ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §291; *Kadi* (T-315/01), §240.

samega bistva pravice, temveč le omejuje uporabo sredstev. V tem smislu ukrep tudi ni nesorazmeren, kot je navajal Kadi. Poleg tega je splošna ureditev sankcij podvržena sistemu rednega ponovnega preizkusa, medtem ko posamezniki s posredovanjem svoje države lahko ravno tako svoj primer predložijo v ponovni preizkus Sankcijskemu odboru.¹⁴⁰

c) Kršitev pravice do obrambe

Tožnika Yusuf in Al Barakaat sta navajala, da nista bila obveščena o razlogih za sankcije, nista prejela obvestila o nasprotujočih dokazih niti imela priložnosti, da se izrečeta. Vse to velja tako za ukrepe Sveta in Komisije kot tudi za ukrepe VS oziroma njegovega Sankcijskega odbora.¹⁴¹ Osebe, uvrščene na sankcijski seznam, namreč nimajo nobenega vpliva na odločitev Sankcijskega odbora, saj jim ni dana možnost zaslišanja pred uvrstitvijo na seznam, niti možnost pritožbe. Enako velja na evropski ravni, kajti Svet oz. Komisija sankcijski seznam tako rekoč prepiseta brez preverjanja upravičenosti uvrstitve nanj. Kadi na drugi strani priznava, da je narava ukrepa zamrznitve sredstev taka, da ne omogoča vnaprejšnjega zaslišanja, vendar pa uveljavlja pravico do zaslišanja pred Svetom in Komisijo, ki bi omogočila odstranitev s sankcijskega seznama.¹⁴²

Sodišče ugotavlja, da resolucije VS in uredbe Sveta EU resda ne določajo pravice oseb, da jih Sankcijski odbor zasliši, preden jih doda na seznam, vendar pa je to v interesu učinkovitosti sankcij, saj predstavlja element presenečenja. Oseba pa ima vendarle možnost, da prek organov svoje države zaprosi Sankcijski odbor za umik ukrepov in izbris s seznama. S sprejetjem navodil za delo odbora glede izbrisa je VS po mnenju sodišča zadostil pravici do obrambe.¹⁴³ Kljub temu, da se le-ta lahko izvaja samo prek diplomatske zaščite držav svojim državljanom, sodišče ugotavlja, da posamezniki niso prepuščeni prosti volji držav, ampak imajo v primeru neupravičene zavrnitve organa možnost vložitve tožbe.¹⁴⁴ Sodišče zavrača tudi očitke proti institucijam Skupnosti. Spoštovanje pravice do obrambe sicer predstavlja temeljno načelo prava Skupnosti, vendar pa se lahko realizira le na področjih, kjer institucije lahko odločajo po prostem preudarku – tu pa takega pooblastila nimajo.¹⁴⁵

---

¹⁴⁰ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §293-301; *Kadi* (T-315/01), §244-250.

¹⁴¹ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §191-194.

¹⁴² *Kadi* (T-315/01), §141-142.

¹⁴³ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §308-312; *Kadi* (T-315/01), §262-265.

¹⁴⁴ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §317; *Kadi* (T-315/01), §270.

¹⁴⁵ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §325-328; *Kadi* (T-315/01), §255-258.

d) Kršitev pravice do učinkovitega pravnega sredstva

Zaradi prej ugotovljenega razmerja med mednarodnim in skupnostnim pravom bi o pritožbah posameznikov proti odločbam Sankcijskega odbora lahko odločalo samo neodvisno mednarodno sodišče, ki pa ga VS ni ustanovil. To pa po ugotovitvi Sodišča I. stopnje ne predstavlja kršitve *ius cogens*, saj pravica do dostopa do sodišča ni absolutna. V tem primeru je njena omejitev posledica sodne imunitete, ki jo uživajo resolucije VS. Interes za ohranitev mednarodnega miru in varnosti namreč prevlada nad interesom strank do sodnega nadzora.¹⁴⁶

4.4.2. Sodba Sodišča ES (veliki senat) v združenih primerih C-402/05 P in C-415/05 P (*Yassin Abdullah Kadi in Al Barakaat International Foundation proti Svetu Evropske unije, Komisiji Evropskih skupnosti in Združenemu kraljestvu*)

Yassin Abdullah Kadi in Al Barakaat International Foundation sta na sodbi Sodišča I. stopnje vložila pritožbi.¹⁴⁷ Pritožbeni razlogi Al Barakaata so bili enaki njegovim tožbenim razlogom, medtem ko je Kadi poleg neobstoja pravne podlage izpodbijane uredbe uveljavljal še kršitev več pravil mednarodnega prava, ki naj bi jo storilo Sodišče I. stopnje.¹⁴⁸ Pritožnika sta Sodišču ES predlagala, naj izpodbijani sodbi Sodišča I. stopnje razveljavi, razglasi izpodbijano uredbo za nično in naloži Svetu in/ali Komisiji plačilo stroškov pritožbenega postopka in postopka pred Sodiščem I. stopnje.¹⁴⁹

4.4.2.1. Mnenji generalnega pravobranilca v pritožbenem postopku

Generalni pravobranilec Miguel Poiares Maduro, ki sta mu bili dodeljeni zadevi Kadi in Al Barakaat, je 16. in 23. januarja 2008 izdal dve praktično identični mnenji.¹⁵⁰

Glede podlage izpodbijane uredbe se strinja z navedbami Komisije, da člena 60 in 301 PES predstavljata zadostno pravno podlago za njeno sprejetje. Sodišče I. stopnje naj bi člen 308 napačno razlagalo kot most med SZVP in skupnostnim stebrom, saj to funkcijo opravlja člen

---

¹⁴⁶ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §340-344; *Kadi* (T-315/01), §285-289.

¹⁴⁷ Pritožbi sta bili vloženi 17. ter 21. novembra 2005. Prvotno je bil med pritožniki tudi Ahmed Ali Yusuf, vendar je od pritožbe naknadno odstopil, saj je bil vmes že odstranjen s sankcijskega seznama. Kot intervenienti na strani Sveta so nastopali Španija, Francija in Nizozemska, na strani Komisije pa Francija in Združeno kraljestvo.

¹⁴⁸ *Kadi in Al Barakaat* (C-402/05 P in C-415/05 P), §116-117. Svoj pritožbeni razlog je uveljavljalo tudi Združeno kraljestvo, ki je bilo intervenient na 1. stopnji, in sicer napačno uporabo prava pri ugotovitvi Sodišča I. stopnje, da je pristojno za nadzor nad zakonitostjo resolucij VS s stališča *ius cogens* - glej §118.

¹⁴⁹ Ibidem, §107-108.

¹⁵⁰ Glede na to, da so navedbe strank obširneje predstavljene v naslednjem podpoglavju in da je Sodišče ES v glavnem pritrdilo mnenju generalnega pravobranilca, v tem delu samo na kratko predstavljam njegova stališča.

301.¹⁵¹ V delu, ki se nanaša na razmerje med mednarodnim pravom in pravom Skupnosti, Maduro najprej izpostavi avtonomnost pravnega reda Skupnosti. Skupnost sicer želi spoštovati svoje mednarodne zaveze in zato se je njeno notranje pravo vedno razlagalo v skladu s tem, vendar pa učinkovanje mednarodnega prava znotraj Skupnosti ni brezpogojno - pogoje pa določa Skupnost sama.¹⁵² 307. člen PES ne more predstavljati podlage za imuniteto ukrepov, sprejetih za izvedbo resolucij VS, saj je treba tudi pri izvajanju SZVP spoštovati pravo Skupnosti, in to ne glede na to, ali ukrepe izvajajo institucije EU ali države članice same.¹⁵³ Maduro zavrne tudi trditve o neprimernosti za sodno obravnavo, češ da naj bi šlo za politično vprašanje, saj »...okolščine, ki lahko utemeljijo izjemne omejitve temeljnih pravic, tako tudi zahtevajo, da sodišča pazljivo preverijo, ali te omejitve presegajo tisto, kar je potrebno.«¹⁵⁴ Varstva temeljnih pravic torej ni mogoče opustiti, lahko pa se spremeni ravnovesje vrednot oz. teža interesov, ki se jih tehta.¹⁵⁵ V nadaljni analizi nato Maduro tudi ugotovi utemeljenost zatrjevanih kršitev temeljnih pravic.

4.4.2.2. Prvi pritožbeni razlog: pravna podlaga izpodbijane uredbe

Kadi navaja, da člena 60 in 301 PES ne moreta predstavljati delne podlage izpodbijane uredbe, saj omogočata le ukrepe proti državam in ne proti posameznikom. Tudi če bi ta možnost obstajala, dopolnilne podlage ne more predstavljati 308. člen, saj se ga nikakor ne more razlagati tako, da bi omogočil sprejemanje ukrepov za doseganje ciljev, ki sploh niso cilji Skupnosti. Sodišče I. stopnje naj bi funkcijo »mostu«, ki jo predstavlja 301. člen, narobe interpretiralo.¹⁵⁶

Svet in Komisija te trditve zavračata. Svet meni, da je funkcija »mostu« ravno v tem, da se lahko izjemoma z instrumenti, ki jih omogoča PES, realizira tudi cilje EU. Ob taki razlagi člen 308 omogoča razširitev sankcij iz členov 60 in 301 na posameznike.¹⁵⁷ Komisija gre še dlje in primarno uveljavlja, da sta celo člena 60 in 301 sama po sebi zadostna pravna podlaga.¹⁵⁸ S sklepanjem *a maiori ad minus* ugotovi, da »...ker lahko Skupnost na podlagi te določbe (člena 301, *op.a.*) popolnoma prekine gospodarske odnose z vsemi državami, bi

---

¹⁵¹ Mnenje generalnega pravobranilca Madura, 23.1.2008, §12-15.

¹⁵² Ibidem, §21-24.

¹⁵³ Ibidem, §30-31.

¹⁵⁴ Ibidem, §34-35.

¹⁵⁵ Ibidem, §46.

¹⁵⁶ Ibidem, §123-125.

¹⁵⁷ Ibidem, §127,129,131.

¹⁵⁸ Treba je povedati, da so to trditve v replikah zavrnili celo Združeno kraljestvo ter intervenientki Španija in Francija, saj menijo, da gre za preširoko razlago členov 60 in 301 ter da zgolj terminološka podobnost med členom 301 PES in 41 UL OZN ne omogoča izpeljave nobenih sklepov.

morala ta določba prav tako omogočiti prekinitev gospodarskih odnosov z omejenim številom posameznikov v omejenem številu držav.«¹⁵⁹ Opozarja tudi na terminološko skladnost med 41. členom UL OZN in 301. členom ES, ki nakazuje na temelj, da Skupnost lahko izvrši vse ukrepe, ki jih sprejme VS, pri čemer ukrepi v okviru skupne trgovinske politike ter pretoka kapitala in plačil med Skupnostjo in tretjimi državami izhajajo iz pristojnosti Skupnosti in ne EU.¹⁶⁰

Sodišče ES se ne strinja s Komisijo in meni, da člena 60 in 301 PES nista zadostna pravna podlaga, saj se dejansko nanašata le na tretje države in tako sankcije, usmerjene proti posameznikom, ne sodijo na področje njune uporabe. Namen sankcij namreč ni vplivanje na gospodarske odnose med Skupnostjo in tretjimi državami, temveč boj proti mednarodnemu terorizmu.¹⁶¹ Sodišče zavrača tudi terminološki argument, saj omenjena člena nista niti jezikovno popolnoma enaka niti nimata popolnoma enakega področja uporabe,¹⁶² ter argument, da gre za ukrepe v okviru skupne trgovinske politike, kajti uredba ni namenjena pospeševanju mednarodne menjave.¹⁶³ Sodišče ES se strinja, da 308. člen predstavlja ustrezno dopolnilno pravno podlago, vendar pa možnost uporabe člena omejuje na situacijo, ko se »...načrtovani ukrep po eni strani nanaša na „delovanje skupnega trga“ in po drugi strani stremi k uresničitvi „enega od ciljev Skupnosti“,«¹⁶⁴ SZVP pa tak cilj zagotovo ni. Toda sodišče ugotovi, da gre tu pravzaprav za drugačen cilj, in sicer za preprečevanje izkrivljanja konkurence na skupnem trgu, kot je pravzaprav tudi navedeno v uvodnem delu same uredbe.¹⁶⁵ Sami ukrepi so sicer res določeni v okviru SZVP, vendar je cilj Skupnosti njihovo učinkovito izvajanje s pomočjo instrumenta Skupnosti.¹⁶⁶ Zato prvi pritožbeni razlog v celoti zavrača.

4.4.2.3. Drugi pritožbeni razlog: kršitev člena 249 PES¹⁶⁷

Pritožnik izpodbija razlago Sodišča I. stopnje, da gre pri tej uredbi za splošni in abstraktni akt. Sodišče ES se z analizo prvostopenjskega sodišča strinja, saj naslovniki prepovedi omogočanja dostopa do gospodarskih virov in sredstev niso osebe, navedene na seznamu,

---

¹⁵⁹ *Kadi in Al Barakaat* (C-402/05 P in C-415/05 P), §136.

¹⁶⁰ *Ibidem*, §136-138.

¹⁶¹ *Ibidem*, §166-170.

¹⁶² *Ibidem*, §173-175.

¹⁶³ *Ibidem*, §183-187.

¹⁶⁴ *Ibidem*, §200.

¹⁶⁵ Council Regulation (EC) No 881/2002, preambula, §4.

¹⁶⁶ *Kadi in Al Barakaat* (C-402/05 P in C-415/05 P), §226-231.

¹⁶⁷ Ta pritožbeni razlog je uveljavljal samo Al Barakaat.

temveč osebe, ki bi jim ta sredstva lahko dale na voljo.¹⁶⁸ Drugi pritožbeni razlog je tako neutemeljen.

4.4.2.4. Tretji pritožbeni razlog: kršitev določenih temeljnih pravic

Pritožnik Kadi izpodbija napačno uporabo prava glede odnosa med mednarodnim in skupnostnim pravom, kar naj bi posledično vodilo v napačno presojo zatrjevanih kršitev temeljnih pravic. Sodišče I. stopnje naj bi naredilo napake pri enačenju posledic vprašanja prednosti obveznosti držav iz 103. člena UL OZN ter vprašanja zavezujočega učinka resolucij VS iz 25. člena UL OZN. Pritožnik se ne strinja, da so resolucije, sprejete na podlagi VII. poglavja UL OZN, avtomatično vnešene v nacionalno pravo držav članic OZN; še več - sodišče po njegovem mnenju ima pristojnost za presojo njihove zakonitosti. Poleg tega pritožnik opozarja na nekonsistentnost glede odločitve sodišča, da bo kljub domnevni sodni imuniteti resolucij vendarle presojalo njihovo združljivost s kogentnimi normami, ter na neutemeljeni argument, da bi o pritožbah posameznikov zoper uvrstitev na sankcijski seznam lahko odločalo izključno neodvisno mednarodno sodišče.¹⁶⁹

Še zlasti Kadi poudarja, da »...morajo biti na podlagi prava Skupnosti vsi zakonodajni ukrepi Skupnosti predmet sodnega nadzora s strani Sodišča, ki se nanaša na spoštovanje temeljnih pravic, tudi če ukrep temelji na aktu mednarodnega prava, kot je Resolucija Varnostnega sveta,«¹⁷⁰ vsaj dokler le-ta že sama ne zagotavlja ustreznega varstva človekovih pravic. Smiselno enako svoj pritožbeni predlog utemeljuje Al Barakaat.¹⁷¹

Svet in države intervenientke¹⁷² se ne strinjajo le z delom sodbe Sodišča I. stopnje, ki se nanaša na presojo zakonitosti z vidika *ius cogens*, saj menijo, da sodišče ni pristojno za nikakršen nadzor. Tudi če bi bil glede kogentnih norm nadzor upravičen, v tem primeru ne gre za tovrstne norme.¹⁷³ Po drugi strani se Komisija strinja s sodiščem, da resolucije, ki nasprotujejo kogentnim normam, niso zavezujoče, ter dodaja celo, da enako velja za resolucije, ki kršijo cilje in načela ZN oziroma so sprejete *ultra vires*. Vendar pa sodišče, ki ni organ OZN, načeloma ne more odločati o zakonitosti tovrstnih resolucij, temveč lahko ukrepa le v primeru posebej očitne in jasne kršitve človekovih pravic.¹⁷⁴

---

¹⁶⁸ *Kadi in Al Barakaat* (C-402/05 P in C-415/05 P), §242-244.

¹⁶⁹ Ibidem, §248-254.

¹⁷⁰ Ibidem, §255.

¹⁷¹ Ibidem, §259-261.

¹⁷² Francija, Nizozemska in Združeno kraljestvo; Španija se jim pri tem argumentu ni pridružila.

¹⁷³ *Kadi in Al Barakaat* (C-402/05 P in C-415/05 P), §262-266.

¹⁷⁴ Ibidem, §269-272.

V zvezi s temi očitki sodišče podaja obsežno argumentacijo.¹⁷⁵ Najprej opozarja, da ES temelji na vladavini prava, kar med drugim pomeni, da je zagotovljen nadzor nad zakonitostjo aktov njenih institucij. Spoštovanje pravnega reda Skupnosti, ki je avtonomen, zagotavlja Sodišče ES. Iz sodne prakse sodišča izhaja, da del splošnih pravnih načel predstavljajo tudi temeljne pravice, ki jih sodišče varuje v skladu z ustavnimi tradicijami držav članic ter smernicami iz mednarodnih pogodb o varstvu človekovih pravic, še zlasti EKČP. Spoštovanje človekovih pravic je predpostavka za zakonitost aktov Skupnosti in obveznosti, ki jih nalaga mednarodni sporazum, ne morejo prejudicirati tega načela. Sodišče pa poudarja, da se v konkretnem primeru pristojnost za nadzor nad zakonitostjo razteza le na akte evropskih institucij, ki implementirajo mednarodni sporazum oz. resolucije, in ne na slednje kot take, kar velja tudi za presojo skladnosti s kogentnimi normami. Zato tudi morebitna odločitev sodišča, da tovrstni akt institucije nasprotuje višjemu pravilu pravnega reda Skupnosti, ne izpodbija primarnosti resolucije na ravni mednarodnega prava. Ali je kljub temu mogoče, da načela, ki urejajo odnos med pravnim redom OZN in pravnim redom Skupnosti, izključujejo sodni nadzor? Sodišče se strinja, da Skupnost med drugim temelji na spoštovanju mednarodnega prava in da je treba njene akte razlagati v luči pravil mednarodnega prava. V skladu s tem je Skupnost dolžna spoštovati obveznosti, sprejete v okviru OZN na področju ohranitve miru in mednarodne varnosti, vključno z resolucijami VS, sprejetimi na podlagi VII. poglavja UL OZN. Vendar pa UL OZN ne določa načina za izvajanje resolucij, kajti vsaka država članica OZN jih implementira po postopku, predvidenem v svojem nacionalnem pravnem redu. Posledično tudi ni mogoče trditi, da načela mednarodnega prava izključujejo morebitni sodni nadzor notranje zakonitosti izpodbijane uredbe, predvsem pa taka sodna imuniteta ne izhaja iz določb PES. Sodišče priznava, da so sicer izjemoma dovoljene ovire pri delovanju skupnega trga zaradi ukrepov, namenjenih vzdrževanju mednarodnega miru in varnosti, nikakor pa to ne velja za načela svobode, demokracije ter spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Ravno tako sodna imuniteta izpodbijane uredbe ne more izvirati iz položaja, ki ga ima (oz. če ga sploh ima) UL OZN znotraj hierarhije norm pravnega reda Skupnosti. Kakšen je torej položaj UL OZN? 300. člen PES določa, da so sporazumi, sklenjeni v skladu s pogoji iz tega člena, za institucije Skupnosti in države članice zavezujoči.¹⁷⁶ Ob predpostavki, da se ta člen nanaša tudi na UL OZN, slednja prevlada nad sekundarno zakonodajo Skupnosti, ne

---

¹⁷⁵ Ibidem, §281-326.

¹⁷⁶ Šesti in sedmi odstavek 300. člena PES: »(6) Evropski parlament, Svet, Komisija ali država članica lahko od Sodišča pridobi mnenje, ali je načrtovani sporazum združljiv z določbami te pogodbe. Kadar je mnenje Sodišča odklonilno, lahko sporazum začne veljati le v skladu s členom 48 Pogodbe o Evropski uniji. (7) Sporazumi, sklenjeni v skladu s pogoji iz tega člena, so za institucije Skupnosti in države članice zavezujoči.«

pa tudi nad primarno zakonodajo, vključno s splošnimi pravnimi načeli, kamor spadajo tudi temeljne pravice.¹⁷⁷ Sodišče to utemeljuje tudi s šestim odstavkom 300. člena PES, na podlagi katerega odklonilno mnenje sodišča o združljivosti načrtovanega mednarodnega sporazuma s PES prepreči začetek njegove veljavnosti.

Z vprašanjem presoje resolucij VS se je ukvarjalo tudi ESČP, ki je presojo odklonilo, vendar pa Sodišče ES opozarja, da je razlog za takšno odločitev temeljil na drugačnih dejstvih. V konkretnem primeru¹⁷⁸ je namreč šlo za dejanja, ki so bila pripisljiva OZN in ne toženim državam in ki se niti niso zgodila na teritoriju teh držav ali bila posledica odločitev njihovih organov. Nasprotno pa se je v drugem primeru¹⁷⁹ tudi ESČP izreklo za pristojno, čeprav je šlo za uredbo ES, ki je implementirala resolucijo VS, saj je šlo za ukrepe, ki so jih na ozemlju tožene države izvedli njeni organi. Odločitev sodišča je torej temeljila na pripisljivosti dejanj. V primeru *Kadi in Al Barakaat* ne gre za dejanja oz. akte, neposredno pripisljive OZN, zato z zornega kota judikature ESČP pristojnost obstaja. Vendar pa je ne glede na to treba poudariti, da so okoliščine konkretnega primera bistveno drugačne.

Očitke v zvezi s primernostjo presoje uredbe – namreč tudi če bi le-ta bila mogoča, naj bi se ji sodišče odreklo, saj naj bi sankcijski režim OZN nudil zadostno zaščito temeljnih pravic – sodišče zavrača. Spremembe režima glede uvrstitve in izbrisa s sankcijskega seznama so bile uvedene šele po sprejemu izpodbijane uredbe, zato v tem postopku ne morejo vplivati na odločitev. Sodišče pa nadalje poudarja, da ne glede na uvedene spremembe zgolj obstoj sistema ponovnega preizkusa pred sankcijskim odborom ne more imeti za posledico splošne sodne imunitete v okviru notranjega pravnega reda Skupnosti, saj ne daje jamstev sodnega varstva. Predvsem posameznik nima možnosti neposrednega zaslišanja pred sankcijskim odborom, ni obveščen o razlogih za uvrstitev na seznam niti ni odbor dolžan obrazložiti zavrnitve njegove prošnje za izbris s seznama.

Iz teh razlogov Sodišče ES ugotavlja, da so pritožbeni razlogi pritožnikov glede te točke utemeljeni in da je Sodišče I. stopnje napačno uporabilo pravo. Izpodbijani sodbi razveljavlja, posledično pa ni več treba presojati pravilnosti odločitve glede združljivosti uredbe s kogentnimi normami mednarodnega prava.¹⁸⁰

---

¹⁷⁷ Primarno zakonodajo Skupnosti predstavljajo ustanovne pogodbe, pogodbe o spremembah ustanovnih pogodb ter pristopne pogodbe, sekundarno zakonodajo pa vrsta zavezujočih in nezavezujočih aktov, npr. uredbe, direktive, odločbe, mnenja, priporočila, skupna stališča, splošne smernice itd.

¹⁷⁸ Šlo je za primera *Behrami* in *Saramati*, glej podpoglavje 5.1.2.

¹⁷⁹ Primer *Bosphorus*, glej podpoglavje 5.1.1.

¹⁸⁰ *Kadi in Al Barakaat* (C-402/05 P in C-415/05 P), §327-330.

4.4.2.5. Odločitev glede tožb

Pri končni odločitvi¹⁸¹ glede kršitve temeljnih pravic je sodišče najprej presojalo kršitev pravice do obrambe, zlasti pravice do zaslišanja in pravice do učinkovitega sodnega nadzora, pri čemer je ugotovilo, da so bile očitno kršene.¹⁸² Učinkovit sodni nadzor spada med temeljna načela pravnega reda Skupnosti, saj temelji na ustavnih tradicijah držav članic, zapisan pa je tudi v 6. in 13. členu EKČP ter 47. členu Listine o temeljnih pravicah Evropske unije.¹⁸³ V konkretnem primeru zajema obveznost organa, ki sprejme omejevalne ukrepe, da prizadeto osebo čimprej obvesti o razlogih za odločitev, ni pa treba, da to stori še pred uvrstitivijo na sankcijski seznam, saj bi bile sicer sankcije neučinkovite.¹⁸⁴ Toda niti skupno stališče niti kasnejša izpodbijana uredba ne predvidevata postopka za obrazložitev odločitve ali za zaslišanje osebe in tudi *de facto* Svet ni nikoli obvestil pritožnikov o obremenilnih dokazih proti njima.¹⁸⁵ Ker spričo nezadostnih podatkov nista mogla vložiti pritožbe, jima je bila kršena tudi pravica do učinkovitega pravnega sredstva.¹⁸⁶

Glede zatrjevane kršitve lastninske pravice¹⁸⁷ kot posledice zamrznitve sredstev sodišče ugotavlja, da gre ravno tako za temeljno pravico pravnega reda Skupnosti, ki je med drugim vsebovana tudi v 1. členu I. protokola k EKČP. Pravica ni absolutna, temveč je lahko predmet omejitev, v kolikor zasledujejo cilj v splošnem interesu Skupnosti, so sorazmerne, dopustne in ne prizadanejo bistva pravice.¹⁸⁸ Tudi sodna praksa ESČP sledi kriteriju sorazmernosti: uporabljena sredstva morajo biti sorazmerna zasledovanemu cilju; v konkretnem primeru se tehta javni interes in interes posameznika, ki ga ukrepi prizadanejo.¹⁸⁹ Boj proti mednarodnemu terorizmu predstavlja tako pomemben cilj v mednarodni skupnosti, da zamrznitev finančnih sredstev sama po sebi ni neprimeren ali nesorazmeren ukrep, še zlasti zato, ker se ne nanaša na osnovna sredstva za preživetje, omogoča izjeme za izredne stroške ter je podvržen postopku ponovnega preizkusa.¹⁹⁰ Toda sodišče ugotavlja, da izpodbijana

---

¹⁸¹ V skladu z 61. členom Statuta Sodišča ES lahko sodišče po razveljavitvi sodbe Sodišča I. stopnje samo dokončno odloči o zadevi, če stanje postopka to dovoljuje, ali pa zadevo vrne v ponovno odločanje Sodišču I. stopnje.

¹⁸² *Kadi in Al Barakaat* (C-402/05 P in C-415/05 P), §334.

¹⁸³ *Ibidem*, §335.

¹⁸⁴ *Ibidem*, §336-339.

¹⁸⁵ *Ibidem*, §345-346.

¹⁸⁶ *Ibidem*, §349.

¹⁸⁷ Zatrjeval jo je samo Kadi.

¹⁸⁸ *Kadi in Al Barakaat* (C-402/05 P in C-415/05 P), §355.

¹⁸⁹ *Ibidem*, §360.

¹⁹⁰ *Ibidem*, §363-365.

uredba Kadiju ni zagotavljala primerne postopka za predložitev ukrepov, sprejetih proti njemu, v ponovno presojo, zato je bila njegova lastninska pravica kršena.¹⁹¹

Iz zgornjih razlogov je sodišče razglasilo za nično Uredbo Sveta št. 881/2002 v delu, ki se nanaša na pritožnika Kadija in Al Barakaat. Da pa bi preprečilo izogibanje pritožnikov ponovni zamrznitvi sredstev, je določilo tudi, da se učinki omenjene uredbe v delu, ki ga je razveljavilo, ohranijo v obdobju, ki ne sme biti daljše od treh mesecev od dneva razglasitve sodbe.¹⁹²

4.4.3. Nov postopek pred Sodiščem I. stopnje: primer T-85/09 (Yassin Abdullah Kadi proti Komisiji Evropskih skupnosti)

Dobre tri mesece po sprejetju sodbe Sodišča ES je Komisija z Uredbo št. 1190/2008¹⁹³ Kadija in Al Barakaat ponovno uvrstila na sankcijski seznam. Pred tem jima je bila tokrat dana možnost zaslišanja ter dostop do nekaterih podatkov, ki so ju inkriminirali. Kadi je proti odločitvi Komisije 28. februarja 2009 ponovno vložil tožbo na Sodišče I. stopnje. Razlogi za tožbo so v pomanjkanju pravne podlage za sprejetje uredbe, saj naj bi do ponovnega preverjanja prišlo le na evropski ravni, ne pa tudi pred Sankcijskim odborom VS, ter v neprepričljivih razlogih za uvrstitev na seznam, nesorazmernosti sankcije in v še vedno pomanjkljivem zagotavljanju pravic do obrambe, zaslišanja, sodnega varstva ter učinkovitega pravnega sredstva.¹⁹⁴ Odločitve v primeru še ni. Al Barakaat je bil v vmesnem času že umaknjen s sankcijskega seznama VS.¹⁹⁵

4.4.4. Razmerje med mednarodnim pravom in pravom ES v luči primera Kadi in Al Barakaat

Sodba v primeru *Kadi in Al Barakaat* ni pomembna le z vidika varstva človekovih pravic v EU, temveč ima pomembne implikacije tudi za razmerje med mednarodnim pravom in pravom ES. Pojavljajo se celo mnenja, da je bila razjasnitev tega razmerja primarni namen argumentacije Sodišča ES. Preden se posvetimo različnim vidikom obravnavane sodbe, pa je treba na kratko omeniti še nekaj splošnih teorij o naravi mednarodnega prava ter drugih pravnih redov, pojmov in predpostavk, ki so v tem kontekstu relevantni.

---

¹⁹¹ Ibidem, §369-370.

¹⁹² Ibidem, §372-376.

¹⁹³ Commission Regulation (EC) No 1190/2008 of 28 November 2008 amending for the 101st time Council Regulation No 881/2002 imposing certain specific restrictive measures directed against certain persons and entities associated with Usama bin Laden, the Al-Qaida network and the Taliban.

¹⁹⁴ Primer T-85/09: *Yassin Abdullah Kadi proti Komisiji Evropskih skupnosti*, EU OJ, Notice No C 90/56, 18.4.2009.

¹⁹⁵ Press Conference on Work of Security Council Al-Qaida, Taliban Sanctions Committee, 27 October 2009.

4.4.4.1. Teorije o odnosu med mednarodnim pravom in drugimi pravnimi redi

Razmerje med mednarodnim pravom in notranjim pravom držav opredeljujeta dve teoriji: dualistična in monistična.¹⁹⁶ Dualistična teorija se povezuje s pravnim pozitivizmom in zagovarja tezo, da mednarodno pravo in notranje državno pravo predstavljata dva ločena sistema. Mednarodno pravo ne učinkuje neposredno, temveč je potreben prenos, preko adopcije ali transformacije, v notranjepravne norme – učinkovanje mednarodnega prava je torej odvisno od volje suverene države. Monistična teorija na drugi strani izhaja iz naravnega prava¹⁹⁷ in uči, da sta tako mednarodno pravo kot notranje pravo del istega in enotnega sistema, pri čemer je prevladalo prepričanje, da je notranje pravo podvrženo mednarodnemu.¹⁹⁸

Podobno se lahko opredeljuje tudi razmerje med različnimi mednarodnimi pravnimi redi, kjer se najpogosteje govori o univerzalizmu oz. konstitucionalizmu na eni strani ter o partikularizmu oz. pluralizmu na drugi strani. Univerzalizem temelji na predstavi o skupnih vrednotah celega človeštva, medtem ko je za partikularizem značilno prepričanje, da lahko različne ureditve funkcionirajo le vsaka zase, saj so jim lastne različne vrednote, mednarodno pravo pa je zgolj instrument koordinacije med njimi.¹⁹⁹ Konstitucionalistična teorija je pravzaprav oblika monizma, kjer ima primat splošno mednarodno pravo z UL OZN kot svojim »ustavnim« dokumentom. Pluralizem pravnih redov pa izhaja iz enake predpostavke kot dualizem, in sicer da se vsak pravni red zase odloči, ali in katere norme splošnega mednarodnega prava bo inkorporiral.²⁰⁰

4.4.4.2. Položaj Ustanovne listine OZN

Med viri mednarodnega prava *de iure* ne obstaja formalna hierarhija, vendar ima UL OZN v mednarodni skupnosti *de facto* vseeno tako rekoč ustavni položaj.²⁰¹ Ta ne izhaja le iz njene univerzalne sprejetosti,²⁰² temveč tudi iz posebne določbe, ki ji podeljuje podoben položaj, kot ga imajo nacionalne ustave, ki so nadrejene ostalim nacionalnim predpisom. Prednost

¹⁹⁶ Avtorji danes zagovarjajo tudi tretjo teorijo, t.i. teorijo koordinacije, ki se lahko obravnava kot samostojna teorija ali pa kot podvrsta dualizma. Glej npr.: Shaw, M. N.: INTERNATIONAL LAW, op. cit., str. 133; Sancin, V.: MEDNARODNO PRAVO V HIERARHIJI PRAVNIH VIROV EU IN NJENIH ČLANIC, 2009, str. 119.

¹⁹⁷ Toda do istih zaključkov so prišle tudi druge šole, npr. Kelsnova teorija.

¹⁹⁸ Shaw, M. N.: INTERNATIONAL LAW, op. cit., str. 131-133; Türk, D., op. cit., str. 70-73.

¹⁹⁹ Von Bogdandy, A. in Dellavalle, S.: Universalism and particularism as paradigms of international law, IILJ Working Paper 2008/3, History and Theory of International Law Series, Institute For International Law and Justice, New York University School of Law, str. 28 in 37.

²⁰⁰ D'Aspremont, J. in Dopagne, F.: Kadi: the ECJ's reminder of the elementary divide between legal orders, v: International Organizations Law Review (2008), str. 373.

²⁰¹ Simma, B., op. cit., str. 1295, Zgonec-Rožej, M., op. cit., str. 40.

²⁰² Danes ima kar 192 držav pogodbenic.

obveznosti iz UL OZN določa sama listina v svojem 103. členu, potrjuje pa jo tudi 30. člen DKPP, ki določa pravila glede sosledja pogodb.²⁰³ DKPP predstavlja kodifikacijo mednarodnega običajnega prava, kar pomeni, da ima tudi prednostno pravilo ta značaj.²⁰⁴

Prevlada obveznosti po UL OZN seveda ne pomeni, da je podrejena obveznost neveljavna ali nična. Ne gre namreč za vprašanje veljavnosti, ampak povsem terminološko izhaja, da prednost neke obveznosti postavlja drugo obveznost na drugo mesto v obsegu, v katerem si konkurirata.²⁰⁵ V tem se UL OZN razlikuje od učinka, ki ga imajo nacionalne ustave na neskladne podrejene predpise.

4.4.4.3. Avtonomnost pravnega reda ES

Ustanovitvene pogodbe ES oz. EU nikjer ne določajo avtonomnosti kot posebne lastnosti njihovega pravnega reda. Premik v to smer je v svoji prelomni sodbi v primeru *Van Gend en Loos* nakazalo šele Sodišče ES, ki je takrat sicer še menilo, da je Skupnost nov pravni red mednarodnega prava, zaradi katerega so države članice omejile svojo suverenost.²⁰⁶ Avtonomnost pa mu je pripisalo v primeru *Costa v. E.N.E.L.*, kjer je zapisalo, da je v nasprotju z ostalimi mednarodnimi sporazumi PES ustvarila nov pravni red,²⁰⁷ ter v primeru *IHg* z besedami, da je PES neodvisen pravni vir.²⁰⁸ V skladu s sodno prakso Sodišča ES je torej pravni red ES samostojen in se razvija neodvisno od pravnih redov držav članic in tudi od splošnega mednarodnega prava. To je tudi eden izmed temeljnih razlogov, da ES oz. EU uživa nekoliko drugačen položaj kot ostale mednarodne organizacije in da gre zaradi velikega vpliva na njene države članice pravzaprav že za *sui generis* organizacijo.²⁰⁹

---

²⁰³ Splošni pravili pogodbenega prava za razrešitev konflikta enakovrednih norm sta tudi v mednarodnem pravu *lex posterior derogat legi priori* in *lex specialis derogat legi generali*. Izjemo pa predstavlja konflikt med UL OZN in drugo pogodbo, saj obvelja obveznost po UL OZN, čeprav bi bila druga pogodba sprejeta kasneje ali bi imela specialnejšo vsebino. Ker gre na ta način tudi za suspenz načela *pacta sunt servanda*, je treba skladnostno klavzulo razlagati restriktivno. Glej: Sancin, V., op. cit., str. 44.

²⁰⁴ Türk, D., op. cit., str. 329.

²⁰⁵ ILC, Fragmentation of International Law: Difficulties arising from the Diversification and Expansion of International Law, Report of the study group of the International Law Commission, UN Doc. A/CN.4/L.682, 13 April 2006, §333.

²⁰⁶ Primer 26/62: *NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v Netherlands Inland Revenue Administration* [1963] ECR 1.

²⁰⁷ Primer 6/64: *Flaminio Costa v E.N.E.L.* [1964] ECR 585.

²⁰⁸ Primer 11/70: *Internationale Handelsgesellschaft mbH v Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel* [1970] ECR 1125.

²⁰⁹ Sancin, V., op. cit., str. 83.

4.4.4.4. Evropsko stališče pred sodbo Sodišča ES v primeru Kadi in Al Barakaat

Evropa je mednarodnemu pravnemu redu in sodelovanju mednarodne skupnosti načeloma naklonjena. Evropski pristop pogosto imenujejo tudi »mednarodni konstitucionalizem«, za razliko od npr. ameriškega pristopa, ki ostaja na ravni »ameriškega konstitucionalizma« in je pravzaprav unilateralizem.²¹⁰ Sodna praksa Sodišča ES je v tem duhu potrdila, da mednarodni sporazumi, ki jih sklene ES, tvorijo integralni del prava ES, brez da bi bil potreben akt inkorporacije.²¹¹ Enako velja za mednarodno običajno pravo, ki ga morajo institucije ES spoštovati pri sprejemanju svojih aktov in ki predstavlja del pravnega reda Skupnosti.²¹² V teh primerih bo morala biti sekundarna zakonodaja ES v skladu z mednarodnim pravom, saj bo ob izpolnjevanju pogojev za neposredni učinek slednje v primeru neskladja nad njo celo prevladalo.²¹³

Iz analize prvostopenjskih primerov *Yusuf in Al Barakaat* ter *Kadi* je razvidno, da Sodišče I. stopnje izhaja iz konstitucionalističnega pristopa, saj večkrat zapiše, da je pravo ES podrejeno obveznostim po UL OZN, pri čemer to ne velja le za sekundarno, temveč celo za primarno pravo.²¹⁴ Vendar pa je treba poudariti, da ES ni pogodbenica UL OZN, temveč so to le njene države članice. Sodišče ES se je s podobno situacijo ukvarjalo v primeru *International Fruit Company*, kjer je šlo za obveznosti držav članic po GATT. Ugotovilo je, da lahko norma mednarodnega prava vpliva na določen ukrep Skupnosti le, če je slednja s to normo zavezana. Čeprav ES sama ni pristopila h GATT, pa so z določbami tega sporazuma že od prej nedvomno zavezane države članice ES, ki so s prenosom pristojnosti na področju trgovinske politike na ES slednjo implicitno zavezale tudi z določbami GATT.²¹⁵ Na podoben način Sodišče I. stopnje v primerih *Yusuf in Al Barakaat* ter *Kadi* utemelji zavezanost ES z UL OZN.²¹⁶

---

²¹⁰ Bianchi, A., Enforcing international law norms against terrorism: achievements and prospects; op. cit., str. 512-513. Podobno tudi: Tomuschat, C.: The Kadi case: What relationship between the universal legal order under the auspices of the United Nations and the EU legal order?, v: Cremona, M., Francioni, F. in Poli, S. (ur.): Challenging the EU counter-terrorism measures through the courts, European University Institute working papers 2009/10, Academy of European Law, str. 12.

²¹¹ Primer 181/73: *Haegeman v. Belgium* [1974] ECR 449, §5.

²¹² Primer C 162/96: *A. Racke GmbH & Co. v Hauptzollamt Mainz* [1998] ECR I-3655, §46. V konkretnem primeru je šlo za pravila mednarodnega običajnega prava glede prenehanja in suspenzije pogodb. Podobno tudi v primeru C-286/90: *Poulsen and Diva Navigation* [1992] ECR I-6019, §9.

²¹³ Sancin, V., op. cit., str. 205.

²¹⁴ Glej podpoglavje 4.4.1.3, točka a.

²¹⁵ Primeri 21-24/72: *International Fruit Company NV and others v Produktschap voor Groenten en Fruit* [1972] ECR 1219, §7-18.

²¹⁶ *Yusuf in Al Barakaat* (T-306/01), §248; *Kadi* (T-315/01), §198.

Poleg tega Sodišče I. stopnje izpodbijane uredbe in posredno resolucij VS ne presoja na podlagi prava ES, temveč na podlagi kogentnih norm mednarodnega prava.²¹⁷ Ker je tovrstnih norm malo,²¹⁸ še zlasti mednje ne spada pravica do lastnine, in ker se tudi Meddržavno sodišče uporabi tega pojma izogiba,²¹⁹ je po eni strani presenetljivo, da si je Sodišče I. stopnje za temelj presoje izbralo ravno ta standard.²²⁰ Po drugi strani pa je izbira logična, saj je sodišču ponudila zasilni izhod in mu omogočila presojo, potem ko se je pravzaprav že izreklo, da zanjo sploh ni pristojno. Načelo primarnosti obveznosti po UL OZN se namreč ne razteza na primer konflikta med resolucijo VS in kogentno normo – prednost ima v tem primeru slednja.²²¹ Poleg tega mora biti tudi pravo ES v skladu s kogentnimi normami mednarodnega prava.²²² To pomeni, da jih mora spoštovati tudi v primeru, ko jih resolucija VS krši. Taka resolucija bo namreč *ultra vires* in zato sploh ne bo zavezujoča.²²³ Ena izmed kritik se nanaša na dejstvo, da je Sodišče I. stopnje spregledalo možnost presoje glede na tisti del prava človekovih pravic, ki tvori mednarodno običajno pravo in na ta način ravno tako zavezuje VS. Kritika gre celo tako daleč, da sodišče »obtoži«, da je namenoma presojalo le glede na *ius cogens*, kjer kršitve zagotovo ni našlo, saj naj bi se zavedalo kontroverznosti odločitve, ki bi razglasila nezakonitost resolucij VS.²²⁴

V prid konstitucionalističnemu stališču govori tudi 307. člen PES, ki glede mednarodnih sporazumov, ki so jih države sklenile pred 1. januarjem 1958,²²⁵ določa, da nanje ne vpliva.²²⁶ ES torej že na podlagi PES ne sme ovirati izvrševanja obveznosti iz omenjenih sporazumov.²²⁷ V kontekstu obveznosti iz UL OZN bi to pravzaprav pomenilo, da se ES bodisi ne sme

---

²¹⁷ D'Aspremont, J. in Dopagne, F., op. cit., str. 374.

²¹⁸ Glej podpoglavje 2.1.2.

²¹⁹ Prvič je pojem pravzaprav uporabilo šele l. 2002 v sodbi v zadevi *Armed Activities on the Territory of the Congo* (Democratic Republic of the Congo v. Uganda), [2005] General List No. 116, medtem ko je za norme, ki učinkujejo *erga omnes*, že zelo zgodaj podalo definicijo v primeru *Barcelona Traction, Light and Power Company, Limited* (Belgium v. Spain), [1970] I.C.J. Reports 162.

²²⁰ Glej npr.: Michaelsen, C.: Kadi and Al Barakaat v Council of the European Union and Commission of the European Communities: The incompatibility of the United Nations Security Council's 1267 sanctions regime with European due process guarantees, v: Melbourne Journal of International Law (2009), str. 337-338.

²²¹ *Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide* (BiH v. Serbia and Montenegro), Provisional measures, Order of 13 September 1993, I.C.J. Reports 325, Separate opinion of judge ad hoc Lauterpacht, §100. Enako Shaw, M. N.: The Security Council and the International Court of Justice, op. cit, str. 230.

²²² Türk, D., op. cit., str. 81.

²²³ Simma, B., op. cit., str. 1299.

²²⁴ Pavoni, R.: Freedom to choose the legal means for implementing UN Security Council Resolutions and the ECJ Kadi judgment: A misplaced argument hindering the enforcement of international law in the EC, v: Cremona, M., Francioni, F. in Poli, S. (ur.): Challenging the EU counter-terrorism measures through the courts, European University Institute working papers 2009/10, Academy of European Law, str. 38.

²²⁵ Oziroma države pristopnice pred datumom pristopa k ES.

²²⁶ Drugačen pogled se lahko odpre, če upoštevamo še drugi del določbe, ki pravi, da v kolikor bi bili drugi mednarodni sporazumi nezdržljivi s PES, naj se taka nezdržljivost čimprej odpravi. Glej podpoglavje 4.4.4.5.

²²⁷ Craig, P. in De Burca, G., op. cit., str. 205.

vmešavati v izvrševanje resolucij VS bodisi jih izvršuje namesto držav članic na področjih, kjer so države nanjo prenesle pristojnost. V primeru *Centro-Com* je Sodišče ES omenjeni člen vseeno razlagalo tako, da se morajo države vzdržati izvrševanja obvez iz nezdružljivih sporazumov, v kolikor so zgolj opcijske.²²⁸

Številni avtorji zavzemajo nasprotno stališče, namreč da je odnos med mednarodnim pravom in pravom ES dualističen, kar naj bi nakazovala ravno trditev o avtonomnosti slednjega ter stališče Sodišča ES, da se pravnih praznin v ureditvi ne zapolnjuje na podlagi mednarodnega prava, temveč na podlagi prava ES.²²⁹ Spet drugi pa opozarjajo, da so ustanovitvene pogodbe mednarodnih organizacij po svoji naravi meddržavne pogodbe, zato se nanje nanašajo pravila DKPP.²³⁰ To torej velja tudi za razlago primarne zakonodaje ES. V skladu s skladnostno klavzulo pa imajo obveznosti po UL OZN prednost kljub morebitnim določbam ustanovitvenega dokumenta regionalne organizacije, ki bi izpolnjevanje teh obveznosti onemogočale.²³¹

4.4.4.5. Primer Kadi in Al Barakaat – mejnik pri pojmovanju odnosa med mednarodnim pravom in pravom ES?

V nasprotju s prvostopenjsko odločitvijo pa iz odločitve Sodišča ES izhaja, da je razmerje med mednarodnim pravom in pravom EU dualistično oz. pluralistično, saj sodišče pri presoji sploh ne pride v vsebinski stik z mednarodno normo.²³² Sodišče se distancira od svojih prejšnjih odločitev v zvezi s položajem mednarodnega prava in še posebej ostro poudari avtonomijo pravnega reda ES.²³³ Ponovno se opredeli tudi do 307. člena PES – tokrat meni, da člen nikakor ne more biti podlaga za derogacijo temeljnih principov skupnostnega pravnega reda, vključno s temeljnimi pravicami.²³⁴ Zagovorniki tega stališča opozarjajo na del določbe, ki poziva k odpravi nezdružljivosti med PES in drugim sporazumom – v skladu s tem bi morale države članice ES pravzaprav zagotoviti ustrezen sistem sodnega nadzora nad resolucijami VS v primerih kršitev temeljnih pravic, saj na ravni OZN redni sodni nadzor ne obstaja.²³⁵

---

²²⁸ Glej podpoglavje 4.2.1.

²²⁹ Sancin, V., op. cit., str. 193-194.

²³⁰ Simma, B., op. cit., str. 1295.

²³¹ Ibidem, str. 825.

²³² Pavoni, R.: UN sanctions in EU and national law: the *Centro-Com* case, op. cit., str. 585.

²³³ Glej podpoglavje 4.4.2.4.

²³⁴ *Kadi in Al Barakaat* (C-402/05 P in C-415/05 P), §303.

²³⁵ Lavranos, N.: The impact of the *Kadi* judgment on the international obligations of the EC member states, v: Cremona, M., Francioni, F. in Poli, S. (ur.): *Challenging the EU counter-terrorism measures through the courts*, European University Institute working papers 2009/10, Academy of European Law, str. 50.

V literaturi pa najdemo tudi stališča, da člen sploh ne ureja odnosov med obveznostmi po UL OZN in PES, čeprav določba po strogi jezikovni razlagi pokriva tudi UL OZN.²³⁶ Poseben položaj UL OZN naj bi izhajal iz drugih členov,²³⁷ ki vodijo do zaključka, da bi obveznosti po UL OZN morale uživati višji položaj kot obveznosti po drugih mednarodnih sporazumih, ki jih pokriva 307. člen PES.²³⁸ Predmet kritike je tudi nekoherentna in mestoma nasprotujoča si argumentacija sodišča, ki po eni strani priznava primarno vlogo OZN in VS za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti, *de facto* pa na prvo mesto postavlja temeljne vrednote pravnega reda ES in tako zagovarja dualizem.²³⁹

Sodba Sodišča ES je požela številne, a mešane odzive. Na eni strani zagovorniki sodbe hvalijo pokončno držo sodišča glede varstva temeljnih pravic, na drugi strani pa kritiki menijo, da ni upoštevalo hierarhije v mednarodnem pravu in da je varstvo temeljnih pravic zgolj izkoristilo za doseg resničnega cilja – razglasitve avtonomnega položaja pravnega reda ES nasproti mednarodnemu pravu in krepitev svoje vloge kot njegovega varuha.²⁴⁰ Slednje mnenje je relativno ostro in implicira, da je sodišče pokvarilo siceršnji sloves EU kot dobrega sogovornika v mednarodnem dialogu, ko je vztrajalo pri presoji glede na evropske standarde. Enak rezultat bi namreč lahko doseglo s sklicevanjem na temeljne pravice po mednarodnem pravu.²⁴¹ Drug, ravno tako primeren pristop bi bil pristop, ki ga je nemško zvezno ustavno sodišče uporabilo v t.i. primerih *Solange* in ki odseva zmerni konstitucionalizem.²⁴² V primeru *Solange I*²⁴³ je odločilo, da skupnostno pravo ne more uživati brezpogojne supremacije, saj zaenkrat zlasti še ne vsebuje kataloga temeljnih pravic. Vse dotlej bodo v primeru konflikta med pravom ES in določbami o varstvu temeljnih pravic, ki jih vsebuje nemška zvezna ustava, prevladale slednje. 13 let kasneje je pred sodišče prišel primer *Solange II*,²⁴⁴ v katerem je ob upoštevanju napredka na področju varstva temeljnih pravic v ES sodišče odločilo, da ne bo več presojalo sekundarne skupnostne zakonodaje v luči garancij, ki jih nudi nemška ustava, vse dokler bo primerljivo stopnjo varstva nudila sama Skupnost, predvsem pa Sodišče ES. Vendar pa drugi avtorji opozarjajo na bistveno razliko v odnosu med nemškim zveznim

---

²³⁶ Gaja, G.: Are the effects of the UN Charter under EC law governed by Article 307 of the EC Treaty?, v: Cremona, M., Francioni, F. in Poli, S. (ur.): Challenging the EU counter-terrorism measures through the courts, European University Institute working papers 2009/10, Academy of European Law, str. 6.

²³⁷ Navaja se zlasti člene 297, 301 in 302 PES ter 11 in 19 PEU.

²³⁸ Gaja, G., op. cit., str. 9.

²³⁹ Tomuschat, C., op. cit., str. 15.

²⁴⁰ De Burca, G.: The European Court of Justice and the international legal order after Kadi, Harvard Jean Monnet Working Paper No. 1/09, 2009; Tomuschat, C., op. cit., str. 18.

²⁴¹ De Burca, G., ibidem, str. 46.

²⁴² Ibidem, str. 47.

²⁴³ *Internationale Handelsgesellschaft mbH v. Einfuhr- und Vorratstelle für Getreide und Futtermittel* [1974] 2 CMLR 540, §549-550.

²⁴⁴ *Re Wünsche Handelsgesellschaft* [1987] 3 CMRL 225, §265.

ustavnim sodiščem in Sodiščem ES ter med VS in Sodiščem ES. V prvem primeru gre za dva organa sodne veje oblasti, ki načeloma delujeta po enakih kriterijih in zasledujeta enak cilj, medtem ko se v drugem primeru sodišče sooča s politično-izvršilnim organom. Prvo razmerje tako deluje bolj na podlagi medsebojne vljudnosti in sodelovanja, drugo pa se približuje sodnemu nadzoru.²⁴⁵ Vsekakor pa je mogoč tudi drugačen vpliv sodbe *Solange* na razmišljanje Sodišča ES: v kolikor bi slednje zanemarilo temeljne pravice, bi nemško zvezno sodišče (in morda tudi druga najvišja sodišča držav članic EU) morda uresničilo svoje grožnje in pričelo ponovno kljubovati evropskemu sodišču.²⁴⁶

Zmernejša kritika šteje sodbo *Kadi* za vrsto civilne nepokorščine, ki nikakor ni namenjena samopromociji sodišča, temveč izključno izgradnji močnejšega temelja za položaj človekovih pravic.²⁴⁷ Iz sodbe naj tudi ne bi bilo razvidno, kateri pristop – konstitucionalistični ali pluralistični – je izbralo sodišče, saj ne moremo zagotovo trditi, kakšen je motiv sodišča, vendar pa naj bi obstajala celo večja verjetnost, da se nagiba h konstitucionalizmu. Razlog za ta sklep leži v dejstvu, da so predmet spora ravno temeljne pravice in ne kakšna obskurna nepravilnost. V slednjem primeru bi odmik od mednarodnega prava nakazal težnje po pluralizmu, tako pa gre le za nepokorščino, namenjeno krepitvi in ne zrušenju enotnega sistema.²⁴⁸

Pojavlja se tudi alternativno mnenje, da je dobesedno branje sodbe neprimerno in da jo je treba brati med vrsticami – torej, da je treba upoštevati tudi siceršnji odnos sodišča do drugih tribunalov ter možnost, da je dejansko želelo doseči nekaj povsem drugega, kar na prvi pogleda izvira iz besedila obrazložitve.²⁴⁹ Vsekakor si je Sodišče ES vse od ustanovitve dalje nekompromisno in z veliko mero sodniškega aktivizma prizadevalo za to, da je (po)ostalo edino telo, pristojno za dokončno razlago skupnostnega prava. Vendar pa to drži le za področje, zaradi katerega je bila ES sploh ustanovljena – primarno gre torej za delovanje skupnega trga, konkurenčno pravo, prost pretok dobrin ipd. Na področje človekovih pravic je začelo Sodišče ES posegati šele mnogo kasneje in dejstvo, da je tu do sedaj v veliki meri izhajalo iz ustavnih ureditev držav članic, kot jih razlagajo njihova ustavna sodišča, ter upoštevalo judikaturu ESČP, kaže na to, da utegne biti označba za črno ovco v mednarodni

---

²⁴⁵ Isiksel, T.: Human rights in the EU after *Kadi* and *Al Barakaat*; prispevek, predstavljen na EUSA Biennial Conference, Los Angeles, aprila 2009, str. 27.

²⁴⁶ Govaere, I: The importance of International Developments in the case-law of the European Court of Justice: *Kadi* and the autonomy of the EC legal order, Research paper in law No. 1/2009, College of Europe, str. 7.

²⁴⁷ Isiksel, T., op. cit., str. 24.

²⁴⁸ Ibidem, str. 35-36.

²⁴⁹ Glej: Canor, I., Constitutional chauvinism? - The arduous declaration of independence of the European Court of Justice: The voice is Jacob's voice, but the hands are the hands of Esau; Emile Noel Fellowship research project.

areni preuranjena. V primeru *Kadi* je sodišče izhajalo iz dejstva, da resolucije VS v državah niso neposredno izvršljive, temveč je potrebna implementacija v nacionalni pravni red, pri čemer imajo države članice precejšno mero diskrecije pri izbiri sredstev.²⁵⁰ Če pride do presoje teh sredstev pred nacionalnimi sodišči, bodo ta presojala le eno izmed številnih možnosti za implementacijo – tudi če se ta izkaže za neskladno z ustavo države, še vedno obstaja drugo sredstvo, ki je skladno. Sodišča bodo torej v okiru svoje pristojnosti iz množice sredstev izločila neustavna sredstva, ne bodo pa se dotaknila resolucije VS, ki določa cilj, ki ga je treba doseči.²⁵¹ Temu naj bi sledilo tudi Sodišče ES, kar pomeni, da mednarodnemu pravu podeljuje svojevrstno imuniteto navkljub navideznem neupoštevanju njegove vloge oz. v prisposobi, ki jo uporabi avtorica: »Glas govori o avtonomiji in notranjem skupnostnem pravnem redu, roke pa mazilijo in kronajo mednarodno pravo.«²⁵²

Četudi ta argument ponuja dober kompromis, pa v okoliščinah konkretnega primera težko zdrži. VS namreč ni določil samo sistema sankcij, ki bi ga države oz. v njihovem imenu relevantne mednarodne organizacije lahko implementirale ob spoštovanju temeljnih pravic, kot izhajajo iz njihovih ustavnih dokumentov. Z vzpostavitev seznama osumljencev, na katerem se že nahajajo konkretne osebe, je državam pravzaprav zavezal roke, saj jim ne postavlja le cilja, temveč tudi določa rezultat – izbira katerega koli od možnih implementacijskih ukrepov mora pripeljati do sankcioniranja že vnaprej točno določenih oseb.

4.5. Kasnejša judikatura Sodišča I. stopnje in Sodišča ES

4.5.1. Primera Hassan in Ayadi

Primera *Kadi* in *Al Barakaat* nista bila edina primera, povezana z Uredbo Sveta št. 881/2002. Julija 2006 je Sodišče I. stopnje izdalo dve novi podobni sodbi v primerih *Hassan* in *Ayadi*. Faraj Hassan Al Saadi, libijski državljan, je bil novembra 2004 dodan na sankcijski seznam VS in takoj zatem tudi na seznam priloge k omenjeni uredbi Sveta EU na podlagi obtožbe glede vodenja teroristične organizacije, ki jo je podala Italija. Posledično so mu bila zamrznjena vsa sredstva. Pred Sodiščem I. stopnje je zahteval razglasitev ničnosti uredbe oz., alternativno, razglasitev, da se zanj ne uporablja. Podobno kot *Kadi* in *Al Barakaat* je kot

---

²⁵⁰ *Kadi in Al Barakaat* (C-402/05 P in C-415/05 P), §298.

²⁵¹ Canor, I., op. cit., str. 15-17.

²⁵² Ibidem, str. 20; prevod avtorice. Gre za priredbo citata iz biblijske prilike iz Stare zaveze o Jakobu in Ezavu, v kateri Jakob s prevaro (ovčjo kožo na rokah) prepriča slepega očeta, da ga blagoslovi namesto Ezava, misleč da pred njim stoji slednji. V originalu se glasi: »Glas je Jakobov glas, toda roke so Ezavove roke.« Uporaba te prisposobe je zato morda nekoliko neprimerna, saj je v priliki resničen glas, ne pa roke, medtem ko avtorica želi povedati ravno obratno.

tožbene razloge navajal kršitev načela sorazmernosti in temeljnih pravic, in sicer predvsem pravice do lastnine, zasebnega in družinskega življenja, pravice do zaslišanja in poštenega sojenja. Njegov glavni argument je bil, da ES ni pogodbenica UL OZN, zato obveznosti iz resolucij VS ne morejo imeti prednosti pred zahtevami skupnostnega prava. Sekundarno je izpodbijal tudi neustreznost postopkov za dodajanje na seznam, pri čemer gre za že znane pomanjkljivosti: pomanjkanje možnosti (vsaj naknadnega) zaslišanja tako na skupnostni ravni kot na ravni sankcijskega odbora, onemogočen neposredni dostop posameznikov do odbora s predlogom za odstranitev s seznama, ipd.²⁵³

Sodišče I. stopnje je tožbo v celoti zavrnilo in se v obrazložitvi sklicevalo na argumentacijo iz primerov *Kadi* ter *Yusuf in Al Barakaat*, torej ponovno ugotovilo prednost obveznosti po UL OZN in lastno nepristojnost za presojo skladnosti resolucij VS s temeljnimi pravicami ES z izjemo presoje skladnosti z *ius cogens*. Sodišče sicer priznava, da je zamrznitev vseh sredstev brez izjem zelo strog ukrep, vendar meni, da ga opravičuje cilj, ki ga sankcije zasledujejo.²⁵⁴ Glede zatrjevane kršitve pravice do družinskega življenja in zasebnosti, s katero se v primeru *Kadi* ni ukvarjalo, pa z zelo skopo argumentacijo ugotovi, da tudi če bi dejansko spadala med kogentne norme, do kršitve ni prišlo, ker omejitev ni bila arbitrarna.

Zgornja stališča Sodišče I. stopnje ponovi tudi v isti dan izdani sodbi v primeru *Ayadi*.²⁵⁵ Chafiq Ayadi, tunizijski državljani s stalnim prebivališčem na Irskem, je bil na oba sankcijska seznama dodan oktobra 2001, kar je vodilo v zamrznitev finančnih sredstev. Zahtevek pred sodiščem se je nanašal na razglasitev ničnosti 2. in 4. člena Uredbe Sveta št. 881/2002 ali razglasitev ničnosti dela sankcijskega seznama v prilogi, ki se nanaša nanj. Vse zahteve je sodišče zavrnilo.

Vendar pa je v teh dveh sodbah Sodišče I. stopnje kljub končni zavrnitvi zahtevkov v obrazložitvi izpostavilo določene obveznosti držav članic ES v zvezi z zagotavljanjem temeljnih pravic. Posamezniku, ki jo zaprosi za posredovanje pri zahtevi za odstranitev s sankcijskega seznama VS, je država pri preučevanju te zahteve dolžna zagotavljati temeljne pravice, kot izhajajo iz EKČP, ustavnih tradicij držav članic in pravnega reda ES, saj to načeloma ne ovira ustreznega izpolnjevanjem obveznosti po UL OZN.²⁵⁶ Kljub temu, da sodišče še vedno vztraja pri absolutni prevladi obveznosti iz resolucij VS, je razviden vsaj načelen minimalen pozitiven premik k varstvu človekovih pravic.

---

²⁵³ Primer T-49/04: *Hassan v. Council of the European Union and Commission of the European Communities* [2006] ECR II-52, §66, 81-83.

²⁵⁴ Ibidem, §97-99.

²⁵⁵ Primer T-253/02: *Ayadi v. Council of the European Union* [2006] ECR II-2139.

²⁵⁶ *Hassan* (T-49/04), §115-116; *Ayadi* (T-253/02), §145-146.

Hassan in Ayadi sta se pritožila na Sodišče ES in zahtevala razveljavitev prvostopenjski sodb ter razglasitev ničnosti relevantnih uredb. Sodišče je pritrdilo pritožnikoma in 3. decembra 2009 sodbi razveljavilo ter uredbo Sveta št. 881/2002 razglasilo za nično v delu, ki se nanaša na njiju.²⁵⁷ Argumentacijo je povzelo po primeru *Kadi in Al Barakaat*, saj sta si primera v bistvenem enaka – sodišče torej še vedno vztraja pri tem, da je pristojno za presojo ukrepov, ki implementirajo resolucije VS, in da izpodbijani ukrepi očitno kršijo temeljne pravice pritožnikov. Vmes je Komisija z novo uredbo²⁵⁸ ponovno potrdila, da pritožnika ostajata na sankcijskem seznamu, v postopku njene izdaje pa jima je zagotovila določene procesne garancije. Ta uredba pred sodiščem (še) ni bila izpodbijana.

4.5.2. Primeri *Sison*, *Stiching Al-Aqsa* in *Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran*

Ozadje primerov *Sison* in *Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran* se ne nanaša na režim po Resoluciji VS 1267, temveč gre za sankcijski seznam iz Sklepa Sveta št. 2001/927/EC, sprejete za uresničevanje Resolucije VS 1373. Zatrjevane kršitve pa v osnovi ostajajo enake – predvsem gre za pomanjkanje procesnih garancij.

V prvih treh združenih primerih *Sison* je bila predmet spora vključitev tožnika na sankcijski seznam, zato je slednji zahteval dostop do zanj obremenilnih dokumentov in podatke o državah, ki so te dokumente predložile, Svet EU pa je vse tri njegove prošnje zavrnil, češ da gre za tajne podatke stopnje »zaupno«. *Sison* je nato vse tri zavrnilne odločbe izpodbijal pred Sodiščem I. stopnje, ki je ugotovilo, da imajo institucije EU o izjemah glede dostopa do njihovih dokumentov široko diskrecijsko pravico in da je bil Svet v tem primeru omejen z lastno Uredbo Sveta št. 1049/2001,²⁵⁹ ki ureja javni dostop do dokumentov Sveta, Evropskega parlamenta in Evropske komisije, zato je moral dostop zavrniti.²⁶⁰ Sodišče je odločilo tudi, da ni potrebna obširna obrazložitev odločitve, saj bi lahko razkrila del informacij, ki so zaupne, in tako izničila namen izjeme, zavrnitev razkritja identitete tretjih sodelujočih držav pa opravičuje s potrebo po mednarodnem sodelovanju v boju proti terorizmu, pri katerem je potreba po zaupni obravnavi podatkov ključna.²⁶¹ Vse zahtevke je zato v celoti zavrnilo. Tudi

---

²⁵⁷ Združena primera C-399/06 P in C-403/06 P: *Hassan and Ayadi v. Council of the European Union and Commission of the European Communities* [2009], §75-77, 96.

²⁵⁸ Commission Regulation (EC) No 954/2009 of 13 October 2009 amending for the 114th time Council Regulation (EC) No 881/2002 imposing certain specific restrictive measures directed against certain persons and entities associated with Usama bin Laden, the Al-Qaida network and the Taliban.

²⁵⁹ Council Regulation No 1049/2001 of 30 May 2001 regarding public access to European Parliament, Council and Commission documents.

²⁶⁰ Združeni primeri T-110/03, T-150/03 in T-405/03: *Jose Maria Sison. v. Council of the European Union* [2005] ECR II-1429, §47.

²⁶¹ Ibidem, §62, 79-81.

Sodišče ES je pritožbo Joseja Marie Sisona zavrnilo in potrdilo ugotovitve prvostopenjskega sodišča.²⁶²

Hkrati s tožbo za razveljavitev zgoraj omenjenih zavrnilnih odločb Sveta EU je Sison vložil tudi tožbo za razglasitev ničnosti Sklepa Sveta št. 2002/974/EC²⁶³ – ene izmed odločitev, ki so ga obdržale na sankcijskem seznamu – ter Uredbe Sveta št. 2580/2001, v kolikor se nanaša nanj. Sodba Sodišča I. stopnje je bila izdana pol leta po odločitvi Sodišča ES v pritožbenem postopku v drugih treh zgoraj opisanih primerih. Tožnik je zatrjeval, da Svet ni bil pristojen za sprejem uredbe, a je ta očitek sodišče zavrnilo sklicujoč se na argumentacijo iz primera Kadi.²⁶⁴ Tudi ostali očitki so že znani: kršitev pravice do obrambe, poštenega sojenja in domneve nedolžnosti, sodišče pa jim je pritrdilo in izpodbijano odločitev ter uredbo razveljavilo, ni pa ugodilo zahtevku za odškodnino.

Praktično identična sodba je bila isti dan izdana v primeru *Stichting Al-Aqsa*, kjer je šlo za islamsko humanitarno fundacijo, ustanovljeno na Nizozemskem, ki nudi pomoč Palestincem, na sankcijskem seznamu pa se je znašla zaradi obtožb glede financiranja terorističnih dejavnosti Hamasa. Sklep Sveta št. 2006/379/EC,²⁶⁵ ki je nadomestil prvotno izpodbijano odločitev, je bila razveljavljena, zelo kratka obrazložitev pa je v celoti sestavljena iz sklicevanj na sodbo v primeru *Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran*.²⁶⁶

V tretjem primeru je sodni postopek sprožila organizacija Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran, ki je bila ustanovljena pred 40 leti z namenom prizadevati si za vzpostavitev demokratičnega režima v Iranu. Zaradi zamrznitve sredstev na podlagi istega sklepa Sveta EU kot v primeru *Sison* je zahtevala, da Sodišče I. stopnje relevantna skupna stališča in sklepe Sveta EU, ki jo zadevajo, razglasi za nične, saj naj bi kršile njene temeljne pravice, še zlasti pravico do zaslišanja, domneve nedolžnosti ter drugih procesnih garancij. Ker Sklep Sveta št. 2005/930/EC ni zadostil pogojem, ki jih je sodišče izpostavilo, ga je razveljavilo v delu, ki se nanaša na tožnika.

Glede na to, da oseb na zgoraj omenjeni sankcijski seznam ne uvršča VS, temveč Svet EU, je sodišče v teh dveh primerih izbralo drugačen pristop kot v primerih *Yusuf in Al Barakaat* ter

---

²⁶² Primer C-266/05 P: *Jose Maria Sison. v. Council of the European Union* [2007] ECR I-1233, §34.

²⁶³ Council Decision 2002/974/EC of 12 December 2002 implementing Article 2(3) of Regulation (EC) No 2580/2001 on specific restrictive measures directed against certain persons and entities with a view to combating terrorism and repealing Decision 2002/848/EC. Kasneje jo je nadomestila Odločitev Sveta EU št. 2006/379/EC, zato je v sodbi Sodišče I. stopnje odločilo o njej.

²⁶⁴ Primer T-47/03: *Jose Maria Sison. v. Council of the European Union* [2007] ECR II-00073, §99-101.

²⁶⁵ Council Decision 2006/379/EC of 29 May 2006 implementing Article 2(3) of Regulation (EC) No 2580/2001 on specific restrictive measures directed against certain persons and entities with a view to combating terrorism and repealing Decision 2005/930.

²⁶⁶ Primer T-327/03: *Stichting Al-Aqsa v. Council of the European Union* [2007] ECR II-79, §53-67.

Kadi.²⁶⁷ V nasprotju z uvrščanjem oseb na seznam v prilogi Uredbe Sveta št. 881/2002, kjer je šlo pravzaprav za prepis seznama Sankcijskega odbora, ima tu Svet namreč diskrecijsko pravico, zato je še toliko bolj zavezan upoštevati pravila pravnega reda ES.²⁶⁸ Pravica do zaslišanja mora biti tako v celoti zagotovljena na nacionalni ravni, na skupnostni ravni pa mora oseba imeti možnost, da se izjavi o pravnih predpostavkah, ki so botrovale vključitvi na seznam, ne pa tudi o dejanskem stanju, saj se je o tem lahko izrekla že pred nacionalnimi organi.²⁶⁹ Poleg tega morajo biti odločitve obrazložene, razen kadar temeljijo na tajnih podatkih in drugih informacijah, ki iz razloga državne varnosti ne smejo biti razkrite.²⁷⁰ Sodišče poudarja tudi, da so odločitve o vključitvi na seznam lahko podvržene sodni presoji, pri čemer se presoja tudi, ali je bilo dejansko stanje pravilno ocenjeno. Sodna presoja je še posebej pomembna, kadar predstavlja edini način za varstvo temeljnih pravic.²⁷¹ Avtorji pa opozarjajo, da je diskrecijska pravica popolnoma arbitraren razlikovalni element in da posameznikovo pravno varstvo ne bi smelo temeljiti na dejstvu, kdo ga umesti na sankcijski seznam. Tudi Sodišče ES v primeru *Kadi in Al Barakaat* ni delalo razlik na takšni podlagi, ampak je izrecno poudarilo, da mora biti sodna presoja vedno na voljo.²⁷²

Zgodba v primeru *Sison* s tem še ni bila zaključena, saj je Svet EU še pred razglasitvijo sodbe v primeru T-47/03 tožniku s sklepom sporočil, da ga namerava ohraniti na seznamu. Sodba na podlagi nove tožbe pred Sodiščem I. stopnje je bila izdana septembra 2009 in je razveljavila izpodbijani sklep ter ostale sklepe, ki so ga kasneje nadomestili.²⁷³ Podobno velja za primer *Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran*, kjer sta prvi sledili še dve sodbi,²⁷⁴ v katerih je Sodišče I. stopnje razveljavilo Sklepa Sveta št. 2007/868/EC²⁷⁵ in 2008/583/EC,²⁷⁶ s katerima je Svet organizacijo ohranjal na seznamu, ne da bi pri tem spoštoval njene temeljne pravice.

---

²⁶⁷ Primer T-228/02: *Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran v. Council of the European Union – OMPI* [2006] ECR II-4665, §99-100; *Sison* (T-47/03), §147-148.

²⁶⁸ *OMPI* (T-228/02), §101-107; *Sison* (T-47/03), §149-155.

²⁶⁹ *OMPI* (T-228/02), §116-121; *Sison* (T-47/03), §163-168.

²⁷⁰ *OMPI* (T-228/02), §151; *Sison* (T-47/03), §198.

²⁷¹ *OMPI* (T-228/02), §154-155; *Sison* (T-47/03), §201-202.

²⁷² Lavranos, N.: Judicial Review of UN Sanctions by the European Court of Justice, *Nordic Journal of International Law* (2009), str. 346.

²⁷³ Primer T-341/07: *Jose Maria Sison. v. Council of the European Union* [2009].

²⁷⁴ Primer T-256/07: *Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran v. Council of the European Union* [2008] in primer T-284/08: *Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran v. Council of the European Union* [2008].

²⁷⁵ Council Decision 2007/868/EC On Specific Restrictive Measures Directed Against Certain Persons and Entities with a View to Combating Terrorism and Repealing Decision 2007/445/EC.

²⁷⁶ Council Decision 2008/583/EC, On Specific Restrictive Measures Directed Against Certain Persons and Entities with a View to Combating Terrorism and Repealing Decision 2007/445/EC.

5. PRIMERJALNOPRAVNI VIDIK: PRESOJA RESOLUCIJ VARNOSTNEGA SVETA OZN PRED DRUGIMI SODIŠČI IN TELESI

Sodišče I. stopnje in Sodišče ES nista prvi sodišči, ki sta se srečali z vprašanjem lastne jurisdikcije nad ukrepi organov drugih mednarodnih organizacij oz. državnimi ukrepi, ki te ukrepe implementirajo, ter z vprašanjem položaja teh ukrepov znotraj drugega pravnega sistema. S podobnim problemom se je znotraj evropskega prostora že ukvarjalo tudi ESČP, na univerzalni ravni pa Odbor za človekove pravice. V nadaljevanju je predstavljen kratek pregled pristopov, ki sta jih v treh izbranih podobnih primerih uporabila omenjena tribunala. Pred tem velja omeniti še primer *Neda Ebada*,²⁷⁷ ki je bil sprožen pred ESČP in ki se nanaša prav na sankcijski režim po Resoluciji VS 1267. Ebada je zahteval pomoč švicarske vlade pri prošnji za odstranitev svojega imena s sankcijskega seznama VS, vlada pa je zahtevo zavrnila. Ko je to stališče potrdilo tudi švicarsko federalno sodišče, se je Ebada pritožil na ESČP zaradi kršitve pravice do poštenega sojenja, učinkovitega pravnega sredstva, lastninske pravice ipd., v vmesnem času pa je bil tudi že odstranjen s seznama, zato je bil postopek prekinjen.²⁷⁸

5.1. Evropsko sodišče za človekove pravice

5.1.1. Primer *Bosphorus Airlines proti Irski*

Primer *Bosphorus* je pred ESČP prišel po predhodni presoji Sodišča ES, ki je sklenilo, da je zadržanje letala, ki ga je letalska družba Bosphorus Airlines vzela v najem od srbske družbe JAT, upravičeno v imenu cilja, ki ga zasleduje sankcijski režim VS.²⁷⁹ Družba je pritožbo na ESČP vložila zaradi kršenja 1. člena I. protokola k EKČP. Sodišče je sklenilo, da Irska dejansko ni imela nobene diskrecije pri izvajanju ukrepov, saj so uredbe ES v državah članicah neposredno uporabne.²⁸⁰ Vendar pa je pomemben sklep, da država ni razrešena svoje odgovornosti po EKČP, četudi so sporna dejanja ali opustitve njenih organov izvršena zaradi izpolnjevanja mednarodnih obveznosti. Slednje je upravičeno le, če je tudi v okviru teh obveznosti zagotovljeno ustrezno varstvo človekovih pravic – tako procesno kot tudi materialno.²⁸¹ ESČP posledično ugotavlja, da zaplemba letala ne predstavlja kršitve EKČP,

²⁷⁷ *Nada Ebada*, application no. 10593/08 of 12 March 2009, E.C.H.R.

²⁷⁸ Addressing challenges to targeted sanctions: an update of the “Watson Report”, Watson Institute for International Studies, October 2009, str. 41.

²⁷⁹ Glej podpoglavje 4.2.2.

²⁸⁰ *Bosphorus Hava Yollari Turizm ve Ticaret Anonim Sirketi v. Ireland*, no. 45036/98 [2005] E.C.H.R., §145, 148.

²⁸¹ *Ibidem*, §153-155.

kajti stopnja varstva temeljnih pravic po pravu ES je trenutno ekvivalentna s stopnjo varstva po EKČP. V zvezi s tem opozarja na pogosto sklicevanje Sodišča ES na določbe konvencije ter večkrat ponovljena stališča, da je spoštovanje človekovih pravic temeljna predpostavka za zakonitost skupnostnih aktov.²⁸² Z argumentacijo, da prenos dela suverenosti na mednarodno organizacijo države ne odveže spoštovanja EKČP, sodišče sledi svoji prejšnji sodni praksi v primerih *Waite and Kennedy*²⁸³ ter *Matthews*.²⁸⁴ ESČP se dotakne tudi resolucije VS, ki ji priznava relevantnost glede razlage uredbe ES, vendar pa v nasprotju s slednjo nikakor ni del irskega notranjega prava in zato ne more predstavljati pravne podlage za izpodbijane ukrepe irskih oblasti.

Ne glede na to, da se sodišče ne ukvarja obširno s samimi resolucijami VS, je vsebinsko pomembna druga ugotovitev, ki izhaja iz sodbe, in sicer glede kolizije različnih mednarodnih obveznosti. ESČP je namreč postavljeno v podoben položaj kot Sodišče ES v primeru *Kadi*. Ne sme presojati uredb ES, kajti ES ni pogodbenica EKČP, kot tudi Sodišče ES ne sme presojati resolucij VS, zato dejansko presoja sam ukrep irskih oblasti, ki predstavlja izvrševanje skupnostne uredbe, kot tudi Sodišče ES v primeru *Kadi* presoja uredbo ES, ki implementira resolucijo VS. Sklep, ki ga ESČP napravi, pa je praktično enak sklepu nemškega zveznega ustavnega sodišča v primeru *Solange*, saj naj bi bilo predpostavka za presojo dejstvo, ali na skupnostni ravni obstaja zadostna zaščita ali ne.²⁸⁵ Ker je v konkretnem primeru odgovor pozitiven, se sodišče z vsebinsko presojo sploh ne ukvarja. Vendar pa je na mestu opozorilo, da morda standard zaščite človekovih pravic v ES vseeno ni enakovreden - že sam dostop do Sodišča ES je za posameznike precej otežen.²⁸⁶

Nenazadnje odločitev ESČP, ki si pridržuje vlogo končnega razsodnika v primerih kršitev človekovih pravic, lahko predstavlja podlago za nove zaplete.²⁸⁷ Po odločitvi Sodišča ES v primeru *Kadi* si namreč zlahka zamislimo situacijo, ko je država soočena z nasprotujočimi si obveznostmi po pravu ES, EKČP in UL OZN, hkrati pa ji vsi trije pravni sistemi sporočajo, da imajo obveznosti, ki izvirajo iz njih, prednost.

---

²⁸² Ibidem, §74-75.

²⁸³ *Waite and Kennedy v. Germany*, no. 26083/94 [1999] E.C.H.R., §67.

²⁸⁴ *Matthews v. United Kingdom*, no. 24833/94 [1999] E.C.H.R., §32.

²⁸⁵ Za primerjavo primera *Kadi* in primera *Solange* glej podpoglavje 4.4.4.5.

²⁸⁶ *Bosphorus v. Ireland*, Joint concurring opinion of judges Rozakis, Tulkens, Traja, Botoucharova, Zagrebelsky and Garlicki, §3.

²⁸⁷ Kuhnert, K.: Bosphorus – double standards in in European human rights protection, v: *Utrecht Law Review* (2006), str. 188.

5.1.2. Primera Behrami in Saramati

V primerih *Behrami in Saramati* se je ESČP ukvarjalo z mirovnimi misijami OZN, ki so pomožna telesa VS. VS je za zagotavljanje miru na Kosovu z isto resolucijo avtoriziral operacijo K-FOR, kjer je sodeloval NATO, ter ustanovil misijo UNMIK za civilno administracijo na območju.²⁸⁸ Pritožnik v primeru *Behrami* je bil oče dveh albanskih otrok, ubitih oz. poškodovanih v nesreči zaradi eksplozije mine na območju, ki ga K-FOR kljub vednosti o neeksplozivnih minah ni očistil. V primeru *Saramati* pa je šlo za Albanca, ki ga je policija UNMIK dvakrat aretirala zaradi umora in posedovanja orožja ter ga pridrževala v priporu kljub odredbi vrhovnega sodišča, da mora biti izpuščen na prostost. Pritožnika sta zatrjevala kršitve pravice do življenja v prvem primeru in pravice do svobode, varnosti in učinkovitega pravnega sredstva v drugem primeru.

ESČP je presojo odreklo z obrazložitvijo, da dejanja niso pripisljiva državam, ki so prispevale vojake, temveč OZN, pod nadzorom katere delujeta misiji,²⁸⁹ OZN pa ni pogodbenica EKČP, zato z njo ni zavezana.²⁹⁰ Sodba je bila kritizirana, češ da je uporabilo napačni kriterij za ugotovitev pripisljivosti in da bi v vsakem primeru moralo razmisliti vsaj o dvojni pripisljivosti – tako OZN kot tudi državam.²⁹¹ Čeprav je položaj zelo podoben primeru *Bosphorus*, le da so tu pod vprašajem dejanja OZN in ne ES, je tu sodišče kot odločilni razlikovalni element navedlo poseben pomen ukrepov za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti. Še več: poudarilo je, da bi v (hipotetičnem) primeru, ko bi resolucija VS državam nalagala obveznost, ki bi bila v nasprotju z obveznostmi po EKČP, 103. člen UL OZN države razrešil odgovornosti po EKČP.²⁹² To jasno kaže, da ESČP uporablja konstitucionalistični pristop pri pojmovanju razmerja med obveznostmi po UL OZN in obveznostmi po EKČP, vendar pa generalni pravobranilec Maduro, ki v svojem mnenju v primeru *Kadi* obrazloži tudi podobnost s primerom *Behrami in Saramati*, opozarja, da je verodostojna primerjava pravzaprav nemogoča, saj v nasprotju s pravnim redom ES, ki je avtonomen, EKČP ne

²⁸⁸ SC Res. 1244 (1999) on Kosovo, UN SCOR, 4011th mtg, UN Doc. S/RES/1244 (10 June 1999).

²⁸⁹ Pri vprašanju pripisljivosti se je treba vprašati o stopnji nadzora, ki ga OZN izvaja nad operacijami. Termini niso popolnoma razjasnjeni in se ne uporabljajo enotno, kar povzroča težave; govori se npr. o operativnem (operational control), efektivnem (effective control) in dokončnem nadzoru (ultimate control).

²⁹⁰ Drugi razlog za zavrnitev presoje pa je dejstvo, da so se zatrjevane kršitve zgodile na ozemlju države, ki ni pogodbenica EKČP. Eksteritorialna uporaba sporazumov o človekovih pravicah je področje, ki je mnogo preobsežno za razpravo v okviru te diplomatske naloge, hkrati pa ni bistveno za obravnavano temo. Zato na tem mestu velja samo omeniti, da so ravno nekatere odločbe ESČP v zvezi z eksteritorialno uporabo EKČP zelo sporne in tudi močno kritizirane. Glej zlasti primer *Bankovic and Others v. Belgium and 16 Other Contracting States*, No. 52207/99 [2001] E.C.H.R.

²⁹¹ Mujezinović Larsen, K.: Attribution of conduct in peace operations: the 'ultimate authority and control' test, v: *European Journal of International Law* (2008), str. 524.

²⁹² *Behrami and Behrami v. France*, no. 71412/01, *and Saramati v. France, Germany and Norway*, No. 78166/01 [2007] E.C.H.R., §80.

vzpostavlja posebnega pravnega reda, temveč ustvarja obveznosti na mednarodni ravni in se izvršuje z medvladnim mehanizmom.²⁹³ V kasnejši sodbi v primeru *Kadi* Sodišče ES ugovora, temelječega na podobnosti s primerom *Behrami in Saramati*, ne zavrne tako kot generalni pravobranilec, ampak se osredotoči na ekstrateritorialni argument ter na (ne)prisiljivost dejanj.²⁹⁴

5.2. Odbor za človekove pravice: primer Sayadi proti Belgiji

L. 2006 je pred Odbor za človekove pravice prišel primer, zelo podoben primeru *Kadi in Al Barakaat*. Končna odločitev je bila sprejeta 22. oktobra 2008,²⁹⁵ le dober mesec po odločitvi Sodišča ES. Zoper zakonca Nabila Sayadija in Patricio Vinck, oba belgijska državljana, je bila v Belgiji po sprejetju Uredbe Sveta EU št. 881/2002 uvedena kazenska preiskava, na podlagi katere sta bila kasneje uvrščena na sankcijski seznam VS in dodana tudi na seznam v prilogi omenjene uredbe.²⁹⁶ Z razlogi za to kljub številnim pozivom belgijski vladi, Evropski komisiji in celo OZN nikoli nista bila seznanjena. L. 2005 sta uspela s tožbo na bruseljskem prvostopenjskem sodišču, ki je Belgiji ukazalo uvedbo postopka za odstranitev njunih imen s sankcijskega seznama,²⁹⁷ kar je storila šele po drugem pozivu. V času vložitve pritožbe na Odbor za človekove pravice Sankcijski odbor še vedno ni obravnaval predloga.

Pred Odborom za človekove pravice sta pritožnika zatrjevala kršitev kar 9 členov MPDPP, med drugim tudi pravice do domneve nedolžnosti, pravičnega sojenja, prostega gibanja in zasebnosti.²⁹⁸ Odbor je odločil, da sicer ni pristojen presojeti ukrepov ZN v boju proti terorizmu ali kršitev UL OZN, vendar pa je popolnoma kompetenten za presojo, ali država krši MPDPP, ne glede na to, kakšna je podlaga za državne ukrepe.²⁹⁹ V zvezi s kršitvijo domneve nedolžnosti in procesnih garancij v sankcijskem postopku pa je suhoparno sklenil, da postopki v sankcijskem režimu, četudi imajo resne posledice za posameznike, ne ustrezajo definiciji kazenskega procesa v smislu 14. člena MPDPP, zato ni prišlo do kršitve tega člena.³⁰⁰

---

²⁹³ Mnenje generalnega pravobranilca Madura, 23. januar 2008, §37.

²⁹⁴ *Kadi in Al Barakaat* (C-402/05 P in C-415/05 P), §311-313.

²⁹⁵ *Sayadi v. Belgium*, Views of the Human Rights Committee under Article 5, paragraph 4, of the Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights, 22 October 2008, CCPR/C/94/D/1472/2006.

²⁹⁶ Commission Regulation (EC) No 145/2003 of 27 January 2003 amending for the 9th time Council Regulation (EC) No 881/2002 imposing certain specific restrictive measures directed against certain persons and entities associated with Usama bin Laden, the Al-Qaida network and the Taliban.

²⁹⁷ Bruxelles Court of First Instance, *Sayadi and Vinck c Belgium*, 18 February 2005.

²⁹⁸ Členi 12, 14 in 17 MPDPP.

²⁹⁹ *Sayadi v. Belgium*, §7.2.

³⁰⁰ *Ibidem*, §10.11.

Zanimivejšo argumentacijo ponujajo ločena mnenja članov Odbora. V enem izmed njih se tako avtorji ob siceršnjem priznavanju lastne nepristojnosti za presojo ukrepov VS vseeno zelo eksplicitno izrečejo do njegovega sankcijskega režima z besedami: »Seveda priznavamo, da sta bila pritožnika lahko po krivici oškodovana zaradi izvajanja ekstravagantnih moči, ki si jih je Varnostni svet neupravičeno prisvojil, vključno z ovirami, ki jih je nastavil popravljanju zmot. Več kot vznemirjujoče je, da si izvršni svet 15 držav članic brez kakršnih koli posvetovanj ali sistema zavor in ravnovesij, ki bi deloval na nacionalni ravni, prilasti pravico zavreči stoletne ustavne tradicije držav, ki zagotavljajo varstvo pred nezmernimi in zatiralnimi izvršnimi ukrepi.«³⁰¹

Spet drugi člani režim branijo, češ da kljub omejevanju določenih pravic posameznikov brani temeljno pravico vseh, t.j. pravico do življenja. VS mora seveda ravnati pazljivo in iskati primerno sorazmerje med pravičnostjo in učinkovitostjo sankcij. Treba pa je poudariti, da je že sam sistem pametnih sankcij, ki bistveno zmanjšuje učinek na nedolžno prebivalstvo, pomemben napredek.³⁰²

Mnenji, ki izražata sredinsko stališče, pa na podlagi skupne razlage 3. odstavka 1. člena ter členov 24, 25, 55 (točke c) in 103 UL OZN, skleneta, da so države pogodbenice MPDPP sicer res dolžne spoštovati in izvrševati resolucije VS, a so hkrati dolžne v največji možni meri spoštovati tudi svoje obveznosti po MPDPP.³⁰³ Posebno zanimiva je zaključna misel zadnjega mnenja, v kateri je avtor prizanesljiv do omejitve pravic v prvih odzivih v izrednem stanju po terorističnih napadih, vendar pa se sprašuje, kako je mogoče, da VS desetletje po sprejemu Resolucije VS 1267 in 7 let po 11. septembru še vedno ne premore postopkov, ki bi bili bolj kompatibilni z varstvom človekovih pravic.³⁰⁴

---

³⁰¹ *Sayadi v. Belgium*, Individual opinion (partly dissenting) by Committee members Sir Nigel Rodley, Mr. Ivan Shearer and Ms. Iulia Antoanella Motoc (prevod avtorice).

³⁰² *Sayadi v. Belgium*, Individual opinion (dissenting) of Ms. Ruth Wedgwood.

³⁰³ *Sayadi v. Belgium*, Individual opinion (concurring) of Committee member Mr. Yuji Iwasawa, Individual opinion (concurring) of Committee member Sir Nigel Rodley.

³⁰⁴ *Ibidem*, Individual opinion of Sir Rodley.

6. ZAKLJUČEK

VS je pri uveljavljanju sankcij v boju proti mednarodnemu terorizmu močno odvisen od sodelovanja držav, saj nima dovolj lastnih sredstev, ki bi omogočala tako uresničevanje sankcijskega režima kot tudi nadzor nad njim. Mednarodne organizacije, kot je EU, pomembno prispevajo k enotnejši in učinkovitejši implementaciji sankcij, četudi je sam proces implementacije lahko daljši in zahtevnejši, ker je najprej potrebno usklajevanje z notranjepravnimi zahtevami organizacije.³⁰⁵ To se je zelo jasno pokazalo z nedavno sodbo Sodišča ES v primeru *Kadi in Al Barakaat*, kjer je bil VS posredno soočen z omejitvami pri sprejemanju lastnih odločitev, ki se nanašajo zlasti na spoštovanje človekovih pravic – vidik, ki je pogosto zanemarjen na račun ohranjanja mednarodnega miru in varnosti. Položaj je paradoksalen, saj se v želji po učinkovitem preprečevanju terorizma, ki sam po sebi lahko povzroči množične kršitve človekovih pravic, kršijo ravno človekove pravice.

Ne glede na to, da Sodišče ES ni neposredno presojalo resolucij VS, se zdi, da je namenoma *obiter dictum* zapisalo vrednostno sodbo o (ne)ustreznosti sankcijskega sistema. Glede na to, da gre za prvo sodbo katerega koli regionalnega sodišča, ki vsaj posredno sporoča, da protiteroristične resolucije VS kršijo človekove pravice, avtorji menijo, da bo imela pomemben vpliv na omenjeni sistem.³⁰⁶ V primeru, da bo ta precedens Sodišča ES sprožil plaz podobnih sodb tudi pred drugimi – bodisi regionalnimi bodisi nacionalnimi – forumi, bo to močno omajalo avtoriteto VS za določanje sankcij.³⁰⁷ Z izboljšanjem procesnih garancij v postopkih bi se takšne posledice lahko dokaj enostavno preprečile. Skupina OZN za analitično podporo in spremljanje sankcij je konkretno na primer *Kadi in Al Barakaat* opozorila že v svojem 2. poročilu, kjer je predlagala spremembe v postopkih, ki zadevajo sankcijski seznam, saj bi te pomagale preprečiti negativne odločitve Sodišča ES. Poudarila pa je, da kljub temu, da bi razveljavitev implementacijskih uredb sicer močno otežila obveznost držav, da uveljavijo sankcije, ne bi razveljavila obveznosti same.³⁰⁸ Treba se je namreč zavedati, da je mnogim ukrepom VS inherentno, da so zakoniti ravno zato, ker so ukrepi VS – v kakršnih koli drugačnih okoliščinah bi bili morda nezakoniti, v tem primeru pa jih legitimira cilj, ki naj

---

³⁰⁵ Bianchi, A.: Enforcing international law norms against terrorism: achievements and prospects; op. cit., str. 531-532. Glej tudi: Pavoni, R.: UN sanctions in EU and national law: the Centro-Com case, op. cit., str. 591.

³⁰⁶ Michaelsen, C., op. cit., str. 345-346.

³⁰⁷ Zgonec-Rožej, M., op. cit., str. 437. Podobno o posledicah za primer, ko bi resolucijo VS za nezakonito razglasilo Meddržavno sodišče, v De Wet, E.: THE CHAPTER VII POWERS OF THE UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL, op. cit., str. 58.

³⁰⁸ Second report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team appointed pursuant to resolution 1526 (2004) concerning Al-Qaida and the Taliban and associated individuals and entities, S/2005/83 (15 February 2005), §58.

bi ga dosegli, t.j. zagotavljanje mednarodnega miru in varnosti. Seveda to velja samo v primeru, da VS ne ravna *ultra vires* – ko pa je ta pogoj izpolnjen, se v primeru neupoštevanja odločitev VS hitro znajdemo med Scilo centraliziranega sistema kolektivne varnosti in Karibdo multilateralizma in avtonomije.

Težava sodbe v primeru *Kadi in Al Barakaat* je, da na eni strani rešuje problem, hkrati pa ga na drugi strani ustvarja. Države članice EU so se znašle v nekoliko shizofreni situaciji. Odgovarjajo lahko namreč v obeh primerih: če ne spoštujejo svojih mednarodnih obveznost v skladu s 25. členom UL OZN, kot tudi če izvršujejo zavezujoče resolucije VS, a s tem kršijo temeljne pravice, ki jih zagotavlja skupnostno pravo. Po drugi strani bi bil položaj za države, kjer je kultura spoštovanja človekovih pravic še posebej visoka, lahko še slabši v primeru, da bi tudi Sodišče ES odločilo, da temeljne pravice z izpodbijano uredbo (in posredno z resolucijo VS) niso kršene, hkrati pa bi kršitev jasno izhajala iz ustavnega prava države.³⁰⁹ Kljub temu, da je sodišče ugotovilo kršitev, se je v tem primeru situacija nazadnje razrešila dokaj neproblematično za države članice, saj sta oba pritožnika po ponovnem zaslišanju ostala na seznamu izpodbijane uredbe. S tem so jima bile zagotovljene procesne garancije, hkrati pa ni prišlo do kršenja resolucij VS in tako je bil volk sit ter koza cela. Bolj zanimiva pa bi bila situacija, če bi bilo po zaslišanju ugotovljeno, da se pritožnika na seznamu nahajata neupravičeno. V tem primeru bi morala biti z njega odstranjena in sankcije proti njima umaknjene, saj bi drugačne posledice pomenile sodni fiasko. Odstranitev s seznama v nasprotju z mehanizmom, ki ga predvidevajo resolucije VS, pa bi pomenila direktno kršitev mednarodnega prava, kar bi vodilo v nov zaplet na mednarodni ravni. Do podobne situacije bi prišlo, če bi institucije EU ob ugotovitvi nedolžnosti sicer ukrepale po postopku, predvidenem z resolucijami, a bi Sankcijski odbor zavrnil njihov predlog za odstranitev z liste. Ta možnost ni tako neznatna, saj odbor odloča s konsenzom, kar pomeni, da lahko sprejetje predloga prepreči že ena sama država članica.

Država članica EU bo neustrezno implementacijo resolucije VS težko upravičila s prevalitivjo odgovornosti na Svet EU, češ da je slednji sprejel relevantno uredbo, čeprav bo s pravnega stališča končna uredba seveda akt Skupnosti kot samostojnega subjekta mednarodnega prava. Proces implementacije ukrepov s področja SZVP namreč najprej predvideva sprejem skupnega stališča,³¹⁰ ki mora biti sprejeto soglasno, kar implicira strinjanje vseh in vsake države s predvidenim načinom implementacije. Uredba bo nato v državah neposredno

---

³⁰⁹ Radicati di Brozolo, L. in Megliani, M.: Freezing the assets of international terrorist organisations, v: Bianchi, A.: ENFORCING INTERNATIONAL LAW NORMS AGAINST TERRORISM, 2004, str. 409.

³¹⁰ Člen 15 PEU.

učinkovala, zaradi načela prevlade prava ES pa bo tudi vsa nacionalna zakonodaja morala biti v skladu z njo. Ker pa EU ni članica OZN, se sama mednarodni odgovornosti za sprejetje neustreznega ukrepa elegantno izogne in jo preloži na pleča držav članic.

Drugo dejstvo pa je, da so države članice EU močno zastopane tudi v samem VS, saj v praksi zasedajo najmanj 3 sedeže od 15.³¹¹ Taka je bila situacija tudi pri sprejemanju relevantnih protiterorističnih resolucij VS, ki so jih kasneje v EU implementirale izpodbijane uredbe. Iz pravnega vidika sicer to nima nikakršnega vpliva na odgovornost posameznih držav, saj so dejanja VS pripisljiva OZN in ne članicam VS, vsekakor pa pomeni določeno politično odgovornost. Nenazadnje je treba opozoriti na določbo 307. člena PES, ki določa, da morajo države članice ES odpraviti nezdržljivost drugih pogodb, katerih pogodbenice so, s PES. Generalni pravobranilec Maduro v mnenju v primeru *Kadi in Al Barakaat* opozarja, da se to nanaša tudi na delovanje v okviru OZN, ki mora biti skladno s primarnimi pravili in splošnimi načeli prava Skupnosti. Konkretno: »Države članice, kot članice Združenih narodov, in zlasti – v smislu obravnavane zadeve – tiste, ki so članice Varnostnega sveta, morajo delovati tako, da kolikor je le mogoče preprečijo, da bi organi Združenih narodov sprejeli sklepe, ki bi bili lahko v nasprotju s temeljnimi cilji pravnega reda Skupnosti. Države članice zato same nosijo odgovornost, da kar najbolj zmanjšajo tveganje neskladij med pravnim redom Skupnosti in mednarodnim pravom.«³¹²

Medtem ko konkretne reforme sankcijskega režima VS zaenkrat ostajajo na ravni razprav, je Generalna skupščina OZN pozvala države, naj v svojih protiterorističnih ukrepih proti posameznikom zagotovijo zadostno varstvo človekovih pravic, seveda od spoštovanju mednarodnih obveznosti.³¹³ Spričo obravnavanih sodnih odločitev je tako v EU trenutno v teku postopek sprejetja nove uredbe, ki bo nadomestila Uredbo št. 881/2002 in ki bo zagotavljala spoštovanje temeljnih pravic osumljencev.³¹⁴ Spremembe na podočju implementacije sankcij VS in nadzora nad njimi pa prinaša tudi Lizbonska pogodba. Prejšnji člen 301 PES, ki je omogočal omejitev gospodarskih odnosov s tretjimi državami, je bil

---

³¹¹ Francija in Združeno kraljestvo sta stalni članici, od 10 nestalnih sedežev pa 2 pripadata zahodnoevropskim (in ostalim) državam ter eden vzhodnoevropskim državam. Posledica širitve članstva EU je, da bodo večinoma te države hkrati tudi članice EU, kar bo v praksi pomenilo, da bodo članice EU lahko zasedale celo od 4 do 5 sedežev v Varnostnem svetu.

³¹² Mnenje generalnega pravobranilca Madura, 23.1.2008, §32.

³¹³ GA Res. 63/185 (2009): Protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism, UN GAOR, 63th Session, UN Doc. A/RES/63/185 (3 March 2009), §20.

³¹⁴ Proposal for a Council Regulation amending Regulation (EC) No 881/2002 imposing certain specific restrictive measures directed against certain persons and entities associated with Usama bin Laden, the Al-Qaida network and the Taliban, 2009/0055 (CNS), 22 April 2009, §7a-7e.

spremenjen tako, da izrecno omogoča tudi sprejetje omejevalnih ukrepov proti fizičnim ali pravnim osebam, skupinam ali nedržavnim subjektom – gre za novi 215. člen PDEU. Podlago za sprejetje protiterorističnih ukrepov, vključno z zamrznitvijo sredstev, predstavlja tudi 75. člen PDEU, spremenjeni prejšnji člen 60 PES, ki v zadnjem odstavku predvideva tudi vključitev določb o pravnih jamstvih v akte iz tega člena. 275. člen PDEU pa Sodišču EU podeljuje pristojnost za nadzor nad zakonitostjo sklepov, sprejetih v okviru SZVP, ki predvidevajo take omejevalne ukrepe. Glede odnosa z mednarodnim pravom pa nova pogodba ni tako ostra kot retorika Sodišča ES. Peti odstavek 3. člena PDEU tako izrecno določa, da je cilj EU med drugim prispevanje k doslednemu spoštovanju in razvoju mednarodnega prava, zlasti k spoštovanju načel UL OZN, 6. člen pa se nanaša na varstvo človekovih pravic, za potrebe katerega EU priznava Listini o temeljnih pravicah EU enako veljavo kot jo imata PDEU in PEU, poleg tega pa naj bi pristopila tudi k EKČP.

Kljub temu da je sodba v primeru *Kadi in Al Barakaat* sprva povzročila presenečenje in sprožila tudi precejšnjo mero negativnih kritik, so le-te ostale večinoma na akademski ravni, medtem ko v mednarodni skupnosti sodba ni bila sprejeta odklonilno. Glede na kasnejšo sodno prakso ni pričakovati, da bo Sodišče ES svoje stališče bistveno spremenilo, lahko pa pričakujemo, da bo sčasoma do sprememb v zvezi z varstvom temeljnih pravic v protiterorističnih sankcijah prišlo tudi na mednarodni ravni, kar je vendarle pozitiven in dobrodošel kamenček, ki ga je Sodišče ES dodalo v mednarodnopravni mozaik.

7. BIBLIOGRAFIJA

7.1. Monografije, zbirke esejev in disertacije

1. Amr, Mohamed: THE ROLE OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE AS THE PRINCIPAL JUDICIAL ORGAN OF THE UNITED NATIONS, Kluwer Law International, The Hague 2003.
2. Bianchi, Andrea: Enforcing international law norms against terrorism; achievements and prospects, (491-535); v: Bianchi, Andrea: ENFORCING INTERNATIONAL LAW NORMS AGAINST TERRORISM, Hart Publishing, Oxford and Portland Oregon 2004.
3. Craig, Paul P. in De Burca, Grainne: EU LAW - TEXT, CASES, AND MATERIALS (4. izdaja), Oxford University Press, Oxford 2008.
4. De Wet, Erika: THE CHAPTER VII POWERS OF THE UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL, Hart Publishing, Portland 2004.
5. De Wet, Erika: The role of human rights in limiting the enforcement power of the Security Council: a principled view, v: De Wet, Erika and Nollkaemper, Andre (ur.): REVIEW OF THE SECURITY COUNCIL BY MEMBER STATES, Intersentia, Antwerp 2003.
6. Fijnaut, Cyrille, Wouters, Jan in Naert, Frederik, (ur.): LEGAL INSTRUMENTS IN THE FIGHT AGAINST INTERNATIONAL TERRORISM: A TRANSATLANTIC DIALOGUE, Nijhoff, Leiden 2004.
7. Gowlland-Debbas, Vera: NATIONAL IMPLEMENTATION OF UNITED NATIONS SANCTIONS: A COMPARATIVE STUDY, Koninklijke Brill NV, Leiden 2004.
8. Klabbbers, Jan: AN INTRODUCTION TO INTERNATIONAL INSTITUTIONAL LAW, Cambridge University Press, Cambridge 2002.
9. Radicati di Brozolo, Luca in Megliani, Mauro: Freezing the assets of international terrorist organisations, (377-415); v: Bianchi, Andrea: ENFORCING INTERNATIONAL LAW NORMS AGAINST TERRORISM, Hart Publishing, Oxford and Portland Oregon 2004.
10. Rosenne, Shabtai: THE PERPLEXITIES OF MODERN INTERNATIONAL LAW, Nijhoff, Leiden 2004.
11. Sancin, Vasilka: MEDNARODNO PRAVO V HIERARHIJI PRAVNIH VIROV EU IN NJENIH ČLANIC, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana 2009.
12. Schweigman, David: THE AUTHORITY OF THE SECURITY COUNCIL UNDER CHAPTER VII OF THE UN CHARTER: LEGAL LIMITS AND THE ROLE OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE, Kluwer Law International, Netherlands 2001.
13. Shaw, Malcolm N.: INTERNATIONAL LAW (6. izdaja), Cambridge University Press, Cambridge 2008.

14. Shaw, Malcolm N.: The Security Council and the International Court of Justice, v: Muller, S., Raič, D. in Thuránszky, J. M. (ur.), THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: ITS FUTURE ROLE AFTER FIFTY YEARS, Martinus Nijhoff, The Hague 1997.
15. Simma, Bruno: THE CHARTER OF THE UNITED NATIONS: A COMMENTARY (2. izdaja), Oxford University Press, Oxford 2002.
16. Türk, Danilo: TEMELJI MEDNARODNEGA PRAVA, GV založba, Ljubljana 2007.
17. Zgonec – Rožej, Miša: MEJE PRISTOJNOSTI VARNOSTNEGA SVETA ZDRUŽENIH NARODOV, doktorska disertacija, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2006.

7.2. Periodika

18. Alvarez, Jose: Judging the Security Council, v: American Journal of International Law (1996), letnik 90, št. 1, str. 1-39.
19. D'Aspremont, Jean and Dopagne, Frédéric: Kadi: The ECJ's reminder of the elementary divide between legal orders, v: International Organizations Law Review (2008), letnik 5, št. 2, str. 371-379.
20. Fassbender, Barto: The United Nations Charter as a constitution of the international community, v: Columbia Journal of Transnational Law (1998), letnik 36, št. 3, str. 529-619.
21. Hossain, Kamrul: The Concept of Jus Cogens and the Obligation Under The U.N. Charter, v: Santa Clara Journal of International Law (2005), letnik 3, izdaja 1, str. 72-98.
22. Kuhnert, Katherine: Bosphorus – double standards in in European human rights protection, v: Utrecht Law Review (2006), letnik 2, št. 2, str. 177-189.
23. Lavranos, Nikolaos: Judicial Review of UN Sanctions by the European Court of Justice, Nordic Journal of International Law (2009), letnik 78, št. 3, str. 343–359.
24. Michaelsen, Christopher: Kadi and Al Barakaat v Council of the European Union and Commission of the European Communities: The incompatibility of the United Nations Security Council's 1267 sanctions regime with European due process guarantees, v: Melbourne Journal of International Law (2009), letnik 10, št. 1, str. 329-346.
25. Mujezinović Larsen, Kjetil: Attribution of conduct in peace operations: the 'ultimate authority and control' test, v: European Journal of International Law (2008), letnik 19, št. 3, str. 509-531.
26. Pavoni, Riccardo: UN sanctions in EU and national law: the Centro-Com case; v: The international and comparative law quarterly (1999), letnik 48, št. 3, str. 582-612.
27. Watson, Geoffrey R., Constitutionalism, judicial review, and the World Court, v: Harvard international law journal (1993), letnik 34, št. 1, str. 1-45.

28. White, Nigel: To review or not to review? The Lockerbie cases before the world court, v: Leiden journal of international law (1999), letnik 12, št. 2, str. 401-423.

7.3. Raziskovalne študije in projekti

29. Canor, Iris: Constitutional Chauvinism? - The Arduous Declaration of Independence of the European Court of Justice: The voice is Jacob's voice, but the hands are the hands of Esau; Emile Noel Fellowship research project, 2009, dostopno na: <http://centers.law.nyu.edu/jeanmonnet/fellowsforum/documents/IrisCanorForumPaper.pdf>
30. De Burca, Grainne: The European Court of Justice and the international legal order after Kadi, Harvard Jean Monnet Working Paper No. 1/09, 2009, dostopno na: <http://centers.law.nyu.edu/jeanmonnet/papers/09/090101.html>.
31. Govaere, Inge: The importance of International Developments in the case-law of the European Court of Justice: Kadi and the autonomy of the EC legal order, Research paper in law No. 1/2009, College of Europe, dostopno na: <http://www.coleurop.be/template.asp?pagename=lawpapers>.
32. Isiksel, Türküler: Breaking the law to fix it: Human rights in the EU after Kadi and Al Barakaat, prispevek, predstavljen na EUSA Biennial Conference, Los Angeles, April 2009, dostopno na: http://www.unc.edu/euce/eusa2009/papers/isiksel_12G.pdf.
33. Von Bogdandy, Armin and Dellavalle, Sergio: Universalism and particularism as paradigms of international law, IILJ Working Paper 2008/3, History and Theory of International Law Series, Institute For International Law and Justice, New York University School of Law; dostopno na: <http://www.iilj.org/publications/documents/2008-3.Bogdandy-Dellavalle.pdf>.
34. Gaja, Giorgio: New perspectives on the divide between national and international law, v: Cremona, Marise, Francioni, Francesco in Poli, Sara: Challenging the EU counter-terrorism measures through the courts, European University Institute working papers 2009/10, Academy of European Law; dostopno na: http://cadmus.eui.eu/dspace/bitstream/1814/12879/1/AEL_2009_10.pdf.
35. Tomuschat, Christian: The Kadi case: What relationship between the universal legal order under the auspices of the United Nations and the EU legal order?, v: Cremona, M., Francioni, F. in Poli, S. (ur.): Challenging the EU counter-terrorism measures through the courts, European University Institute working papers 2009/10, Academy of European Law; dostopno na: http://cadmus.eui.eu/dspace/bitstream/1814/12879/1/AEL_2009_10.pdf.
36. Pavoni, Riccardo: Freedom to choose the legal means for implementing UN Security Council Resolutions and the ECJ Kadi judgment: A misplaced argument hindering the enforcement of international law in the EC, v: Cremona, M., Francioni, F. in Poli, S. (ur.): Challenging the EU counter-terrorism measures through the courts, European

University Institute working papers 2009/10, Academy of European Law; dostopno na: http://cadmus.eui.eu/dspace/bitstream/1814/12879/1/AEL_2009_10.pdf.

37. Lavranos, Nikolaos: The impact of the Kadi judgment on the international obligations of the EC member states, v: Cremona, M., Francioni, F. in Poli, S. (ur.): Challenging the EU counter-terrorism measures through the courts, European University Institute working papers 2009/10, Academy of European Law; dostopno na: http://cadmus.eui.eu/dspace/bitstream/1814/12879/1/AEL_2009_10.pdf.

7.4. Drugi internetni viri

38. Consolidated list, dostopen na: <http://www.un.org/sc/committees/1267/consolist.shtml> (zadnjič obiskano 6.12.2009).
39. Guidelines of the Committee 1267 for the conduct of its work (Adopted on 7 November 2002, as amended on 10 April 2003, 21 December 2005, 29 November 2006, 12 February 2007, and 9 December 2008), dostopne na: http://www.un.org/sc/committees/1267/pdf/1267_guidelines.pdf (zadnjič obiskano 17.11.2009).
40. Press Conference on Work of Security Council Al-Qaida, Taliban Sanctions Committee, 27 October 2009, dostopno na: http://www.un.org/News/briefings/docs/2009/091027_1267.doc.htm (zadnjič obiskano 13.12.2009).
41. Addressing challenges to targeted sanctions: an update of the "Watson Report", Watson Institute for International Studies, October 2009; dostopno na: http://www.graduateinstitute.ch/webdav/site/iheid/shared/iheid/612/FINAL_VERSION_Watson_Update_28_Oct_1330.pdf (zadnjič obiskano 13.12.2009).

7.5. Mednarodni dokumenti

7.5.1. Dokumenti OZN

42. A More Secure World: Our Shared Responsibility, Report of the High-Level Panel on Threats, Challenges and Change, UN GAOR, 59th Session, UN Doc. A/59/565 (2004).
43. GA Res. 60/1: 2005 World Summit Outcome, UN GAOR, 60th Session, UN Doc. A/RES/60/1 (24 October 2005).
44. GA Res. 63/185: Protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism, UN GAOR, 63th Session, UN Doc. A/RES/63/185 (GA Res. 63/185 (3 March 2009)
45. HRC, General Comment No. 29, States of Emergency, UN Doc. CCPR/C/21/Rev.1/Add.11 (2001).
46. ILC, Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, UN GAOR, 56th Session, Annex, UN Doc. A/RES/56/83 (2001).

47. ILC, Report on the Work of its 56th Session, Responsibility of international organizations, §61-72, UN GAOR, 59th Session, Supp. No. 10, UN Doc. A/59/10 (2001).
48. ILC, Fragmentation of International Law: Difficulties arising from the Diversification and Expansion of International Law, Report of the study group of the International Law Commission, UN Doc. A/CN.4/L.682, 13 April 2006.
49. Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism, A/61/267 (16 August 2006).
50. Second report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team appointed pursuant to resolution 1526 (2004) concerning Al-Qaida and the Taliban and associated individuals and entities, S/2005/83 (15 February 2005).
51. SC Res. 1267 (1999) on the situation in Afghanistan, UN SCOR, 4051st mtg, UN Doc. S/RES/1267 (15 October 1999).
52. SC Res. 1333 (2000) on the situation in Afghanistan, UN SCOR, 4251st mtg, UN Doc. S/RES/1333 (19 December 2000).
53. SC Res. 1373 (2001) on threats to international peace and security caused by terrorist acts, UN SCOR, 4385th mtg, UN Doc S/RES/1373 (28 September 2001).
54. SC Res. 1390 (2002) on the situation in Afghanistan, UN SCOR, 4452th mtg, UN Doc. S/RES/1390 (16 January 2002).
55. SC Res. 1452 (2002) on threats to international peace and security caused by terrorist acts, UN SCOR, 4678th mtg, UN Doc. S/RES/1452 (20 December 2002).
56. SC Res. 1455 (2003) on threats to international peace and security caused by terrorist acts, UN SCOR, 4686th mtg, UN Doc. S/RES/1455 (17 January 2003).
57. SC Res. 1526 (2004) on threats to international peace and security caused by terrorist acts, UN SCOR, 4908th mtg, UN Doc. S/RES/1526 (30 January 2004).
58. SC Res. 1617 (2005) on threats to international peace and security caused by terrorist acts, UN SCOR, 5244th mtg, UN Doc. S/RES/1617 (29 July 2005).
59. SC Res. 1730 (2006) on threats to international peace and security caused by terrorist acts, UN SCOR, 5599th mtg, UN Doc. S/RES/1730 (19 December 2006)
60. SC Res. 1735 (2006) on threats to international peace and security caused by terrorist acts, UN SCOR, 5609th mtg, UN Doc. S/RES/1735 (22 December 2006).
61. SC Res. 1822 (2008) on threats to international peace and security caused by terrorist acts, UN SCOR, 5928th mtg, UN Doc. S/RES/1822 (30 June 2008).

62. SC Res. 820 (1993) on the situation in BiH, UN SCOR, 3200th mtg, UN Doc. S/RES/820 (17 April 1993).
63. SC Res. 1546 (2004) on the situation between Iraq and Kuwait, UN SCOR, 4987th mtg, UN Doc. S/RES/1546 (8 June 2004).

7.5.2. Dokumenti ES in EU

64. Commission Regulation (EC) No 2062/2001 of 19 October 2001 amending, for the third time, Council Regulation (EC) No 467/2001 prohibiting the export of certain goods and services to Afghanistan, strengthening the flight ban and extending the freeze of funds and other financial resources in respect of the Taliban of Afghanistan and repealing Regulation (EC) No 337/2000.
65. Commission Regulation (EC) No 2199/2001 of 12 November 2001 amending, for the fourth time, Council Regulation (EC) No 467/2001 prohibiting the export of certain goods and services to Afghanistan, strengthening the flight ban and extending the freeze of funds and other financial resources in respect of the Taliban of Afghanistan and repealing Regulation (EC) No 337/2000.
66. Commission Regulation (EC) No 145/2003 of 27 January 2003 amending for the 9th time Council Regulation (EC) No 881/2002 imposing certain specific restrictive measures directed against certain persons and entities associated with Usama bin Laden, the Al-Qaida network and the Taliban.
67. Commission Regulation (EC) No 1190/2008 of 28 November 2008 amending for the 101st time Council Regulation (EC) No 881/2002 imposing certain specific restrictive measures directed against certain persons and entities associated with Usama bin Laden, the Al-Qaida network and the Taliban.
68. Commission Regulation (EC) No 954/2009 of 13 October 2009 amending for the 114th time Council Regulation (EC) No 881/2002 imposing certain specific restrictive measures directed against certain persons and entities associated with Usama bin Laden, the Al-Qaida network and the Taliban.
69. Council Decision 2002/974/EC of 12 December 2002 implementing Article 2(3) of Regulation (EC) No 2580/2001 on specific restrictive measures directed against certain persons and entities with a view to combating terrorism and repealing Decision 2002/848/EC.
70. Council Decision 2006/379/EC of 29 May 2006 implementing Article 2(3) of Regulation (EC) No 2580/2001 on specific restrictive measures directed against certain persons and entities with a view to combating terrorism and repealing Decision 2005/930.
71. Council Decision 2007/868/EC On Specific Restrictive Measures Directed Against Certain Persons and Entities with a View to Combating Terrorism and Repealing Decision 2007/445/EC.

72. Council Decision 2008/583/EC, On Specific Restrictive Measures Directed Against Certain Persons and Entities with a View to Combating Terrorism and Repealing Decision 2007/445/EC.
73. Council Regulation (EEC) No 990/93 of 26 April 1993 concerning trade between the European Economic Community and the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro).
74. Council Regulation (EC) No 337/2000 of 14 February 2000 concerning a flight ban and a freeze of funds and other financial resources in respect of the Taliban of Afghanistan.
75. Council Regulation (EC) No 467/2001 of 6 March 2001 prohibiting the export of certain goods and services to Afghanistan, strengthening the flight ban and extending the freeze of funds and other financial resources in respect of the Taliban of Afghanistan, and repealing Regulation (EC) No 337/2000.
76. Council Regulation (EC) No 1049/2001 of 30 May 2001 regarding public access to European Parliament, Council and Commission documents.
77. Council Regulation (EC) No 881/2002 of 27 May 2002 imposing certain specific restrictive measures directed against certain persons and entities associated with Usama bin Laden, the Al-Qaida network and the Taliban, and repealing Council Regulation (EC) No 467/2001 prohibiting the export of certain goods and services to Afghanistan, strengthening the flight ban and extending the freeze of funds and other financial resources in respect of the Taliban of Afghanistan.
78. Council Regulation (EC) No 561/2003 of 27 March 2003 amending, as regards exceptions to the freezing of funds and economic resources, Regulation (EC) No 881/2002 imposing certain specific restrictive measures directed against certain persons and entities associated with Usama bin Laden, the Al-Qaida network and the Taliban.
79. Prečiščeni različici Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije, Uradni list Evropske unije, C 115/1, 9. maj 2008.
80. Prečiščeni različici Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, Uradni list Evropske unije, C 321 E/1, 29. december 2006.
81. Proposal for a Council Regulation amending Regulation (EC) No 881/2002 imposing certain specific restrictive measures directed against certain persons and entities associated with Usama bin Laden, the Al-Qaida network and the Taliban, 2009/0055 (CNS), 22 April 2009.
82. Statut Sodišča Evropskih skupnosti, Uradni list Evropske unije, C 80 (10. marec 2001), noveliran z Uradnim listom Evropske unije, L 188 (26. julij 2003) L 132 (29. april 2004).

7.5.3. Drugi dokumenti

83. Ustanovna listina Združenih narodov in Statut Meddržavnega sodišča, Društvo za združene narode za Republiko Slovenijo, Ljubljana, 1994.

84. Dunajska konvencija o pogodbenem pravu, 23. maj 1969, 1155 U.N.T.S. 331 (Ur. l. SFRJ, št. 30/72, 15. junij 1972).
85. Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah, 19. december 1966, 999 U.N.T.S. 17 (Ur. l. SFRJ, št. 7/1971, 30. januar 1971).
86. Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, 4. november 1950, E.T.S. 5 (Ur. l. RS-MP, št. 7/1994, 13. junij 1994).

7.6. Judikatura

7.6.1. Judikatura Sodišča ES in Sodišča I. stopnje

87. Mnenji generalnega pravobranilca Poiaresa Madure z dne 16. januarja 2008 in z dne 23. januarja 2008 v zadevah C-402/05 P in C-415/05 P.
88. Primer T-315/01: Yassin Abdullah Kadi proti Svetu Evropske unije in Komisiji Evropskih skupnosti [2005], sodba Sodišča I. stopnje (drugi razširjeni senat) z dne 21. septembra 2005, ECR II-3649.
89. Primer T-306/01: Yusuf in Al Barakaat International Foundation proti Svetu Evropske unije in Komisiji Evropskih skupnosti [2005], sodba Sodišča I. stopnje (drugi razširjeni senat) z dne 21. septembra 2005, ECR II-3533.
90. Združena primera C-402/05 P in C-415/05 P: Yassin Abdullah Kadi in Al Barakaat International Foundation proti Svetu Evropske unije, Komisiji Evropskih skupnosti in Združenemu kraljestvu [2008], sodba Sodišča Evropskih Skupnosti (veliki senat) z dne 3. septembra 2008.
91. Primer T-85/09: Yassin Abdullah Kadi proti Komisiji Evropskih skupnosti, EU OJ, Notice No C 90/56, 18.4.2009.
92. Primer C-124/95: The Queen, ex parte Centro-Com Srl v HM Treasury and Bank of England [1997] ECR I-81.
93. Primer C-84/95: Bosphorus Hava Yollari Turizm ve Ticaret AS v Minister for Transport, Energy and Communications and others [1996] ECR I-3953.
94. Primer T-253/02: Ayadi v. Council of the European Union [2006] ECR II-2139.
95. Primer T-49/04: Hassan v. Council of the European Union and Commission of the European Communities [2006] ECR II-52.
96. Združena primera C-399/06 P in C-403/06 P: Hassan and Ayadi v Council of the European Union and Commission of the European Communities [2009], še neobjavljeno; dostopno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62006J0399:EN:NOT>.

97. Združeni primeri T-110/03, T-150/03 in T-405/03: Jose Maria Sison. v. Council of the European Union [2005] ECR II-1429.
98. Primer C-266/05 P: Jose Maria Sison. v. Council of the European Union [2007] ECR I-1233.
99. Primer T-47/03: Jose Maria Sison. v. Council of the European Union [2007] ECR II-00073.
100. Primer T-341/07: Jose Maria Sison. v. Council of the European Union [2009], še neobjavljeno; dostopno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62007A0341:SL:HTML>.
101. Primer T-228/02: Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran v. Council of the European Union [2006] ECR II 4665.
102. Primer T-256/07: Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran v. Council of the European Union [2008].
103. Primer T-284/08: Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran v. Council of the European Union [2008].
104. Primer T-327/03: Stichting Al-Aqsa v. Council of the European Union [2007] ECR II-79.
105. Primer 26/62: NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v Netherlands Inland Revenue Administration [1963] ECR 1.
106. Primer 6/64: Flaminio Costa v E.N.E.L. [1964] ECR 585.
107. Primer 11/70: Internationale Handelsgesellschaft mbH v Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel [1970] ECR 1125.
108. Primer 181/73: Haegeman v. Belgium [1974] ECR 449.
109. Primer 21-24/72: International Fruit Company NV and others v Produktschap voor Groenten en Fruit [1972] ECR 1219.
110. Primer C 162/96: A. Racke GmbH & Co. v Hauptzollamt Mainz [1998] ECR I-3655.
111. Primer C-286/90: Poulsen and Diva Navigation [1992] ECR I-6019.

7.6.2. Judikatura Meddržavnega sodišča in Stalnega meddržavnega sodišča

112. Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (BiH v. Serbia and Montenegro), Provisional measures, Order of 13 September 1993, I.C.J. Reports 325.

113. *Armed Activities on the Territory of the Congo* (Democratic Republic of the Congo v. Uganda), [2005] General List No. 116, online: <http://www.icj-cij.org/docket/files/116/10455.pdf>.
114. *Barcelona Traction, Light and Power Company, Limited* (Belgium v. Spain), [1970] I.C.J. Rep. 162.
115. *Certain Expenses of the United Nations*, Advisory Opinion [1962] I.C.J. Reports 151.
116. *Conditions of admission of a State to a membership in the United Nations (Article 4 of the Charter)*, Advisory opinion [1948] I.C.J. Reports 57.
117. *Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970)*, Advisory Opinion [1971] I.C.J. Reports 16.
118. *Mavrommatis Palestine Concessions* (Greece v. United Kingdom) (1924), P.C.I.J. (Ser. A), No. 2.
119. *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua* (Nicaragua v. USA), Jurisdiction and Admissibility [1984] I.C.J. Reports 392.
120. *Questions of Interpretation and Application of the 1971 Montreal Convention arising from the Aerial Incident at Lockerbie* (Libyan Arab Jamahiriya v. United States of America and Libyan Arab Jamahiriya v. United Kingdom), Preliminary Objections [1998] I.C.J. Reports 115.

7.6.3. Judikatura drugih mednarodnih sodišč in teles

121. *Behrami and Behrami v. France*, no. 71412/01, *and Saramati v. France, Germany and Norway*, no. 78166/01 [2007] E.C.H.R.
122. *Bosphorus Hava Yollari Turizm ve Ticaret Anonim Sirketi v. Ireland*, no. 45036/98 [2005] E.C.H.R.
123. *Matthews v. United Kingdom*, no. 24833/94 [1999] E.C.H.R.
124. *Nada Ebada*, application no. 10593/08 of 12 March 2009, E.C.H.R.
125. *Prosecutor v. Anto Furundžija*, ICTY, Case No. IT-95-17/1, Judgment of 10 December 1998.
126. *Prosecutor v. Duško Tadić*, ICTY, Case No. IT-94-1-AR72, Appellate Chamber, Judgment of the 2 October 1995.
127. *Sayadi v. Belgium*, Views of the Human Rights Committee under Article 5, paragraph 4, of the Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights, 22 October 2008, UN Doc. CCPR/C/94/D/1472/2006.

128. Waite and Kennedy v. Germany, no. 26083/94 [1999] E.C.H.R.

7.6.4. *Nacionalna judikatura*

129. Internationale Handelsgesellschaft mbH v. Einfuhr- und Vorratstelle für Getreide und Futtermittel [1974] 2 CMLR.

130. Re Wünsche Handelsgesellschaft [1987] 3 CMRL 225.

131. Sayadi and Vinck c Belgium, Bruxelles Court of First Instance, 18 February 2005.